

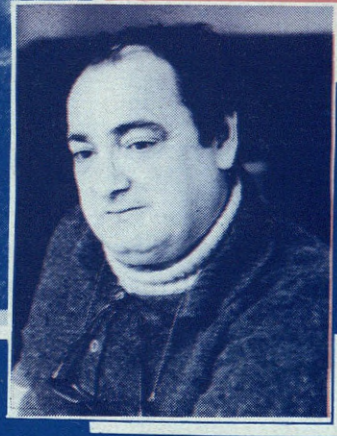
ARGIA

1987 Martxoa 1 — L urtea — 1.140. zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

Euskal
Herriko
Ekologistak,
Altsasun,
batasun
bila

Xabier
Azurmendirekin
elkarrizketa

ERREPORTAIA:

Zertan
lago
eta
morantz
loa
neskametza?

SANTA KRUZ APAIZAREN ARRASTOEN BILA

**Yoldi, Gasteizko
Parlamentu harrigarrian**

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

EKO LASARTE

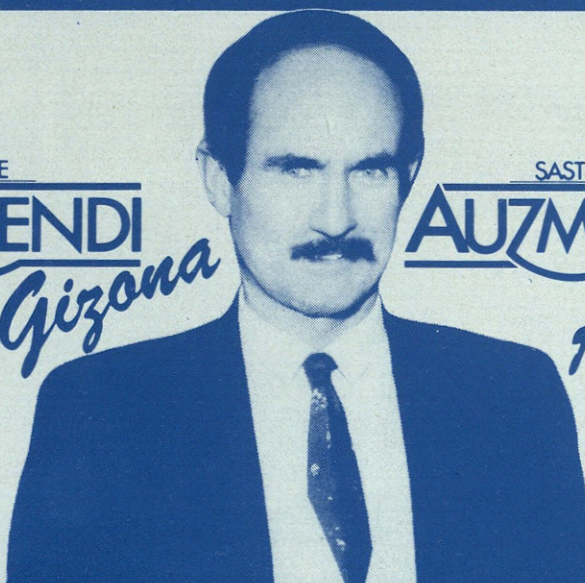
Loidi auzoa, z/g. Tel. 36 12 79
LASARTE

Vivodist

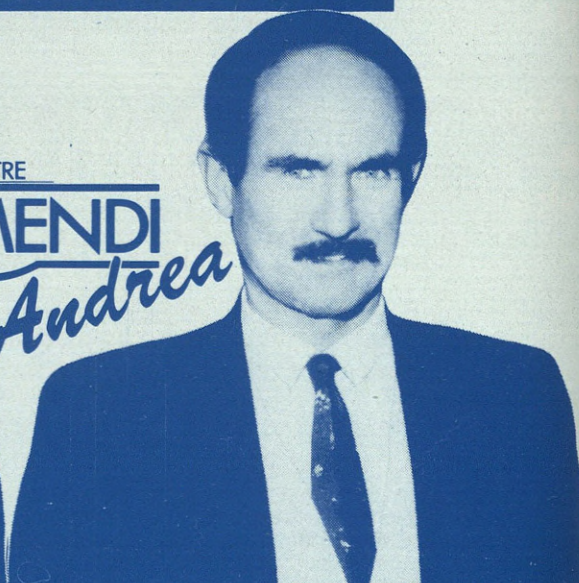
*Donostiako
emakumeak gizasemeen pare azkenean.*

AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

SASTRE
AUZMENDI
Gizona

SASTRE
AUZMENDI
Andrea

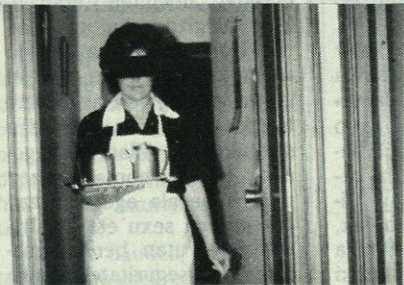
Avda. 11 y Vergara, 1

Donostiako estiloa

Aste luzeetan gobernu negoziaketa luzei erreparaka eduki gaituzten ondoren, hasieran kalkulatu zitezkeen zulotik iritsi dira tiroak: PSOErekin EAJk egin du tratua. Ahuldadez betea eta denbora laburrerako josia dirudi, ordea, gobernuaren kontseilariak banatzea baino asko gehiago ez dela dirudien akordio honek. Bitartean, Yoldi lehendakariak aurkeztuz eta Iñaki Esnaola Madrilerla bidaliz, Herri Batasunak aktualitate politikoa gordetzeko ahalegiak egiten ditu. **14. orrialdean** kausitu ko duzu.

Zertan dagoen eta norantz doan neskametz, horra hor aste honetan askatu nahi izan dugun korapiloa. Nork ez du ezagutu neskametzaren fenomenoa? Etxetik eta herritik neskame joandakoak zenbat ote dira? Etxean edo auzoan neskameren bat ezagutu ez duenik ba al da gure artean? Horren inguruko gorabehera kasik guztiak isladatuak agertzen dira **32. orrialdetik** aurrera.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Irribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

1.140. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

13.— Tianttaka. **Esteban Galar.**

14.— Uda arteko gobernu osatu dute. **I. Zubiondo.**

NAZIOARTEKOA

18.— Charlie «gaiztoa», berriz ere gobernuan. **A. Biskarro.**

20.— Estatu Batuak, Pakistanen aldeko apustua. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

22.— Peñak ugaritzen ari gure futbol zelaietan. **A. Pelaio.**

24.— Ekolojistik batasun bila. **J. Alonso.**

27.— Aste honetako elkarrizketa: Xabier Azurmendi, Santa Kruz buruz. **P. Zubiria eta I. Uria.**

32.— Zertan dago eta norantz doa neskametz? **Koro eta Sagra.**

KULTURA

37.— Kultur ataria. **Sabin.**

38.— Laura Mintegi: «Bakoitza bere zoroak bizi du». **I. Uriarte.**

40.— Alejandro Tapia pintorearekin hizketan. **J. L.**

42.— Federico Krutwigekin Unamunoz eta bestez. **M. Etxebeste eta I. Eraunzetamurgil.**

44.— Aurten seigarrenez Zaldibiko Bertsolari Txapelketa. **P. U.**

ETA BESTE

45.— Bertsoak: Joxe Legarretari.

46.— Mikel Loinaz aiparraldeko futbolariarekin. **G. Arrese.**

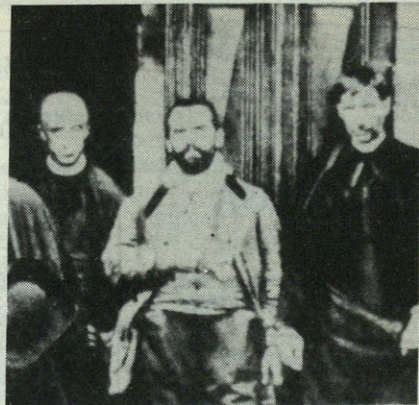
48.— Denborapasak.

50.— Azkena: **B. Bakaikoa.**

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonariz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendi-guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarrigi 'Murumendi', Joseba Sarriñana, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Mikel Ubillos, Urederra.

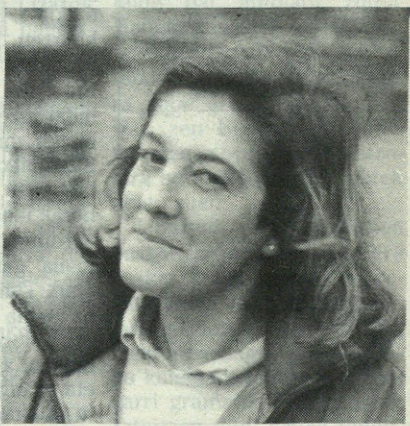
Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Euskaldunon historiako pertsonaiarik interesgarrienetako baten urratsetan arakatu du Xabier Azurmendik, Aitzolen anaiaaren eskutik. Gerrate karlistak, traizioa, herrian sustraitutako gerrilla... Duela mende t'erditik itzali ez den sutea. Ameriketako lurralde urrunetan ARGIA irakurtzen zuen Santa Kruzen bila gabiltza. Aste honetako elkarrizketa **27. orrialdean.**

Laura Mintegi idazle eta lagun ezaguna dugu. Orainsu atera berri dauka bere azken liburua, Bai baina ez izeneko nobela, 1985ean Azkue sariduna. Unibertsitateko irakaslea, idazlea, kazetaria... elkarrizketa egin dugu berarekin aste honetan. **38. orrialdean.**

Administrazioa: Jon Barandiaran, Agus Barandi.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarra: 145 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1987. urterako harpidetza sarriak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....5.300 pezeta.

Ipar Euskal Herria.....360 libera.

Estatu Espainola.....5.300 pezeta.

Beste atzerriak.....7.200 pezeta.

Airez.....11.000 pezeta.

MARTXOA

1

MARTXOA

7

martxoaren 7an ilgora

mareak: (martxoaren
lean)

gora: 06.16 eta 18.38
behera: 12.23 eta 00.35

eguzkia: (martxoaren
lean)

irten: 06.48
sartu: 18.07

(ordularen ordutan)

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

suzko zapatak eta haizezko sandaliak

URSULA WOLFE

Titulua: Suzko zapatak eta haizezko sandaliak.

Egilea: Ursula Wolfe.

Argitaletxea: Elkar, (Itzal saila).

Ezaugarriak: 100 orrialde, 420 pezeta.

Duela hogeitahiru urte idatzi zuela Ursula Wolfelek, nobela motz hau. Bertan, haur literaturari dagokion ezaugarri guztiak nahasten ditu, hots, imaginazioa, abenturak, arazoen konponketa e.a.

Tim, zapatarari txiro baten seme bakarra da eta honetaz gain, bere konplexuak, fisiko gizen eta motelarengatik datozkio. Eskolako arazoak, haur burlak e.a. Mutil itzali eta leloa egiten dute. Bere aita egoera hau ikusiz, bidai luze bat egitera erabakitzen du bere semearekin. Bidai bitxi honetan gure protagonista, bizitzaren gora beherak ikusten ditu egoera ezberdinetan, bere heldutasun maila garatzen doan bitartean. Timen aita, gizon gizona baina konplexu gabekoa eta umorez betetako gizona, bidaian agertzen diren arazo eta ezaugarriak aztertzen ditu oso modu berezian: ipuin motzak kontatuz moraleja moduan. Honela, nobela txiki hau, historio motzez beteta agertzen da. Oso obra modernoa ez denez, bere ezaugarriak zertxobait atzeratuak agertzen dira, batez ere kontatzeko modu paternalistean eta amaren psikologiaren ezaugarrietan. Hala eta guzti tira, Ursula Wolfe haur literaturan idazle ospetsua dugu eta bere obrak sari zerrenda handia irabazi dute, hizkuntza ezberdinetara itzuliz.

Titulua: Donostiako hiria V.

Egilea: Zenbait autore.

Argitaletxea: Kriselu.

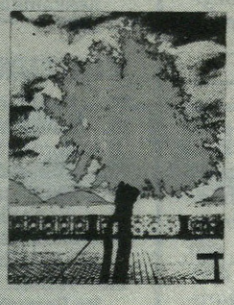
Ezaugarriak: 50 orrialde, 580 pezeta.

Hiru ipuin osatzen dute «Donostiako hiria V» liburua. Ordenez doazen hiru lehenak, hain zuzen.

Sergio Basurkoren «Aparra begietan» dugu lehen saria; itsas giroa eta bere ingurua deskribatuz, gazte bat, kontrabandoaren munduan sartzen da, bere abentura grina bete nahirik eta bizitzak dirua lortzeko duen zailtasunarengatik. Ez da hau, abentura ipuina ordea, mundu berezi baten deskribapen txiki bat baizik. Idaz-

Sergio Basurko Gure - Xabier Mendiguren Elkar - Moraleja

DONOSTIAKO HIRIA V

kera eta ipuinaren forma asko zaindu du autore gazte honek, itxas mundaaren esparruan sartuz.

Bigarren saria Xabier Mendigurenentzat dugu «Un petit cadeau pour madame» ipuinarekin. Bertan, gigolo gazte batek emakume aberats batekin dituen gora beherak azaltzen dizkigu. Diruz josia dagoen atso batek, gigolo gazte bat alokatzea erabakitzen du, bere kutixi zerrenda handitu nahirik. Honek berriz, gero eta diru gehiago eskatzen dio andreaki, egoera latza sortuz. Bukaeran autoreak, uste gabeko amaiera bitxia ematen saiatzen da, hau berriz ez du inolaz lortuko.

Askos apalagoa dugu Mariasun Landaren «etorri behar duena» ipuina; ez horregaitik ordea, kalitate txarragokoa. Emakumez inguratutako dagoen neska baten pentsamenduak kontatzen dizkigu, ilobaren jaiotza itxoiari ari direla. Bere sentimenduak (amarekin kontraste handia dutenak), neska gaz-

teen inpotentzia, irrikak, pertsona helduetaz duen iritzia... Hots, neska gazte arrunta baten pentsamenduak, ipuin xalo, motz eta atsegin batean kontatuak.

WOODY ALLEN

JO EZAK BERRIRO, SAM

Itzulpena: Angel Valles

Baroja

Titulua: Jo ezak berriro, Sam.

Egilea: Woody Allen.

Argitaletxea: Baroja.

Ezaugarriak: 90 orrialde, 650 pezeta.

Arrea benetan Woody Allenen antzerki obra hau, non algarak ez dira faltako funtzioa ikusterakoan, ezta ere ordea, obra irakurtzera koan.

Bere senarrataz nazkatu den emakume gazte batek, etxetik aldegitara erabakitzen du gizona lur jota utzirik. Honi ordea, ez zaizkio adiskide onak falta eta lagun-mina duen senar-emazte batek lige berria aurkitzen saiatuko da. Allan, protagonista, gizarte honetako gizon tipikoa bezala agertzen zaigu, hau da sexu eta emakume esparrutan bere buruarengan inseguritate handia duena. Honela neska gazte bat aurkitzen diotenean hamaika-hanka sartze izango ditu: zer esan jakin ez, eskailerarekin eztrapuz egin, dardarka hasi e.a. hori bai, kanpoko itxura kementsua mantenduz, whisky basoa esku tartean duela. Egoera erridikulo eta arre guzti hauek direla medio, Humphrey Bogart «gizona» agertuko zaio, betiko konseju matxistak errekomentatuz: —Hi, ez zaiok begiratu horrenbeste neskatza horri, -kopa goraino betezak, -emaiok masailakoa... Bestalde pixkanaka egoera larritzen joango zaio

Allani, bere lagun minaren emazteaz maitemintzen doan bitartean.

Woody Allenek, gizonak emakumeengan dituen barne sokatirak ironizatzen ditu. Atzetik beti Humphrey Bogart super-gizona agertuz, egoera hauen jaun eta jabe bezala. Autorearen obra tipikoa dugu hain zuzen, eta ipar-amerikar obra gehienak bezala, sentimenduekin gehiago jokatzeko du sakontasunarekin baino.

Bestalde antzerki obra hau «Zintzilik Taldea» estreinatu zuen joan zen irailean, Joakin Cueto zuzendari zutela.

Titulua: Okaranak

Egilea: Gabriel Korta

Argitaletxea: Susa

Ezaugarriak: 85 orrialde, 450 pezta.

Gabriel Korta «isiletik» izeneko poema sorta ttipi baina sorpresiboki kaleratu zitzaigun lehendabizikoz, Ustela sailean. Hasierako hark ibilitako orain «okaranak» honetan segida egokia kausitzen du, egilearen poemagintzaren estilo finkapinarekin barruan urrats berria suposatzen duelarik. Bere buruari neurria hobekiago hartu izan balio lez, bertso neurri txikian inoiz baino erosoago mugitzewen zaigu Gabriel, koplari baina mugak hautsiz. Gure poeta hau ez dugu hitz eta

neurri handien zale, baina bertso bakoitzean, sakontzea merezi duen trinkotasun batez mosorroturik, munduaren bere ikuskera isuriz doakigu.

ASTE HONETAN NABARMEN

Bilintx, poetarik erromantikoena

Indalezio Bizkarrondo

Bilintx

Bertsoak
eta beste

Titulua: Bertsoak eta beste

Egilea: Indalezio Bizkarrondo, Bilintx

Argitaletxea: Euskal editoreen elkarte

Ezaugarriak: 200 orrialde, 375 pezta.

Gure herriak poeta erromantiko bat izan badu, amodioan kontutan behintzat, Indalezio Bizkarrondo «Bilintx» dugu. Bere poema gehienak, edo nagusienak, amodizkoak bait dira. Denak ezagutzen ditugu bere «Loriak udan intza bezala» edo «Behin batean Loyolan» bertsoak.

Klasikoak gure literaturan duten garrantzia azpimarratu nahirik, Euskal editoreen

elkartek, zenbait autore klasiko eskeini dizkigu; honela lehengo astean Lizardiren artikulua atera bagenituen, hona hemen Bilintxen bertsoak.

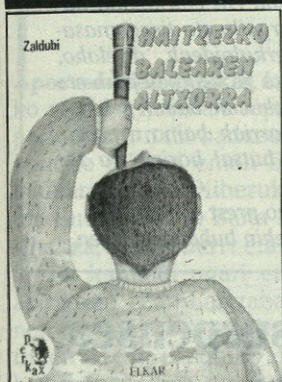
Sarrera Koldo Mitxelenak egiten du, euskal literaturaren azterketa ttipi baina bikaina eginaz. Gure literatura oso urria omen da, ez direlako obra gehiegi idatzi, horretaz aparte beraunkorra dugu, hots, berandu azaldu zitzaizkigun obrak. Mitxelenak gure literaturako obra batzuk aztertzen ditu, zenbait mendeetan zehar.

Ondoren Bilintxen biografia bat azaltzen zaigu: XIX. mendeko bertsolari hau, Donostian jaio zen eta bigarren gerra karlistaren bukaeran bonba batek akatu zuen. Xelebrearen zen Donostiaren artean bertsolari hau, bere ezaugarri nagusienetakoa bere fisikoa traketsa izanik, txikitzen bere etxeko hirugarren pisutik erori omen zen, aurpegia erabat txikituz. Bilintxek, antzoki batean kontserjea izatez aparte, denda-txo bat jarri zuen, bertan liburuxkak, egunkariak, e.a. salduz. 1872-76 urteetan, azken gerra karlista sutu ondo

ren, Liberalak, soldatuetatik aparte, «voluntarios» izeneko talde bat antolatu zuten. Hauek, guardiak e.a. eginez, bere herria zaindu behar zuten kanpora eta mendira atera gabe ere. Horietako bat izan zen Bilintx, eta gerra bukatzean «principal» antzokira botatako granada batek akatu zuen.

Liburuak ere, Bilintxen euskara aztertzen digu. Bere euskarak oso donostiar kutsua omen zuen, garai haietan euskara omen zen eta, hizkuntza nagusia Donostiako kaleetan. Liburuak, ezaugarri gramatikal nagusienak aztertzen ditu, hauek fonetikoak izanik bereziki: «Y» hizkiaren zaletasuna, zenbait bokalen nahasketa, «n» eta «i» nahasketak eta abar. Ondoren, Bilintxen gertaera nagusienak azaltzen zaizkigu, gizon xelebre honek hamai-ka abentura arren ezberdin izan omem zituen.

Ezaugarri guzti hauek alde batera utzita, muinean sartzen gara bertsolari opetsu honen hogitamar bertso nagusienak azalduz. Eta zer esanik ez, soberan ditugu, hitzak, bertsolari-poeta bikain honen bertsoak irakurtzean.

Titulua: Haitzeko balearen altzorra

Egilea: Zaldubi

Argitaletxea: Elkar

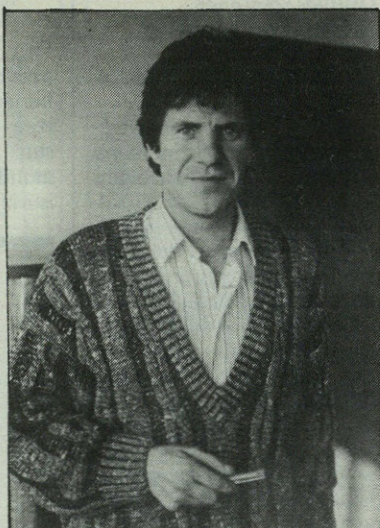
Ezaugarriak: 60 orrialde, 400 pezeta.

Lehengo astean «Zaldubi» idazlea agertu zitzaigun «Tene Mujika Lehiaketa»-ren irabazle bezala. Aste honetan berriro ipuin bat eskeintzen digu autore bikain honek, hau berriz haurrentzat idatzia delarik.

Klasean dauden haur batzuk, irakaslearen aurka errebelatzen hasten dira, honek berriz, haurrak zigortu ordez ipuina kontatzen die neska-mutilak baretu nahiean: txikarra egin ondoren, hondartzan jolastan ari den neska-mutil talde batek, itsas botila bat topatzen du, barruan mezua eta altxor baten plano agertuz. Zer esanik ez, haurrak altxor hori, lan neketsua egin ondoren, topatu egingo dutela, bertako dirua ikastola bat erekitzeko erabiliz. Zaldubiren ipuin edo bertso guztiak bezala, xehetasun haundikoa dugu bere azken ipuin hau.

**Iñaki Etxeberria,
Haur kirolak
sailean kirola
bultzatu eta
suspertu nahiean.**

«Haur kirolak» kirolari gaztetxoentzat aukera bikaina

«Haur kirolak» saioa dugu gaur kontagai, Iñaki Etxeberriaren eskutik, hain zuzen ere pograma honen ardura dena berau. Astero neska mutil mordo batek hartzen du parte lehenengo buelta amaitzeaz dagoen kirol saio honetan: «bailara arteko txapelketa dugu hau, 15-16 urtetako gazteentzat pentsatua, nabaria den hutsune bat betetzeko asmoz edo» esan digu Iñaki Etxeberriak eta gainera honezker 2148 neska mutilak partizipatu dutela eta ez da ez hau marka kaxkarra kopuru zabal honek adierazten diguna.

Jarraian ze kirol motatan hartzen duten parte galdetu diogu: «Esku baloian, saski baloian, esku pilotan, futbitoan eta herri kirolean (sokatira, txinga eta lokotxak), saski baloian eta futbitoan

neskatxek egiten dutelarik. Frogen ondoren bazkari eder batez ospatzen omen dute larunbata eta kirol jazkiak oparitu ere bai guztien gozamenerako. Bai dotore!!!

Ze zabalera eman dioten galdetzean «bai Nafarroako bai iparraldeko taldeek parte hartu ditek» erantzun dit nolabait argi ta garbi utzi nahiean izan duten intensioa.

Guztiz eskertzekoa da ETB-k saio honen bidez zabaldu nahi duen kirol giro ederra eta txalogarria bestalde horretarako eman duen pausoa. Lehendik ere esana dugu kirola osotasun batetan tratatu behar duela ETB-k eta ez sensazionalista hutsa izan, herri kirolak bulztatu behar dituela eta noski, etxeko gaztetxoak ditugula biharko kirolari bikainak izango direnak. Eutsi!!!

**Drakula,
vade
retro
esanda
ere, beti
hor
odoletan.**

Herkuloideak, a ze beldurra!!

Igande arrats lasaietan dugu ikusgai, hain kaltegarri eta gudazalea den marrazki bizidunen saio hau. Herkuloideak(Rino, dragoi hegalaria, Thor-en antzeko jainkoa, bi fantasmatoxo eta gazte pare beldurgabea)amaierarik gabeko borroka batetan murgilduta aurki ditzakegu, pakerik gabeko desertu latzean, aspergarria baino gehiago astuna eta gainera gezurretazko guda lelo batetan oinarritua dagoen saio honetan.

Hitzak sobran ditugu: ez zentzurik, ez imaginazio apurtxo bat ere eskaintzen ez duelako. Ikusle gaztearen interesgunea trukutzen dakielako milaka robotizatuko heroeen eskutan. Aintzina eta etorkizuna nahasturik, bai tximista, tiro, lehergailu eta tiragomasa-ren gudak kontrajarriaz Herkuloideak direlako, errealitate galduan, gure ume eta gaztetxoek jaun eta jabeak eta besteak berriz, gaizkileak baino gehiago tontoak eta baldarrak. Aspergarriak baino aspergarriagoak direlako elkarrizketa hutsal horiek eta zer esanik ez...

— Herkuloideak etxera joateko prest al gaude?

— Batez ere mustro txar hauekin bukatu ondoren.

Terrorea eta suspensea nonahi

LSorgin, inkisidore, drakula, hiltzaile eta espiak nahaspilatuta astean zehar.

Igandez 1600. urtean kokaturiko filmea izango dugu. Sorgin eta inkisidoreen arteko gora beherak izango dira ikusgai. Zuzendaria Rene Clair izango da eta antzesle nagusiak F. March, Veronica Lake eta Robert Benchley. Pelikula «Sorgin batekin ezkondu nintzen».

«Drakularen erritu Deabruzkoak». Jenero honetako pelikula klasikoa dugu hau. Bertan neska banpiroak eta drakula beren jauna izango dira pelikularen ardatzak. Alan Gibson zuzendari lanetan eta antzesle gisa Christopher Lee, Peter Cushing eta Joanna Lumley.

«Chinatowneko gauak» filma dugu asteazkenean. Bertan txinatar hauzoko hilketak, etsaien arteko tira birak eta gainera maitasunezko istorio bat dugu kontagai. Zuzendaritza Willian A. Wellman-en eskutan dago eta antzesleak Wallace Berri, Florence Vidor eta Warner Oland.

Ostiralean berriz «Etsaien lurraldean». Espien pelikula bera, 1939.urtean kokatua. Zuzendaritza lana Harry Keller-en eskutan eta Tony Franciosa, Anjanette Comer, Guy Stockwell eta Paul Hubschmid antzesle nagusiak ditugularik.

Eta bukatzeko «Bihotzaren indarra», Canadako ifaraldean bizi den neska akonplexatu baten istorioa dugu hau. Paul Almond zuzendaritzan, Genevieve Bujold, Donald Sutherland eta Monique Leyrac antzesleekin.

musika

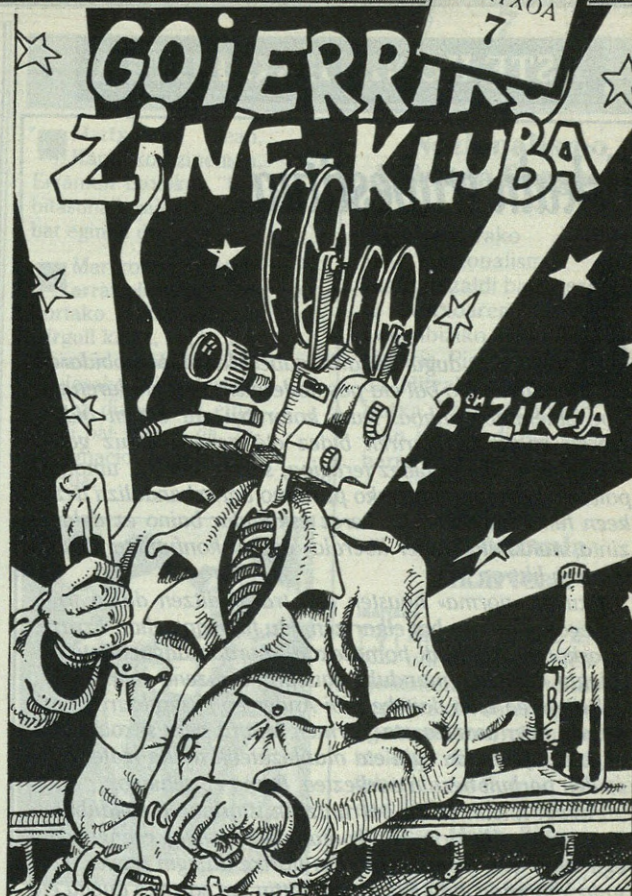

Ipparraldean euskal kantu txapelketa.— Ipparraldeko zenbait herritan ospatuko den txapelketa honetan parte hartu nahi baduzue martxoaren 15a baino lehen honoko tokitan eman beharko duzue zuen edo zuen taldearen izena: Xiberuko Bozan, Irulegi Irratian edota eta Gure Irratian. Baita honoko kultur elkarteetan ere: Uhaitza, Haize Berri eta Ehiartzen. Txapelketa hau dela eta kantaldi ugari entzuteko aukera izango dugu: apirilaren 12an Lartzabalen, maiatzaren 12an Hazparnen eta maiatzaren 24ean Maulen. Finala berriez, ekainaren 21ean ospatuko da Ehialarren, bertan ospatzen baita egun berean naziaorteko musika jaialdi garrantzitsu bat.

Martxoaren 7an
Donostiako Anoeta
Polikiroldegian **Psychedelic Furs** deritzan taldearen saioa edo behintzat ahalegina izango da.

Getxoko XI. Jazzaldia martxan

Getxoko Kultur Etxeak uztailaren 8rako prestaturik duen Jazzaldi honetan parte hartzeko izena eman nahi baduzue maiatzaren 30a baino lehen eman beharko duzue, egun horretan bukatzen baita izena emateko epea. Besteak beste, taldeek grabaturiko kasetea bidaltzea derrigorrezkoa dela esan dute antolatzaileek. Informazio gehiagorik nahi izanez gero Getxoko Kultur Etxera jo.

zinema

dantzaldiak

Euskal Ihauteria Donostian

otsaila

27 Euskal Ihauteria izeneko dantza saio luze bat eskainiko da Donostiako kaleetan zehar otsailaren 27an. Arratsaldeko 8etan Donostiako Bulebarretik aterako dira eta kale jira Konstituzio Enparantzan bukatuko da. Kale jira edo desfile honetan Balkarlos, Lantz, maskaradak, sorgin dantza, Domingillo eta jorrai dantza ikusi ahal izanen dira.

Ihauteriak Ipparraldean.— Ipparraldean dantzaldi eta jai ugari gozatzeko aukera izango dute Ihauteri hauetan. Honokoa da egun hauetan zehar ikusi ahal izango diren emanaldien zerrenda: otsailaren 27an Donibane Lohitzunen izango da jai; 28an Bardozeke enparantzan arratsaldeko 5etan hasiko da; martxoaren 1ean Hazparneko herrian Debako Kaskarotak izango dira jaietako pertsonai nagusiak eta 3an Ibilaldia, Zantantzar eta musika ugari izango dute Badozera hurbiltzen direnek, dantzaldia ere faltako ez delarik; martxoaren 4an Baionako KIDE erakundeak euskal ihauteriak prestatu ditu eta egitarauaren barnean Minxoriaren joaldia aipa dezakegu, Baionako Saint Leonen, gaueko hamarretan.

Bilboko FAS zine kluban (San Vicente, 2), martxoaren 2an, astelehenez, arratsaldeko 7,30tan, Louis Malle-ren "Atlantic city" filma erakutsiko da.

Goierri

martxoa

7 Goierriko zine klubak martxoaren 7an izango du bere hurrengo emanaldia. Hurrengo egunean, martxoaren 8a dela eta badirudi zine klub talde askok emakumea hartu asmotan dabiltzela beren filmetako gai nagusitzat. Goierritarrek "Las esposas" Anja Breinen zinegile norvegiarraren filma eskainiko dute.

Hiru emakumeren istorioa azaltzen digu filma honek. Ezkonduarik, seme alabez inguratuak, etxe-koandreak, horrelakoak dira bapatean beren bizitza aldatzea aukeratzen duten emakume hauek. Bizimoduaren aldaketa hau, hala ere ez da erraza izango, gizarteak, senarrek, seme alabek jartzen dituzten trabak eta mugak ia ia gainditu ezinak egiten direlarik... Emanaldia Ordiziako Herri Antzokian arratsaldeko 4,30etan.

ASTE HONETAKO FILMA

Eskuin trabestitua

Almodovar dugu dudarik gabe Madrilgo mobidaren oinarrietako bat eta posmodernismo espainolaren zutabe zinematografikoa. Irudi koloretsu eta bizien bidez, egoera epatante ugariren bidez eta genero nahiz gaien eklektizismo baten bidez (erligioa, sexoa, bortxa, umorea, polizia...) eskuin-muturreko puritano bat eskandaliza deza-keen filme bat lortu du, berez eskuindar baino ez delarik zinta, nahiz eta «ezker liberala» erabat konfunditu efektis- moaren liluran.

Itxuraz «norma» hausten edo trasgreditzen duten irudi eta egoera mordo bat elkartzen ditu filmean zehar. Erraze- gi askotan. Badirudi homosexual mordo dagoela eta be- raiekin «ligatzea» munduko gauzarik errazena dela.

Brillantea izan daiteke Bibi Andersen neskattoaren ama bezala agertaraztea eta Karmen Maura bere sexoaz erre- negatu, operazioa egin eta mutil-izartetik neska izatera pa- sa den norbait bezala aurkeztea. Baina ez gehiago.

Azken finean ez du garrantzirik istorioaren rokanboles- kotasunak. Historia bat kontatu nahi zuela esango digu egileak. Pasio historia bat. Eta horixe da egin duena. Peli- kula 'dibertida' bat. Eskandalo pittin bat sortuko duena eta ederki asko salduko dena:

Normalean irudigaitz zaizkigun zenbait harreman sor- tuaz, bi anaiak (bata homosexuala, bestea «neska» bihur- tzeko operazioa eginda), Lolita umeagoko bat izan daite- keen Bibi Andersen-en alaba Karmen Maurarekin, Eusebio Poncela-ren maitasun harreman pasionalak... puskatzaile (beraz «aurrerakoi» pentsatzen zen lehen) agertzen zaigu Almodovar.

Bitartean egin duena maitasun istorio kaskar bat konta- tzea izan da, lujo handia erabiliz eta erligio kutsu handi bat utziaz luzemetraian barrena. Almodovar-ek ez dio fa- rre egiten galdera traszendentalari. Kezka handia sortzen dion gaia dirudi. Badaki behinik behin kezka handia sor- tzen duela gai horrek.

Martin Goikoetxea

□ «La ley del deseo». Pedro Almodovar. Eusebio Poncela eta Car- men Maura.

Mutrikun

martxo

6 Mutrikuko zine klubak berriz, ostiralean es- kainiko du bere aste hone- tako emanaldia. Mutrikuko Emakume Taldearekin bate- ra «La sal de la tierra» ize- neko filmaren emanaldia iragarri dute. Emanaldia Ederrena zinemari izango da gaueko 10etan.

Zestoako X. Euskal Zinema Topaketa

Topaketa hauetako anto- latzaileek kaleratu dituzte jadanik bertan parte hartze- ko bete behar diren baldin- tzak. Laburbilduz, hono- koak dira garrantzitsuenak: filmak 8, Super 8 eta single formatotakoak izan daitez- ke; koloretan nahiz zuri bel- tzean; luzapenak ez du mu- garik izango; datu batzu ezinbestekoak izango dira, izena, kolorea, soinua, egi- learen datoak... Filmak bi- daltzeko epea apirilaren 1ean amaituko da eta hono- ko helbidera bidali beharko dira: Zestoako Zine Klub Taldea, X. Euskal Zinema Topaketa, 88. Posta Kutxa, 20.740, Zesto, Gipuzkoa.

Mendi-Zinema Zikloa

«Mendi-Zinema Zikloa» izenpean Gipuzkoako zenbait he- rritan filma ugari ikusteko aukera izango da. Aurreko astean esaten genizuen bezala dagoeneko Donostian, Eibarren eta Irunen bukatu dira saio hauek. Oraingoan, martxoaren 2, 3, 4, 5 eta 6an Azpeitiari dagokio bere txanda. Honokoak dira Azpeitian ikusi ahal izango diren filmak: «Heliski», «Temples of time», «Skinny Skying» (fondoazko eskia), «Diversion en Ha- wai» (surf eta wind-surf), «Esquí acuático», «La vida en la punta delos dedos», «Punto límite», «Christopher Profit», «Rafting», «Fuera de pistas», «Kilometro lanzado» eta «Ka- yak de alto vuelo». Beraz, Azpeitian martxoaren 2, 3, 4, 5, eta 6an Azpeitian.

arte

Emilio Zurita Iruñean

«Serie de desastres del si- glo XX» izenpean Zurita Al- varez margolariak erakus- keta bat jarri du ikusgai. Martxoaren 2a bitartean Iruñeako Zitudelako «Pa- bellon de Mixtos» delakoan ikusi ahal izango da erakus- keta hau. Erakusketa hone- tan hogeigarren mendean zehar eginiko zenbait gauza kritikatu nahi du egile ho- nek (makinismoa, makinari emandako lehentasuna, deshumanizazioa,...). Hau da nolabait erakusketa ho- nen ardatz nagusia, ardatz kritikoa, hain zuzen ere, gi- zartearekiko kritikoa.

■ Gizakien burumui-
nari buruzko era-
kusketa bukatzeaz dago
Donostian. Garibai kale-
ko Kutxa Probintzialeko
aretoan ikus dezakezue
oraindik.

Robert Motherwell Bilbon

Martxoaren 1a bitartean Bilboko Arte Ederren Museoa Robert Motherwell margolariari eskainitako erakusketa ire-
kita egongo da. Erakusketa honetan pintura abstrakto maila
maisu edo aintzandari honen lan ugari ikusteko aukera
dago: "Automatisme Suite", "Iberia Suite", "Lyric Suite",
"Basque Suite", "Collages", "Work in progress" eta "Ele-
giak" izeneko ataletan bildutako lanak, hain zuen ere.

□ Bilboko Elcano 22ko Aurrezki Kutxaren Erakusketa Are-
toan, martxotik 3tik 14era bitartean, Reyes Morenoren era-
kusketa, pintura eta eskulturazkoa.

□ Windsor-en (Marques del Puerto, 10, Bilbon), otsailaren
27tik martxoaren 15era bitartean, Remigio Mendiburu eta
Agustin Rechen lanak ikusgai.

□ Gran Via, 30eko Bizkaiko Aurrezki Kutxaren erakusketa
aretoan, Dario Urzay-ren pinturak, martxoaren 20ra bitar-
tean.

antzerkia

■ Sebastopoloko Titi-
riteroek martxo-
aren 7an Hendaian Ihau-
teri emanaldi bat eskai-
niko dute.

■ Baionako San
Amando izeneko
salan martxoaren 3tik
8ra bitartean Teatre de
Chimeres izeneko tal-
deak "L'autr" Andree
Chedid-en lana antzes-
tuko du.

■ Martxoaren 13an,
arratseko 8,30tan,
Gernikako Santanape
polikiroldegian, "Así
que pasen 5 años", Fe-
derico García Lorcarena
antzezuko da, Zarago-
zako Teatro del Alba
taldearen eskutik.

Beste maskarada bat

martxo

8 Zuberoako maskara-
dak —hilaren 1ean
Ga-
rendainera ikustera iristen
ez zaretenoi esaten dizue-
gu— aurrera jarraituko dira
beste igande zenbaitez; ho-
rra, 8an Barkoxeri egoki-
tzen zaio txanda.

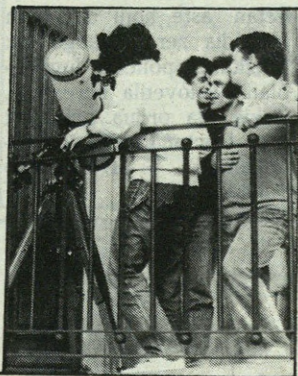
otsaila

27 Baita 28an ere, Bie-
tan, Orain antzerki tal-
deak arratsaldeko 8etan
"Divinas palabras" izeneko
lana antzezuko du Algorta-
ko zineman. Algortan ikusi
ezean, jo-zak Gasteizera
Sam, han martxoaren 5ean
eta 6an obra bera emango
bait dute, Printzipal antzo-
kian prezeski.

ihardunak

■ Martxoaren 4ean,
Kamboko zineman,
Erramun Baxokék "Ele-
bitasuna" gaiak hitzaldi
bat egingen du.

■ Martxoaren 5ean,
arratseko 8tan, Al-
gortako kultur aretoan
(Urgull kalea, z.g.), "Iza-
diarekin topaketak" eta
"Tolosako ihauteriak"
izenek diapositiba ema-
naldi bat izango da, Jo-
se Ignacio Lobok aur-
keztua.

Nazionalismo Erkatua Bergaran

martxo

6 Bergarako UNEDek
"nazionalismo erka-
tua"z hitzaldi batzu eratu di-
tu martxoaren 6tik aurrera.
Lehenbiziko egun horretan
hizlaria Pierre Vilar izango
da. Hitzaldi hauek Aurrezki
Kutxa Probintzialaren are-
toan izango direla esan be-
harra dago.

Bizkaiko Astronomia Elkarteak

martxo

3 Hitzaldietarako erabili
ohi dituen lokalen bir-
moldaketaren ondorioz
denboraldi batez geldituta
egon ondoren ekitaldiei be-
rrekiten diete elkarte hone-
takoek. Asteartean "Socie-
dad Bilbaina"n hitz egingo
du Jose Maria Bilbaok gai
honekintxe: "Quasaerak.
Argitu gabeko enigma".

Maitasunari buruzko ideologiaz

martxo

3 Emakumearen Ikerketen Departamendua antolatzaile
delarik Iruñean IPSEk hitzaldi sorta bat eratu du. Mar-
txoaren 3rako "Misoginia erromantikoaren figurak" aztertuko
dituen hitzaldi bat iragarri dute. Hizlaria Celia Amoros
(Madrilgo Complutenseko Filosofiako katedratikoa) izango
da. Arratsaldeko 7,30tan Iruñeako San Migel kaleko IPSEn
lokaletan.

Bilboko ekologista taldeak

martxo

3 Martxoaren 3rako hi-
tzaldi bat iragarri du.
Gaia: "Bizkaiko narrasti eta
anfibiok". Hizlaria: Xabier
Kintana. Lekua: "El desván"
(Alameda Urkijo 52-2). Or-
dua: arratsaldeko 8ak.

Donostia Hiriko Euskararen Udal Patronatoak

Euskal Txokoan martxoaren 3 eta 4rako ekintza batzu
prestatu ditu. Martxoaren 3an, arratsaldeko 7,30etan Amaia
Zubiriarekin kantaren inguruko solasaldia izango da. Gaia:
"Kanta eta literatur emea", ondoren mahainguru bat izango
delarik. Parte hartzaileak: Amaia Zubiria, Amaia Lasa, Tere
Irastorza eta Mariasun Landa. 4an berriz, bideo bat pasako
da: "Bizia lurrean". Gaia: "Lehen basoak". Parte hartzailea:
Migel Loinaz.

ikastaroak

Umedunaldi eta erditzea martxoan hasita

Aldaketa fisiko eta psikologikoz, umedunaldiaren esperientziaz hitz egiteko saioetaz, arnasketa, gimnasia eta lasapenez ari-tuko den ikastaro bat eratu da Famili eta Gizarte Hezketa-rako zentruan. Ikastaroa asteartetan 6,30tatik 8etara bitartean izango da. Argibide gehiago eta matrikula: Famili eta Gizarte Hezketarako zentruan, Donostiako Tejeria kaleko 4 zenbakian.

Bilboko Astronomia elkarteak ikastaro bat iragartzen du martxoaren bukaerarako; interesaturik dagoenak jo beza elkarte horretara. Agustin Sanchez Lopezek zuzenduko du ikastaro hau.

apirila

Bilboko Urtxintxak antolatu duen ikastaldi monografikoaren barnean, aste honetako asteartean, hilak 10ean, Patxi Barandiaranen hitzaldi bat izanen da, "Oligarquía y clase obrera" izenarekin. Gehiago jakin gura duenak, 4246507 telefonora jo beza mesedez.

Soziolinguistika ikastaroa aurrera

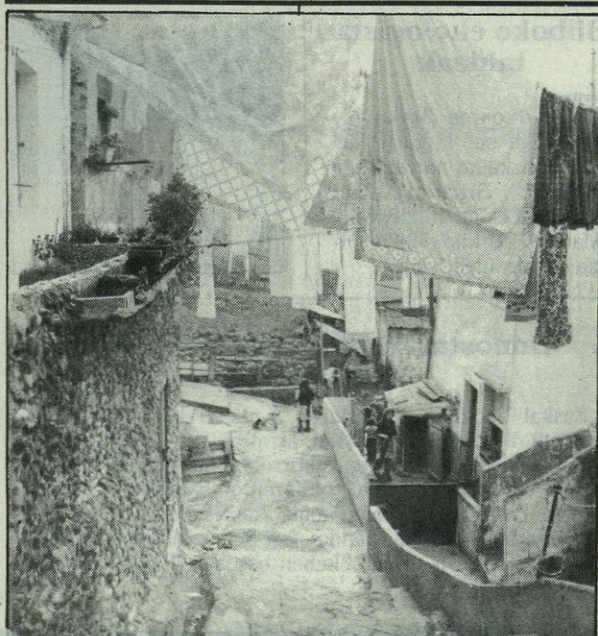
martxoan

4 Txillardegik zuzentzen duen ikastaro honetan, aste honi dagokion hitzaldia zera izango da: "Hizkuntz politika Jugoslavian. (Eslovenia bereziki)". Tokia eta ordua ohizkoak dira: Doctor Camino liburutegian, arratsaldeko 7,30tan.

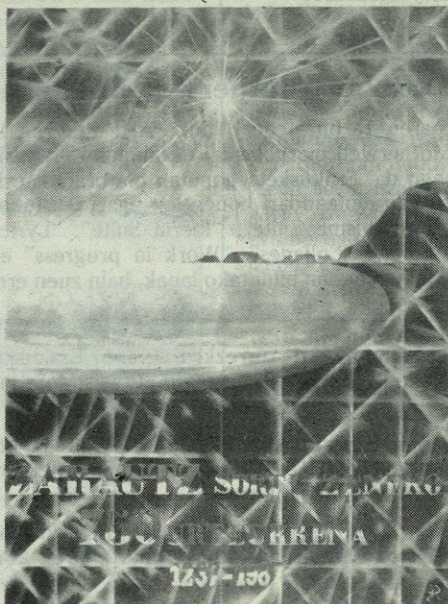
Euskadin biktima eta kriminologiaz ikastaroa

martoxa

2 Euskal Kriminologia Institutoak martxoaren 2an hasi eta 13ra bitartean luzatuko diren "Euskal Herriko kriminologiren historia"z diharduten kurso monografikoak eratu ditu. Izen ospetsuak parte hartuko dute ikastaro honetan: Jose Maria Gondra, Jesus Maria Lasagabaster, Juan Mari Lekuona, Jose Ignazio Ruiz Olabuenaga... ikastaro interesgarria joan nahi dutenentzat.

Premio Internacional de Arte Nazioarteko Arte Saria

lehiaketak

□Sari oroigarri bat eratzea-ri ekin dio. Sari honek ar-
patzen duen alorra artea
da. Honoko baldintza tek-
niko hauek bete behar dira
bertan parte hartzeko: edo-
zein teknika erabil daiteke.
Projektuaren aurkezpena-
ko Zarautzko Udalak adie-
razten du lanak non koka
daitezkeen. Hautatutako la-
naren exekuzioa bukatu eta
jarri arte artisten kontura
izango da. Projektuak aur-
kezteko epea uztailaren
15ean amaituko da.

□Egun hauetan eman zaio
hasera Arrasaten IX. Mus
txapelketari. Arrasateko el-
karte mordo batek eman du
izena txapelketa honetan
parte hartzeko. Lehenengo
fasea hasita dago jadanik,
martxoaren bukaerarte lu-
zatuko delarik. Partidak as-
te guztietako ostiraletan jo-
katzen ari dira, eta fase hau
pasa eta gero finalistak ge-
ratuko dira txapela zenek
lortu lehian.

□"Idatz eta mintz" literatur
taldeak eratu berri duen VI.
Literatur lehiaketa antzerki
laburrak izango da aurtien-
goan. Gehienez 15 orrialde-
tako luzeeraz eta bizkaieraz
beharko dute itdatziak izan.
Lanak bidaltzeko epea mar-
txoaren 21ean amaituko da.
Lehen saria 75.000 pezeta-
takoa eta 25.000 pezetatako
hiru aipamen egongo dira.
Helbidea: Labayru Ikastegia
(Aretxabaleta kalea, 1 - Bil-
bo).

□Arabako Foru Aldundia-
ren Kultura Batzordeak,
San Prudentzio jaiak direla
eta, lehenengo bideo lehia-
keta antolatu du datorren
apirilerako. Horrekin batera
zinema amateurraren lehia-
keta ere konbokatuko dute.
Lanak "super 8" eta "single
8" formatoetan aurkez-
daitezke, eta 30 minututako
gehienezko iraupena izan
dezakete. Xehetasun gehio-
go jakin nahi duenak Aldun-
di horretara jo beza, Gas-
teizko 1.672 posta kutxatila-
ra. 60 mila pezetatako saria
izango da lehen irabazlea-
rentzat.

kirolak

Desafiozko dema

martxo

1 Astelehen honetan arratsaldeko 5etan Aiako probalekuan desafiozko dema bat erabakiko da. Aiako Izetako idiparea eta Tolosako Jabier Barriolarenak dira partehartzaiak, 2.000 kilotako harriaz aritu beharko direlarik. Pisurik gehien eramaten duen idipareak kilo bakoitzeko kilo eta erdi hartuko ditu harrigainean.

Azpeitian

ahari

jokoak

Azpeitiako herrian aspaldian egin izan denez, ahari jokoak antolatzeak ohitura zaharra ez zaie nonbait ahaztu. Hala, martxoaren 1ean 8an ere ahari jokoak ikusi nahi dutenek badute nora joan. Ahari joko hauek herriko zezen plazan izango dira igande arratsaldetan.

Andoaingo Olinpiadak sekulako arrakasta

Andoaingo Gaztetxeak antolatu berri dituen Olinpiadek sekulako arrakasta izaten ari dira herriko jendearen partetik. Oraindik maiatzara bitartean badago non parte hartu, eta oraingo klasifikazioak buelta asko eman ditzake. Dena dela, martxoaren 1erako prestatu den proba sokatira izango da. Martxoaren 7rako, berriz bizikletaz etapa bat egiteko asmoa dago. Eta 8rako pelota partiduak.

mendi ibilaldiak

martxoaren 8rako

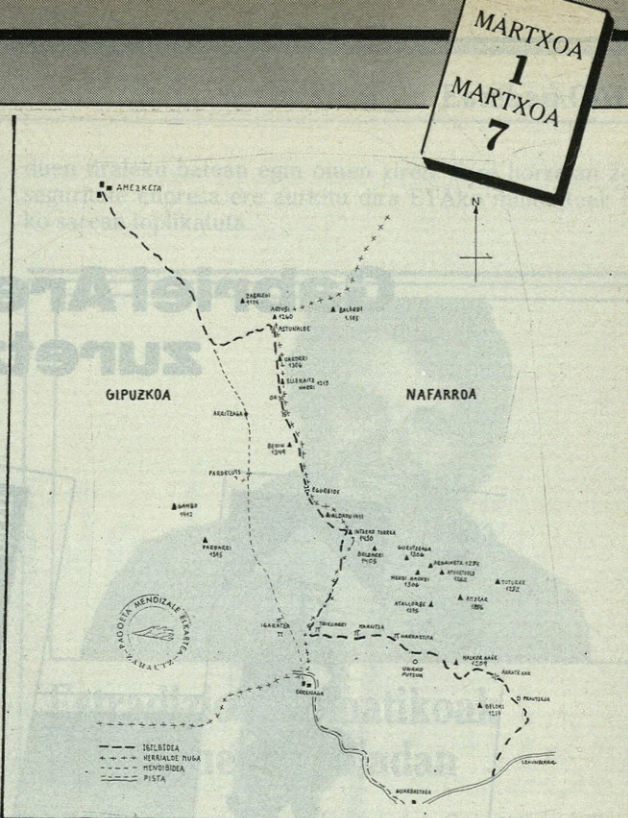
- ☐ **Uzturre** (Tolosa): Eskilzarrara.
- ☐ **Lagun Onak** (Azpeitia): Txalintxo - Lete - Samiño - Pagoe-txeta - Izazpi - Matxinbenta (Azpeitiako itzuliaren 4. etapa).
- ☐ **Xabier** (Donostia): Lizarraga - Urbasa - Bioiza.
- ☐ **Aitzarte** (Donostia): Lokiz Mendilerroa. Sari banaketa.
- ☐ **Tabira** (Durango): 7 eta 8an Candanchura.
- ☐ **Gasteiz**: Pico Campiña (Neilako Mendilerroa) - Quintanar de la Sierra.

Hetxoko haranera ibilaldia

martxo

1 Oraingoan bizkaitarrei arabarrek erreleboa hartu die. Martxoaren 1ean Hetxoko haranera ibilaldi bat egitekoan dira **Gasteiz** mendi taldekoak. 40 taldek hartuko dute parte gehienaz ibilaldi honetan,

eta izen emateak lehen bait lehen Gasteiz Elkartearen arratsaldeko 8,30etatik 10 etara bitartean egin behar dira. Telefono zenbakia 250354 duzue.

Mailoak (Aralar)

Aralar izango da Añamendi ondoren Euskal Herriko mendikaterik ederrenetarikoa. Gipuzkoaren hegokialdean eta Nafarroaren iparmendebaldean kokaturik dago, bien artean muga eginez. Mendi eta larre gehientsuenak Gipuzkoa aldean aurkitzen dira, baso handiak Nafarroan aurkitzen direlarik.

Terrenoz oso handia ez bada ere esan genezake Aralar mendikatea erabat konpletoa dela; bertan ditugu baso, belardi, leizezulo, amildegi, mendi-gailur ederrak, hainbat trikuharri...

Arritzagatik igarotzean oraindik ikus daiteke garai batean izandako burdingorri meategi baten arrastoak. Meategi hau 1.734tik 1.804ra ihardun zen, bertan 300 langile izatera iritsi zelarik. Geroztik, 1.939tik 1.945ra, alemanak saiatu ziren berrit baina gerra galtzean bertan behera utzi zuten. Ondoren beste bi saio egin dira, hauek ere porrot egin zutelarik. Arritzagako meategi honek urte haietan izango zuen bere garrantzia eta eragina, kontutan hartzen badugu paraje honetan eta 800 metrotako altueran lana egiteak sortzen dituen zailtasun eta oztopoak.

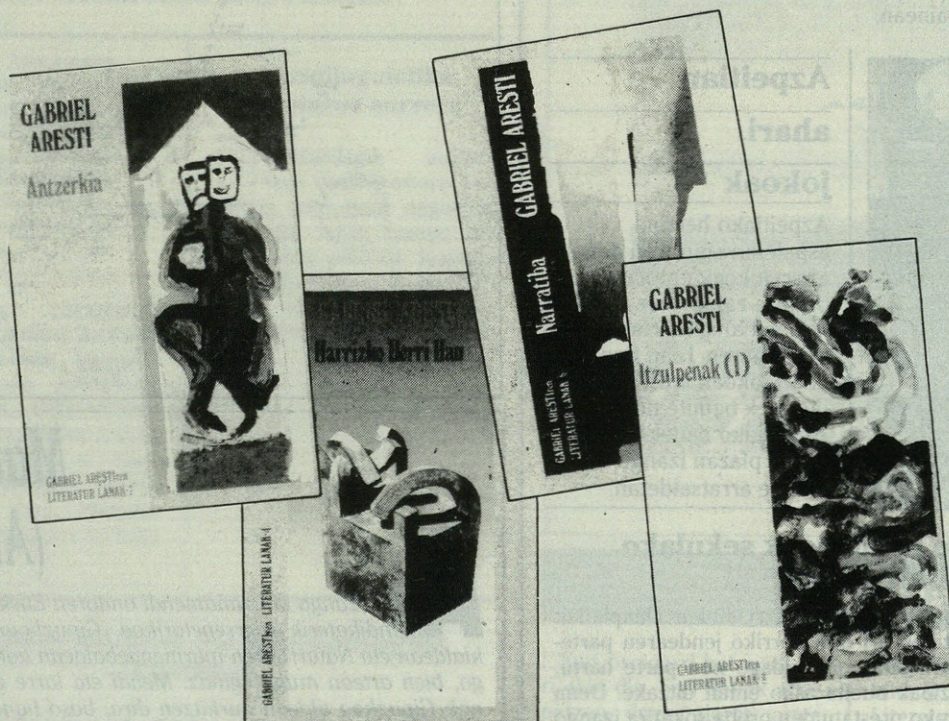
Udazkenarekin batera Aralarren bazkatzen duten milaka ardi, behor eta beste jaitsi dituzte itsas-ertzeko barrutietara. Mendia bakarti dago, goibel bezala, ez da ezkil hotsik entzuten, artzainen txistu deiadarrak, ez eta txakur zaunkik ere.

Negu beltzean aurkitzen gara, elurra gogotik ari du, mendia bakarrik geratu da. Hala ere, ordea, udaberria helduko da eta berarekin batera mendi larre hauek ardi eta aberez inguratuko dira, kolorez eta loraz jantziko ... eta gu?

Gorritxo

☐ Mailoak dotore agertzen da Azpirozetik barrena goazenean. Dena den, oraingo elurteak direla medio, hobeto izanen da ibilaldi hau udaberrirako atzeratzea.

Gabriel Aresti osoa zuretzat

Eskura ezazu Gabriel Aresti osoa dendan baino merkeago

Bilduma osoa (10 liburu), bere kutxa barruan, etxean jaso nahi dut, zortzi mila (8.000) pezetako errenboltsoa ordainduz.

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA.....

HELBIDE: SUSa, Ametzagaña 19-behea, 20012 DONOSTIA

Etzazu aukera galdu!

Susa

Enrique Casas-ek Ertzantzaren autonomia mugatu nahi zuen

KOMANDO Autonomo Antikapitalistek hil zuten Enrique Casas senatore sozialistaren hirugarren urteurrena ospatu berria dute bere alderdikideek. Egun horren bezperatan «Euskadi» astekariak plazaratutako informazio baten bidez jakin ahal izan da Casasek Ertzantza antolatzeko beste filosofia gogorrago bat zuela. Haren eritzian, Polizia espainolaren eta Guardia Civilaren mende egon behar zuen Ertzantzaren buru, eta gainera honen partaideen %40ak gutxienez poliziak edo guardia civilak izan behar zuten.

EAK bere etorkizunerako duen estrategia argituko du egunotan

GASTEIZKO Parlamentuko biltzarrearen bezperan zehaztu du Eusko Alkartasunako zuzendaritzak ondoko hila-beteotarako bere estrategia. Urrats horren ondotik, gauzak oso aurreratuak daude apirilaren 3, 4 eta 5ean Nafarroan burutuko duten kongresorako. Ponenzia bakar bat falta zen kongresorako erabat lotzeko, politika sozialari dagokiona, eta asteazkeneko bilkuran gelditu zen erabakia.

CIA portugesen bidez GAlen atentatuekin lotua ageri

GERO eta sopsresa handiagoaz agertuz doaz GAlen sare portugesen harietatik. Portugaleko kontraespionatza militarra agertu zen inplikaturik lehenbizi. Han deteniturik den Mario Correia da Cunha aurrea kontraespionatzako ofiziale pare baten izenak eman zituen. DINFO izena duen erakunde horren barruan Alvaro Cunhalen Partidu Komunistan infiltratu zen Correia, eta geroago Alderdi Sozialistan, ondoren GAlen sarean aritzeko.

DINFoko arduradunek beren erantzunkizuna ukatzen dutelarik, prentsa portugaldarrak Estatu Batuen enbaxadan ikusi dute finantziabidea. Areago, entrenatu ere enbaxa horrek

duen tiraleku batean egin omen ziren. Sare horretan zenbait seguritate enpresa ere aurkitu dira ETako militanteak hiltzeko sarean inplikaturik.

Estradizio automatikoak geldiezinezko abiadan

JOSE Inziarte eta Migel Anjel Goienetxea «Txo» errefuxiatuen estradizioarekin 32ko kopurua harrapatu da polizia frantsesak automatikoki eta juezaren aurretik pasatu gabe burutzen dituen estradizio automatikoen lerroan. Bien jaioterrietan manifestaldiak izan dira, eta «Txo»ren sorterrian den Bermeon greba ere bai. Biek zituzten paperak xuxen, errefuxiatu estatutoaren jabe ez izan arren, eta Inziarte bere etxeko atarian autoa konpontzen ari zela harrapatu zuten.

Hendaiako «Sokoa»k Hegoalderako proiektu bat martxan jarri nahi

JOAN den ostiralean Bidarteko ostatu batean egin zuen Hendaiako «Sokoa» enpresak bere urteroko biltzar nagusia, eta hartara konbidaturik zeuden kazetariak ere balantze eta proiektu berrien berri zuzenean jakin ahal izan zuten. Polizia frantsesak lantegian zulo famatua aurkitu zuenean filmatutako bideo bar erakutsi zen, eta lantegiko arduradunek gertakizun horrek lantegiari ekarritako kalteen ebaluazioa esplikatzen zuten. Patxi Nobliak bilkura horretan agertu zuen Hegoalderako Sokoa duen asmo berria: Chirac-ek espulsatuta eta kalean libre diren lauetatik birekin hasiko litzateke lanean Sokoaren Hegoaldeko filiala. Oztopo bereziren bat sortzen ez bada.

Aberri Eguna Iparraldean Azkainen, Hegoaldean Gernikan

ZEHAZTUZ doaz piskanaka aurtengo Aberri Eguna ospatzeko hautatutako lekuak. Herri Batasuna aurreratu zen urte hasieran bertan, eta bere deialdia Gernikarako egin du, herri honetan bere bonbardaketaren 50. urteurrena dela eta antolatutako diren ekintza guztien markoaren barruan. Iparraldean ere hasi dira lehendabiziko mugimenduak. «Enbata»k Gernikarako egin zuen deia hasiera batean, baina Aberri Eguna antolatzeko sortu den batzordeak Azkainerako egin du deia, bere lema Ikurriñaren aldarrikatzea izango delarik. Batzorde horretan dira EAK Iparraldean dituen ordezkariak ere.

EAJ-PSOE ezkontza traketsa martxan

Jelkideek Lakuan segitzeko sistema aurkitu dute

Ez da ezusteko handien beldur izan behar: gobernu berria lotuta dago. Lehendakaria izendatuta, karterak banatuta, lehendakariordea ere bakarra izango dela erabakita. Bakarrik falta da Parlamentuko tragoa nola pasatzen den ikustea, EEk eta batik bat Eak sozialistei eta jelkideei egurra zein neurritaraino emango dieten ikustea, eta Yoldirena argitzea. Eta ea noiz haserretzen diren ezkonberriak.

Benegasek azkenean andregai guztien artean dirudunena hautatu du, jelkideei deitu zien...

Lakuaren jabe egingo den gobernu berria osatzeko tratua hitzetan labor eta ekintzetan luzea izan omen da. «Parco en palabras y ancho en reparto de poderes». Ez da tratu berriaren definiziorik txarrena. Programa arazoak gerorako utzi, lehendakaria hautatzeko kontseilaritzak erdi eta erdi banatu, eta

gobernuaren estabilitatea momentu bakoitzeko balorazioen mende utzi.

Azkoitiarra ezkutuan ari zen sarea josten

Eusko Alkartasuna eta Euskadiko Ezkerrak aurretik PSOErekin ibili zituzten

negoziaketa luze eta esamesez betetako aldean, azkar eta nahiko diskretoki mugitu ziren jelkideak. Arzalluzek eman zuen konponbidea martxan zegoenaren abisoa, eta ia instant batean iritsi da kartera banaketa.

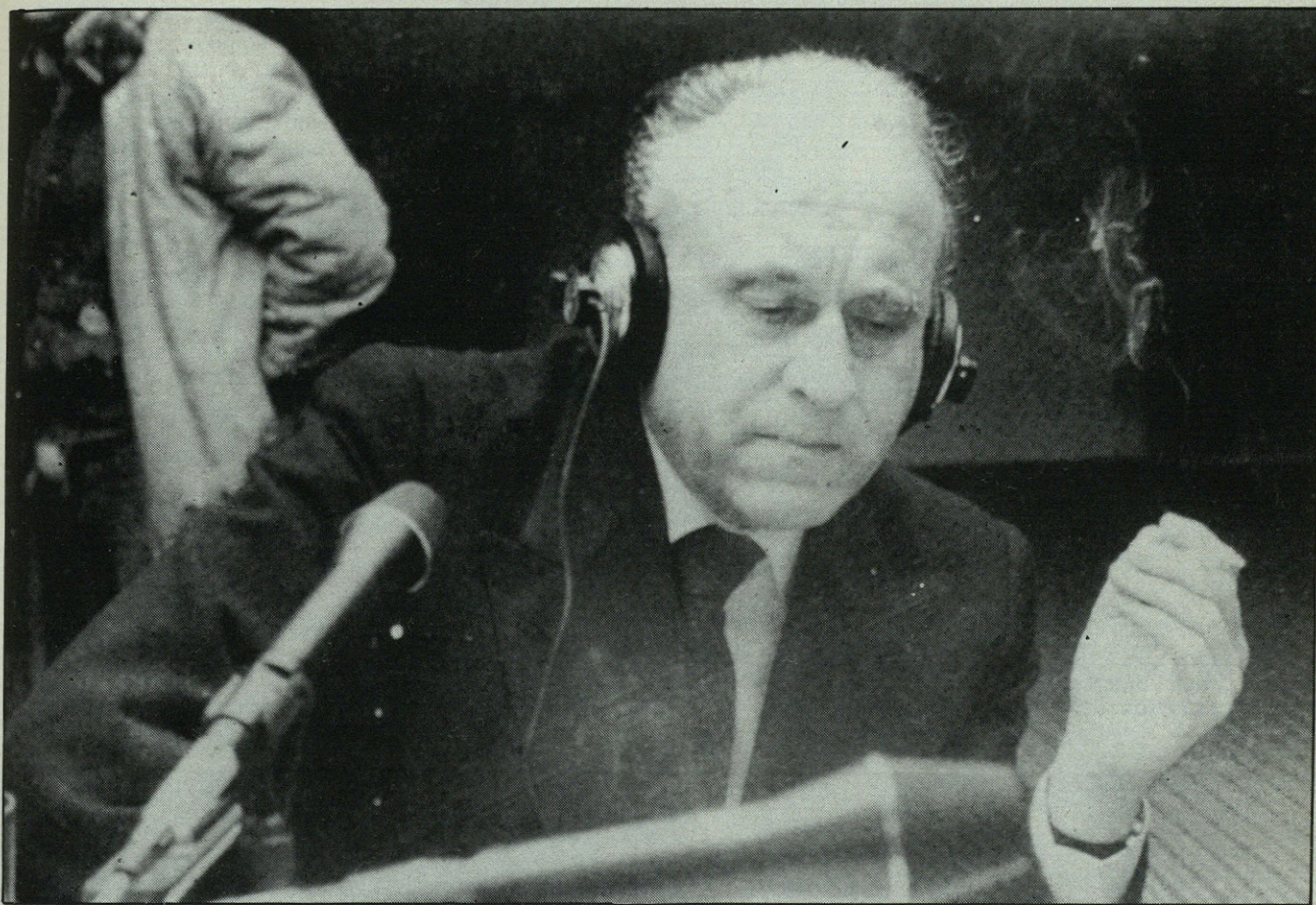
Arazo bakoitza arintasunez erabaki da. Lehendakaria Ardanza. Lehendakariorde bakarra, Jauregi. Kontseilaritzak erdi bana. Kontseilaritza bakoitzean, sailburuak hautatzen ditu bere menpekoak; beraz, kartera bakoitzak osoki darama bere kolorea.

Prentsako filtrazioek ere kaso honek ez dute zalantza handiegirik erakutsi. EAJk Barne arazoetako kontseilaritza, Lehendakariartzakoa, Laborantzakoa eta Arrantzakoa, Kulturakoa, Lana eta Hazienda hartu ditu beretzako. Sozialistentzako Ekonomia eta Industria, Hiri-gintza, Lurralde politika, Osakidetza eta Garraioak.

Sozialistentzako muturra pittin bat sartzeko aukera

Jelkideek badakite lehengo hegemonia galdua dutela, oraingoz, eta gobernu beste norbaitekin partikatu behar dutela. Programa negoziatzeko ahalegin gutxi egin dute horregatik sozialistekin. Inportanteenak departamentuak ziren, administralgoan presentzia edukitzen jarraitzea.

Hiru arlo dira peneubetarrentzako funtsezkoak. Barne Arazoetan seguruenik Luis Mari Retolazak segiko du, baina hau falta balitz ere garantizatuta gelditzen da Ertzantzaren eskeman EAJ dela nagusi. Haziendarekin beste hainbeste gertatzen da: azken finean gobernu sail guztiak mugitzen dituen dirua

... eta Xabier Arzalluz sozialisten deiaren zain zegoen, Madrilen gauzak ongi kalkulatu zituzten itxaropenean.

hortik pasatzen da.

Lehendakaritza da hirugarren saila, eta horretara iragaiten da hemendik aurrera ETB. Eta Kultur sailean gelditzekotan ere, jeltkideen esku segitzen du. Ertzantza, Autonomiaren sosak eta komunikabide autonomikoak, PNVren indarraren hiru zutabeak. Gainerako guztiekin gustorago segiko zuten, baina eskeman gelditzekotan denetan posibilitaterik onena daukate.

Sozialistek ere konpromiso programatik handiegirik ez bide dute ez eskaini eta ez eskatu. Departamentuak, aginte zehatza. Berak ia erabat kanpoan utzi dituen sare autonomikoan muturra sartzeko garaia orain dute, eta ez dute galdu nahi aukera.

Junta Jeneraletan eta Araban bake piska bat

Hain azkar erabaki eta banatu den pastelak berak dakar, ordea, polbora barruan. Ikusteko dagoena da dauzkan metxa guztien artean zein sutuko den lehendabizi, eta azkarra edo mantso horietakoa izanen den.

EAJ eta PSOEek, izan ere, une honean Autonomiak dituen arazo sakon eta garratzenak geroko utzi dituzte. Bata: Junta Jeneraletako hauteskunde lege

berria. Seguruenik honetan lerro nagusi batzuk marraztuak dituzte, eta sozialistek garantia minimo batzuk eskainiak. Baina erabaki finko eta erabatekorik ez.

Europako hauteskundeak nola zehaztuko diren ere uda baino lehen erabaki beharko da. Sozialistek Estatu osoa jo nahi dute hauteskunde barruti bakar bezala, talde ttikiei aukerarik ez ematearren, eta nazionalistek aldiz hori hautsi beharra daukate. Konponketa zaileko aferra da, eta jeltkideen eskeman berriz konponbide azkarra behar duena.

Arabako Diputazioak bizi duen krisia ere ez omen da ikutu tratatu horietan. Ez da errez sinestekoa, baina iturri fidagarriek aipatzen dutenez udaraino desgaste handiegirik gabe iristeko sozialistek jeltkideei gauzak samurtzea garantizatu omen diete.

Benetako gobernua uda arte atzeratu

Tratu honetan zintzilik gelditzen den beste puntu bat: udal hauteskundeetara ez dela zabalduko hitzarmena. Akordioak Lakuako gobernua manejatzeko balio du bakarrik. Udal hauteskundeen ondoren munizipioetako egoerak eta

batez ere lurralde bakoitzeko Biltzar Nagusietan indar harremanak zertan gelditzen direnak erabakiko du tratua-ren bizia.

Sozialistek indarra duenarekin egin dute apostu. Jeltkideak ezin ziren kanpoan utzi, oraindik justu ze ahalmen duten garbi ez dagoen EAren promesa hutsen truke. Jeltkideek gobernuak ematen duen itzala dute berekin, EA zanpatzeko erabili nahiko dute, eta uda arte daukate diputazioak eta udalak ongi amarratzen saiatzeko denbora.

Honek bakarrik esplikatu dezake EAK eta EEK ondoko hilabeteetan egingo dieten erasoari aurre egiteko erabakia. Zeren eta EAJk, hala adierazi dute garbi bi aldeek, garantiak jartzen dituzten bakarrik bi partiduak dira, eta Moncloaren garantiarik ez dago. Tripartitua formalki bederen hori zela medio hautsi zen, eta kobratuko diete.

Nafarroa eta ETArekin ez negoziatzea plateran

Akordioaren testo zehatza zertan geratu den ARGIA hau kaleratzeko bihar monean jakingo da, Gasteizko Parlamentuan lehendakari gaiek beren defentsak egingo dituztenean. Zenbait xehetasun ezagutu da, hala ere.

Enrique Mugica Herzog, aspaldi isilik zegoena, berriro belarria erakusten hasi da Euskal Herrian.

Politika ekonomikoari eta enpleguari dagokionez ados jarriak omen dira EAJ eta PSOE. Sail hau sozialisten esku geratzen delarik, hauei ekonomi alorreko zenbait mekanismotan sartzeko balio izango diete, baina martxan den bigarren birmoldaketak ere desgasteak kontseilari hori harrapatuko du.

Nafarroarekiko harremanak instituzionalizatzen hasteko konpromisoan ere ados jarri omen dira bi partiduak. Ondoko hilabeteetan ikusiko da hori zertan datzan. Eta borroka armatuari dagokionez, ETArekin ez negoziatzeaz 1985ean Gasteizko Parlamentuan hartutako erabakia sustatzen dute, antza.

Hiru arazo horiek ere buruhausterik emango dute datozen asteetan, hasieran aipatutakoekin batera. Hori gutxi balitz, Osakidetzatik Asegurantzak Soziala bereizten da, jeltxideentzako. EA eta Eek Asegurantzak Sozialaren transferentzia berehala lotzea eskatzen zuten. PNVk nahiago du uda arte hori ere berrakatzeko gorde.

Herrerako zulotik Gasteiza kilometro gehiegi dago

Yoldi Gasteizko gobernuaren lehendakariatzara presentatzeak eta Iñaki Esnaolak Madrilgo «Siglo XXI» klubean hango prentsari eskainitako solasaldiak protagonismo berri bat eman diote azken asteotan Herri Batasunari.

Juan Karlos Yoldiren kaso txispak atera erazten ari da legalitatearen mekanismo eta erakundeen artean. Gasteizko Parlamentuaren subiranotasuna, sistema judiziala eta Madrilgo gobernuak jarri ditu tirabiran, talde politikoek jarrerak arazoaren aurrean bat ez datozen bitartean.

Juezekin berriro borrokan

Joan den osteguneko plenoak atzeratzeko bederen balio izan du Yoldiren gorabeherak, eta beren arteko tratua burutzeko eman dien denboragatik esker oneko eduki behar litzuzke jeltxide eta sozialistak.

Problema nagusia Madrilan datza, eta gobernu sozialistak Gasteiza garaiz ez iristeko oztopo guztiak ipini nahi dizkio Yoldiri, inork esan ez de-

zan terrorista bati lehendakari gaiten errezegi utzi zaionik. Eztabaida gogorra sortu bait da komunikabideetan bezala giro politikoetan ere.

Iruñeko juez Marino Irachetak afera azkar garbitzeko erabakia azaldu zuen. Bere ustez, eskubide guztien jabe den preso prebentibo bati hautagai agertzen uzten bazaio, hautatua ateratakoan ezin zaio galerazi bere lana egitea. Areago, fiskal orokorrak errekurso bat sartuz gero asteazkenean bertan erabakiko zuela agintzen zuen.

Fiskalak, ordea, eta gobernuak ahalmen asko dituzte berriz ere Yoldi Gasteiza ekartzea luzatzeko, eta kaso horretan Parlamentuak zer egingo lukeen ikusi beharko litzateke. PSOE eta EAJ ados jarri direnean prest egongo al dira bilkura berriro atzeratzeko?

HBk ez du aldatu instituzioekiko jokabidea

Herri Batasunak, edonola ere, hainbeste lutzatzen ari den krisialdi hone-tan bere protagonismo muturra aurrera ateratzea lortu du. Mundu guztiak dirudi ados Yoldi presentatu eta bere alde botoa ematera joatea erabaki burutsutzat juzgatzean. Gainerako alderdiek ontzat eman dute, Autonomi Estatutoaren eskutik iritsitako instituzioak nolabait onartzea suposatzen duelakoan.

HBren aldetik, berriz, Yoldi espektetik atera eta bere lagunaren egoera salatzeaz gain egoera politikoaren aurrean HBk eskaintzen duen bidea mundu guztiaren aurrean esplikatutako ahal izatea, garaipen baten moduan ikusten da.

Yoldik kolore berezi bat erasten dio Gasteizko bilkurari, dudarik gabe. Bestela ere kolore berezia izango zuen, zeren eta manifestaldi mordoxxa bat zegoen iragarritako egun horretarako.

Gerra garaitik datorren ildoari jarraiki

Akordio honekin burutuko da hain beste aldiz saiatu den sozialisten eta jeltkideen arteko konponketa prozesoa.

1936ko gerra hasi eta Autonomi Estatutoaren ondorioz sortu zen lehendabiziko gobernuaren bi partiduen kolaborazio osatua zegoen, tartean errepublikanoak eta komunistak zituztelarik. Gerra galduta, Mendebalde osoan komunisten ehiza hedatu zenean, Euskadiko Jaurlaritzatik ere bota egin zituzten.

1977an, Franco hil ondorengo lehendabiziko hauteskunde autonomikoetan, «Frente Autonomico» delakoa osatu zuten bi partiduek, ESEI bezalako txikiagoekin. Nafarroan hola lortu zen senatore Manuel Irujo ateratzea. Preautonomia arte iraungo zuen tratua, eta haren bukaera Nafarroarekiko sozialistek erakutsitako jarrera berriari lotua dago.

Harrez geroztik giroa hotoz joan zen bi partiduen artean. Jeltkideek

1983an tratua egin zuten orduan APn indartsu zen Miguel Herrero de Miñonekin; tratua hori zela medio, Nafarroan eskuina nagusituko zen, Komunitate Autonomoan jeltkideei diputazio eta hiri handiak segurtatzearen truke. Operazio hori pikutara botatzeak erakarri zuen krisia jeltkideen artean ere.

Baina ordurako PSOE zegoen Madrilgo agintean sendo, eta autonomikoetan jeltkideek ere maioria oso justua lortu zutelako, legealdi tratua esperientzian murgildu behar izan zuten. EAJ-ren zatiketa izan zen sozialistek tratua bukatutzat emateko arrazoin formala.

Mugica Herzog agertu da berriro

Legealdi tratua etengabeko tirabiraz jositako bazen, oraingo tratua ere ez du etorkizun hobe baten itxaropenik. Udako hauteskundeak bitarterainoko epea iragartzen diete politikaren jarraitzaile gehienek.

Zer egingo dute EA eta EEk bitartean? Seinaleren bat Gasteizko biltzairean ikusia izango da. Normalki EEk

Garaikoetxeari eman behar zion botoa, eta ildo horretatik ikusten da beste koalizioa hurrengo hauteskunde ondorenerako.

Euskadiko Ezkerran, ordea, denak ez dira Garaikoetxeari gauzak hain errez jartzearen aldekoak. Zarautzen partiduko koadroek egin zuten azken konfrentzia nazionalen posibilitate hori gogoki kritikatu zuten tendentzia batek, zeinaren buru nabarmena Gipuzkoako aparatuan hainbeste indar duen Xabier Olaberriren taldea izan bait zen.

Koalizioak, azkenik, beste faktore inportante baten mende ere egon dira: Madrilgo gobernuaren ardura duen Felipe Gonzalezen eritzia. Honek eman dio oneritza, azkenean, Arzalluzen aukerari.

Iñaki ZUBIONDO

HBko buruek, dena dela, instituzioetara ez agertzeko beren erabakia honekin ezertan ez dela aldatzen errepikatu dute behin eta berriz. Geroak esango du ezer aldatzen den. Zeren eta leku hori aprobetxatu ahal izatea mokadu goxo bezala agertzen bait da beti, lejitimitate gorabeherak alde batera utzita ere.

Hegoalde osotasunean hartzen ez duen eta bere ustez autogobernu maila minimoetara iristen ez den autonomia hau gaingituko duen egoera bat ekartzea jotzen du HBk beti bere helburu, baina isolamenduaren arriskua alboan daukala ere badaki.

Iñaki Esnaolaren ausardia Madrilén

Isolamendua hautsi nahian jo du Madrilera Iñaki Esnaolak, eta eskandaloa sortu du. Hemen hainbat bider esandakoak errepikatu ditu han, eta komunikabide guztiek lekuri handienak eskaini dizkiote.

Ugariak izan dira Esnaolarentzako loreak, Siglo XXI. klubean aurkeztu zuen Emilio Romero kazetari eskuindarrengandik hasita. Mezua ez dio inork onartu, baina buru-argitasuna eta hitzegiteko prest egotea askok aitortu diote. Beste askok soinekoak

urratu ditu, betiko estiloan, ETari enbaxadore bat erakusten utzi zaiolako.

Isolamendutik ateratzeko saioetan ausart agertzen da Iñaki Esnaola eta asko arriskatzen du. Ahalegin horiek gainerako talde politikoetan ze erantzun duten ikusi beharko da, eta baita HBk hurrengo urratsak nondik planteatzun dituen ere. Baina estradizioen kopurua etengabe ugartuz doanean, espetxeetako egoera gogortzen denean, kalean borroka armatuak bere odol arrastoa uzten segitzen duenean, alde askotatik saiatu beharko da irtenbide bila.

Orain ere, Sinn Fein bazterrean geldituko da

Charlie «gaiztoa», berriz ere gobernuan

**Fianna Fail-ek lortu du Dublingo parlamentuko gehien-
goa, 166 diputatuetatik 81 bereganatu bait ditu. 1921ean
Hegoaldeko Irlandak independentzia lortu zuenetik, 25ga-
rrren Dail (Parlamentua) osaturik dago. Beste lau parla-
mentari aski ditu Charles Haughey-k gehiengo absolutoa
eskuratzeko. Ez bide du problema handirik izango, alde
horretatik, gobernatzeko.**

**Fianna Fail-eko Charles Haughey aise garaitu da Dublinen.
Iparraldeko okupazioa arrotz zaie**

Fianna Fail-ek 1933tik 1973ra gobernatu zuen, etenik gabe. Gero, nahiz eta berak beti lehenbizikoak izan oposizioek egin zituzten paktuengatik galdu egin zuen nagusitasuna, orain berriz —eta bere karrera politikoa hiru garren aldiz— Haughey-k osatu be-

harko du Irlandako gobernu.

Bai Fianna Fail ("Patuaren soldaduak") eta bai orain bere oposizioan egon beharko duen bigarren partidurik handiena, Fine Gael alegia ("Irlandako sendia", itzuli litekeena), Sinn Fein-en aspaldiko eszizioak ditugu.

Sinn Fein-ek betidanik egin izan dio Errepublikako parlamentuari boikota, bertara joanez gero inglesak inposatutako zatiketa legitimatuko zutelako us-tetan, harik eta pasa den azaroko kongresuan parlamentura joateko erabakia hartu zuten arte.

Hauteskunde ondorengo mapa

Goberna daitekeen gobernu bat osatzeko, F.F.ko Haughey-k ez du beraz, beste lau parlamentari besterik behar-ko. Orain arte presidente izan den Garret Fitzgerald-en Fine Gael alderdiak bigarren posizioan jarraitzen dio, 51 parlamentariarekin.

Hirugarrenik Desmond O'Malley-ren Alderdi Demokrata Progresista dator, Fianna Fail-en eszizio batez sortua, prentsak «eskuintzale»tzat jotzen duen eszisia berorri. Ondoren eta aurreko hauteskundeetatik bi parlamentari galduz, Alderdi Laborista, Dick Spring-ek leaderratua; oraingo honetan 12 atera dituzte laboristek. Eta mapa osatuz, Langileen Alderdia, lau parlamentariarekin (uste zen baino gehixeago). Langileen Alderdi edo Workers Party hau 1969an sortu zen, IRAko probisionalek iparraldean borroka armatuan segitzea erabaki zutelarik; orduko "ofizial"etatik dator, beraz.

Beste lau parlamentari osatzen da Dail-a, hortik eta handik, aldiz Sinn Fein-ek ez du, esana dugunez, baño ere erdietsi.

Marginaltasuna ezin gaindituz Sinn Fein

64 urtez Dublingo parlamentura ez joateko jarrerari eutsitako Sinn Fein-tarrrek, joan den azaroko beren *Ard-Fheis* edo Asanblada Orokorrean hemendik aitzina joatea, erabaki zuten. 628 ordezkari bildu ziren kongresu horretara, eta 429k eman zuten horren aldeko botoa. Horrek eragin zuen, segituan, Ruairi O'Bradaigh-ek eta beste hogeitamarren bat lagunek aldegin zezaten kongresutik. Hemengo mass-medioetan, hori eszizio gisa interpretatu zen, baina ez dirudi Ruairik eta besteek Errepublikako bizitza politikoa oso aktibo ibiltzekotan direnik.

1981eko hauteskundeetan, Sinn Fein-ek bi parlamentari lortu zituen. Egokiera berezia zen hura, zeren eta iparraldeko presoak gose greba latz batean sarturik zeuden, izan ere atera ziren bi diputatu haiek presoak zeuden, eta haietariko bat, Kaerin Daugherty, hilko zen grebaren ondorioz.

Esperantzak bazituzten Sinn Fein-ekoek, bat edo bi ateratzeko orain. Kongresuaren ondorioz, erabakitako politi-

Errepublikako gehieneri.

Israeldar kolono bat, Zisjordanian

HOR BARRENEKOAK

Aste honetan ere, Libanoz... Libano? Horrela deitu behar ote dugun duda egiten dugu, izan ere mendebaldeko prentsa «Ekialde Hurbileko Suiza» izan zenagatik «requiema» jotzen ari da, eta kasu honetan ez arrazoirik gabe. Libano izan zen horretatik, beraz, egunegun, mila datu, mila enfrentamenturen berri iristen zaigu. Horrelakoetan, informazio zaparradaren pean, funtsa, arazoaren muina galdu ohi dugu askotan. Eta, drusoak hemendik txiitak handik, inoiz gutxitan aipatzen ari da, orain ere, problemaren sustraia, benetako erroa. Israel, izan ere, gerizpean gorderik dago, gerra intestino horiek ahalik eta denbora luzeenez jarraituko dutela esperantzaz, zeren bai bait dakite horiek gelditutakoan denak berari begira jarriko direla. Geldituz gero. Berei eta besteei begira. Siria ez bait da ardurarik gabekoa. Eta Estatu Batuak eta Europako potentziak ere ez, inondik ere. Baina batez ere Israel. Okupatutako Zisjordanian eta Gazan palestindarrak masakratzen segitzen dituzte, eta kanpoan, palestindarrak odolustu ditzaketan gerra guztiak eragiten dituzte. Horrela bizi nahi dute. Horrelako bakea nahi dute. Eta horrela ez dute sekulan bakerik izango —asmatzen badute, palestindarrek, bitarteko oztopo guztietatik libratzen, ez bait dirudi erraza.

□ **FANXIN**

dauka (Europar Estatu espainolak baka-
rrik jotzen du horren gora). Baina, Es-
painiatik ez bezala, milaka gaztek alde-
giten du handik. Lehengo urtean baka-
rrik, Estatu Batuetara joan nahi zuten
250.000 gazteren eskaerak pilatu ziren
emigrazio-departamentuetan. Egunkari
batek aipatzen zuen ze, Frantziara alde-
giten ari direnak ere asko direlarik, ber-
tako *Legion Etrangere*-n sartzeko eskae-
rak nonbre handian ailegatzten ari dire-
la.

Gobernu berriak zailtasun handiak
topatuko ditu; orain dela hilabete ba-
tzuk, gogora dezagun, Garret Fitzgerald-
dek gerrikoak estutzeko kanpainia bati
ekin nahi izan ziola, seguritate soziale-
ko eta hezkuntzako presupostuak murriz-
tuz; harexek eragin zuen, gobernu-
an berarekin batera zeuden laboris-
tek, apoioa erretira zezaitoten; horrexek
behartu zuen noski Fitzgerald, hautes-
kundeak aurrera zitzan.

Irlandan, xehetasunak gora-behera,
ez da garrantziko aldaketarik gertatu-
ko. «Charlie gaiztoa» —hauteskunde
kanpainian ematen zuen irudiagatik
deitzen zitzaionez, «Fitzgerald ona»-ren
aurrean— buruzagi dutela, eskuindar
populistek gobernatuko dute. Duten
menpekotasunetik eta itotzen dituen
kanpo zorratik aldegiteko, nekeak pasa-
tu behar dituzte. Saiatuko baldin balira.

A. BISKARRO

karen alde positiboak azpimarratzeko
agian, areago esan zuten, alegia, estatu-
ko gobernabilitateari begira beren or-
dezkaritza dezisiboa izan zitekeela.
Aipatu baino gehiago egiten zen, botoe-
tatik %2a ateratzen bazuten, institu-
zioetan parterik ez hartzeko beren ja-
rreragatik zela. Hori dena, zalantzan
gelditzen da orain.

Sinn Fein-ek errepublikan jasaten
duen errepresioa eta diskriminazioa na-
bari baldin badira ere (adibidez, alderdi-
kideek telebistan agertzeko debeku es-
plizitoa dute), horren behera jotzeko
arrazoiak beste nonbait bilatu behar di-
ra: hegoaldeko herriaren erantzunik
ezan hain zuzen ere. «Hango herriaren-
tzat —esaten ziguten azaroko kongre-
sua zela-ta han izandako euskaldunek—
bertako instituzioak erabat legezkatuta
daude». Ez dute, alegia, iparraldeko
problema sentitzen. «Iparraldean bon-
bazoka arituko gara —zioen, kongresu
horretan, delegatu batek, grafikoki—
eta hegoaldean eleka». Ele egiteko tri-
bunarik ez dute ordea konkistatu.

Irlandatik, berriz ere milaka emigranteak

Zatiketatik aparte (iparraldeko sei kon-
terriari hegoaldeko hogeitaseiez bat egi-
teko ametsa bait dabil, halaz eta guztiz,
irlandar askoren gogoan), beste arazo
handirik badu Irlandak. Hiru milioi t'er-
di lagu bizi direlarik, %20ko langabezia

Estatu Batuak, Pakistanen aldeko apostua

Estatu Batuek —indar zentrifugoa ala zentripettoa?— Ekialde Edirako prestaturik duten aparatu militarren bihotzean US Central Command aurkitzen da orain, CENTCOM izenez ezagutzen dena izan ere; honen funtzioak han, Europan OTANek edo Pazifikoko CINPACek betetzen dituztenen antzekoak ditugu. CENTCOMek hemeretzi estatu «itzalpetzen» ditu, Pakistanen hasi eta Kenian bukatu, Afganistan, Iran, Irak, Yemen, Sudan, Egipto, emiratoak eta abarretatik pasatuta.

Desplazamentu Azkarretako Indarra, DAiren ondorengo zuzena da CENTCOM. DAI 1980ko martxoan sortu zen, Irango Pahlavi-ren erregimena suntsitu eta amerikarren posizioak ahuldu zirelarik. DAI ordea, James Schlesinger defentsa sekretario-ohiaren hitzetan, ez zen «ez azkarra, ez desplazagarri, ezta indarra ere».

Proiektu berrian, baseetan batipat, eta prebisioren arabera, 1988garren urtea baino lehen 14 mila milioi dolar inbertituko dituzte amerikarrek; Vietnamgo gerra eta geroko inbertsio militarrik handiena litzateke hori.

Egipto eta Israel dira egitura berri honetan estatu gakoak. Bigarrena batez ere, «zubi-buru» garrantzitsua delarik; Aitan-go basea, Neguev-en, hautatu dute amerikarrek litekeen gerra batean beren tropak finkatu daitezkeen. Lagun handiekin segituz, Saudi Arabia dugu beste bat; «saudiarren akordio formalik sinatu nahi ez duten arren —esaten zaigu New York Times-ek argitaraturiko ikerketa sekretu batean—, sobietarren oldarririk edo beste eskualde gatazka kontrolagaitzik gertatuko balitz, amerikarrei erraztasunak emango dizkietela, garrantziak eman dituzte».

Halaz ere, amerikarren benetako zilborra, momentuz, Diego Garcia izaten segituko du (DAI sortuz geroztik hola izan bait da). Irla hori Irango Chatt-al-Arab-etik hegoalderantz 4.800 kilometrotara dago, eta dituen abantaila geografikoez gain (CENTCOMek be-

Zia jenerala, amerikarren aliatuetarik hoberena.

sarkatzen dituen estatu guztien erdian aurkitzen da), hango base bakarra da, non Estatu Batuak aise eta libre mugitu daitezkeen, eskualdean konplikazio politikorik eragin gabe.

CENTCOMeko indarrak gerra luze batean engantxatuz gero ordea, hornitze problemak ez daude Diego Garcia-tik zeharo konponduak. Distantzia luzea da, eta gerra konbentzional moderno batean batetik bestera ikaragarritzko materiale mordoak erabili behar izaten dira. Pentagonoko estrategiek, dirudieenez, Pakistanen aldeko apostua egin dute.

Jadanik 1980an Rand Corporation-en informe batean esaten zen honela: «Pakistan, ekialdetik, Filipinetatik eta Diego Garcia-tik heldu diren DAiren indarretarako lehen mailako galekua gerta liteke. Karachi-tik, interbenitzeko denborak hagitx laburtuko bait lirateke». Informe hark honela amaitzen zuen: «pakistanar jeneralek gure defentsa planetan kooperatuko lukete, trukean Estatu Batuek beren estatua horrelako erabaki batek ekar litzakeen ondorioetatik defendatuko lukeelarik».

1981etik hona, amerikarrek Pakistani ematen dioten laguntza gehitu eta gehitu egin da, munduko beste inongo estatutan gertatu ez den neurrian. Zia jeneralaren boterea horri esker sendotu da, 77an kolpea eman eta gero. Israel eta Egipto eta gero (beti CENTCOMen barruan), Pakistan da zeregin militarretarako diru-kopururik handiena jasotzen duena.

Dirudieenez, base berriak Balutxistan-en ipiniko dira batez ere; populazio eskaseko lurraldea da hau, Iran eta Afganistanekin muga egiten duena. Tentsio biziko lurralde gisa perfilatzen da hori —pasa den astean aipatzen genuen, sobietarrek Irango Balutxistanen beste base bat jarri dutena; dena den hori entzute-basea zen, amerikarrena berriz base-monstruo bat litzateke; ez dago datu xuxenik baina, antza denez 3 kilometrotako pista baten eraikuntza aski aurreraturik dago.

CENTCOMeko dispositibo berri honek hitz ugari dabilelarik, *Armed Forces Journal*-eko Anthony Cordesman-en aipua dakargu bukatzeko, arazoaren muina ondo zentratzen duelakoan: «Estatu Batuen ahuleziak hitz egitea modan badago ere, sobietarrek hemendik 90.enetako erdialdera bitartean eskualde horretan nekez atakatuko gaituzte... CENTCOMek bere puntu sendoak eta ahulak izango ditu, baina eskualde horretako zailtasunak amerikarren indar militarrek baino, bere erabileraren baldintza politikoez erabakiko dituzte».

Pablo S.

Ez dugu oraindik goia jo Zure harpidetzarekin, aldapa samurrago

LARRUN

Euskal nazio projektu bati buruz

LARRUN aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izen-deiturak _____

Bizilekua _____

Herria _____

Banku edo Aurrezki Kutxa _____

Bulegoa _____

Kontu zenbakia _____

Sinadura _____

Helbidea: Ametzagaña 19 - behea, DONOSTIA 20012.

**Urteko abonamendua
(bi zenbaki)
1.000 pezeta
60 libera**

«Herri Norte», «Abertzale Sur», «Peña Mujika»...

Peñak ugaritzen ari gure futbol zelaietan

Euskal Herriko futbol zelaietara iritsi da beste hainbat nazioetan gertaturiko fenomenoak: «forofismoa». Badirudi, orain dela bi urte inguru, Heyselgo estadioan gertaturikoak kontrako efektoa lortu zuela, hots, afizionatuak lasaitu beharrean orduan eta beroago jarri dituela.

Garai batetan kanpoko fenomenotzat jotzen genuena iritsi zaigu geure artera. Euskal Herriko futbol zelaietan ere ikusi ahal izan dugu horrelako fenomenorik: «herri norte» eta «abertzale sur» Bilboko San Mamesen, «peña Mujika» Donostiako Atotxan, Iruñeako 'El Sadar' futbol zelaian ere bada horrelakorik, Eibarko Ipuruan «bonbonera»...

San Mamesen, Euskal Herriko beste futbol-zelaietan bezalaxe, forofo gogorak agertu dira.

Orain dela urte batzu sortu berri den fenomeno honek Britainia Handiko «supporter» eta Italiako «tifosi»etan oinarritzen da. Haiek erabiltzen dituzten tramankulo berak, baina lekuan lekuko tokearekin, erabiltzen dira beste lekuetan ere. Horrela banderak, ikurrak, bozinak, bengalak... nonahi ager-

tzen badira ere, nabarmenak izaten dira talde hauek jartzen diren inguruetan.

'Hinchada' frango nonahi

Gaur egun, Estatu mailan jokatzeko den liga txapelketan, esan daiteke ekipo bakoitzak baduela bere atzetik 'hin-

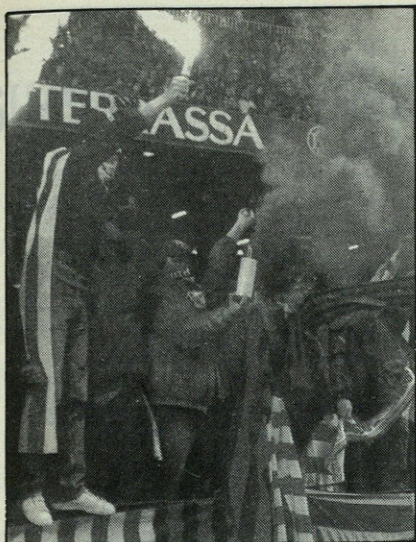
chada' berezi bat. Horrela aipatu ditza-kegu «ultrasur» Real Madrilena, «Boixos nois» Bartzelonarena, «Frente Atlético» Atlético de Madrilena, «Brigadas blancas» Españolen, «ultra bois» Sporting de Gijónena, «biri-biri» Sevillarena...

Euskal Herriko futbol taldeetan ere bada horrelakorik. Atotxan «peña Mujika» egin da famatu azken urte hauetan, Atotxako dorrera ematen duen atearen atzean jartzen direlarik. Bilbok honetan ere nota ematen du, San Mameseko bi porterien atzean «Herri norte» eta «Abertzale sur» deituriko bi 'hinchada'k jartzen direlarik. Nafarrak beren kantu alaiekin dira sanoenak. 'El Sadar' futbol zelaira inguratzen bazarete gauza bixia ikusteko aukeran izango zarete.

Azken garaietan, arbitroaren osasuna zaindu nahian, debekatua dago berazko botelak sartzea futbol zelaietan, horretarako neurri gogorak hartzen direlarik. Sadarren, neurri horiek gainditzeko, soka batzutat baliatzen dira, gradan gora kanpoko edariak (gehienean patxarana) sartzen dituztelarik.

Madril eta Bartzelonaren arteko lehia

Jende gaztea da, gehiengoa ez da hogeitertara iristen. Partido osoa zutik pasatzen dute, palkoek suposatzen dutenaren aurka agertzen direlarik. Hau izan daiteke, behar bada, ezaugarri nagusienetakoa. Catalunya eta Euskal Herriko politikaren arrastoak ere agertzen dira, jarraitzaileen artean senyerrak eta ikurriñak ikusi daitezkeelarik. Real Madrilko «ultrasur»-ekoen kasuan kutsu espainiar eta eskubitarra usaintzen da. Denek badute zerbait futbol zelaira eramateko: bufanda, txapela, bandera, makila, bengala...

Bartzelonan ere ba dira kaña sartu nahi dutenak gradatan; «Boixos nois» ize-na dute.

Beren buruetan gauza guztien gaine-tik, nagusiki, bere ekipoa dago. Hori da gauzarik garrantzitsuena eta horrek bat-zen du jende hau. Sarritan ekipoaren-ganako maitasun edo identifikazio hau bestearenganako gorroto bilakatzen da.

Kasurik aipagarriena Bartzelonako «Boixos nois» eta Real Madrileko «ultra-sur»-en artekoa izan daiteke, politika ere sartzen delarik. Horrela, bi ekipo hauek elkarren kontra jokatzeko dute-nean, «puta España, puta Madril!» oihuak entzun daitezke Bartzelonako «Boixos nois»-en aldetik, «puta Barça, puta Cataluña» Real Madrileko «ultra-sur»-ekoen oihuak entzuten diren beza-la. Batzuk 'senyera'k erabiltzen dituz-ten bitartean, besteak bandera espai-niarrak.

Peña bezala legeztatzearen aurka

Talde hauen beste ezaugarrietako bat peña bezala ez legeztatzearena izan daiteke. Orain dela gutxi, badakigu zein helbururekin, Real Madrileko zu-zendari batzordeak «ultrasur»-ekoei pe-ña bezala legeztatzea proposatu zie-nean ezezko borobila hartu zuen erant-zun bezala. «Ultrasur»-ekoen eritziz proposamen honen atzetik beren iden-tifikazioa lortzea zegoen eta ondorioz futbol zelaitik kanporatzea.

Hau dena ikusiaz, ezin amaitu lehen-goan futbolzale amorratu bati entzun niona aipatu gabe: «hobe dute futbola ikustea eta ikusten uztea, hor gastatzen dituzten indarrak beste zerbaiterako erabiliz. Ez al zaik iruditzen badagoela non eta zertan erabili?».

Antxon PELAIO

ARGIA

BEHAR DEN ASTEKARIA

Euskal Kulturari pultsua hartzeko,
asteokoaren berri jasotzeko,
gizarteaz eta politikaz ohartzeko,
alfabetatzen jarraitzeko,
denbora pasatzeko...
ARGIAk 60 orri eskaintzen dizkizu
astero zure etxean.

Erreportaia ugari,
elkarrizketa interesgarri,
komikia koloretan...
Haur eta gazte, senar eta emazte,
baserritar, langile ala estu-diante,
euskaraz bizitzeko
ARGIA behar duzue.

ARGIAREN HARPIDE IZAN NAHI DUT:

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Telefonoa

Hernia

Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Kontu Korrontearen Zb.....

SINADURA

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

Herriz herri emango da Altsasun hasitako prozesua

Ekolojistikak batasun bila

Hirurehun bat lagun bildu ziren larunbatean Altsasun Euskadiko Antinuklear eta Ekolojista Batzordeek egindako deiari erantzunez. Talde, Batzorde eta erakunde ekolojista guztien batasuna da bilatzen dutena. Ezberdintasunak alde batetara utzi eta dokumentu baten inguruan biltzeko asmoa dute talde hauek. Ekainean amaituko den prozesu bati eman diote orain hasiera. Bitartean herriz herri emango da eztabaida. Batasun posible hau dela medio, eta Euskal Herriko gainontzeko taldeen adierazgarri izango direlakoan, Nafarroako talde ekolojistikak elkarrizketatu ditugu. Ondorengo orrietan, bost galderen inguruan, talde horien artean dauden ezberdintasunak eta batasun asmoak agertzen zaizkigu.

Bost galdera ekologistei

- 1.— Eman ezazue taldearen berri: Noiz sortu, eragina gizartean, eraketa...
- 2.— Zein da zuen praktika?
- 3.— Zer nolako jokabideak ikusten dituzue alderdi politikoetan ekologismoa dela eta? Nola baloratzen dituzue?
- 4.— Alemaniako berdeen esperientzia kontutan hartuta, ba al dago bide horretatik jotzerik Euskadin?
- 5.— 21ean Altsasun izandako bileraren aurrean, zein da zuen jarrera?

ANAT-LANE, naturan bertan lanean

1.— Gure taldea duela hiru urte sortu zen. ANAN desagertu zelarik, horretan ibilitako lagun batzuk honelako asmoren bat atera nahirik sortu genuen ANAT-LANE. Gurean, zenbat garen baino interesgarriagoa litzateke gizartean dugun eragina; Diputazioak baditu hainbat sail ingurugiroari dagozkionak (Medio Ambiente, Caza y Pesca...) eta horiek egingakoaren kritikak egiten ditugu periodikuetan nahiz irratian, non astero irratisaioa egiten dugun (Radio Pamplonan). San Martin inguru giroa saileko buruak errezibitu behar izan gaitu Urbasako errepidearen asuntua zela ta.

2.— Gurea naturaren gaineko lana da, ez dugu «ekologismo hiritarra» bezala definituko genukeena kontutan hartzen, horretara lotzen diren taldeekin harremanetan egotea beharrezkoa iruditzen zaigun arren. Ekologismoaren alde zientifikoa ez dugu baztertzen. Aurten kanpaina batzu egin ditugu: hegazti migratorioen aldekoa, Mediterraneoko dordokaren aldekoa eta negelak zaintzeko beste bat, intsektiboroen sarraskiaren kontrakoa ahaztu gabe.

3.— Hutsa. Ez dute ezer jakin nahi izaten. HB-k berak ere oso berandu arte ez du autobiarik kontrako jarrearik azaldu. Zenbaitutan, Estatu mailan bederen, eskuindarrek sentsibilitate handiagoa agertu dute, edo behintzat itxura hori hobeki saldu dute.

4.— Gu ez ginateke aterako alderdi berde edo antzerakoaren alde. Alderdiak ekologismoaren garrantziaz jabetzea, aldiz, oso inportantea iruditzen zaigu. Bestelako erreibindikazioak asumitu dituzten era berean, naturaz razionalki gozatzeko eskubidea aldarrika dezaten.

5.— Gu 21ean Altsasura joateko asmoa dugu. Talde bezala hartuko dugu parte, hor agintzen diren gauzeekin ados gaudelako. Ez dugu hala ere so bestelako erreibindikazioekin nahastetik zer etor daitekeen zalan-tzan gaude, nahiz eta erreibindikazio horiek pertsonak bezala gureak egin.

Ekologista Komiteak: erasoei batasunaren indarra

1.— Gu 76-77 urteetan sortu ginen. Bitarte horretan Euskadin Lemoizen aurkako borroka bazegoen, eta gu hasieran bestelako arazoak zirela eta elkartu ginen, nahiz eta beranduago hura ere geureganatu. Asanbladetan erabakitzen ditugu gauzak, astero biltzen gara eta komisiok sortzen ditugu beharraren arabera. Bi talde ditugu Iruñean, Txantreakoa eta Alde Zaharrekoa. Hamar urte hauetan zehar jende asko ibili da komitean, zientoka. Oraingo eragina handia da, nahiz eta gurea baino gehiago ideiena izan, ekologismoarena hain zuzen.

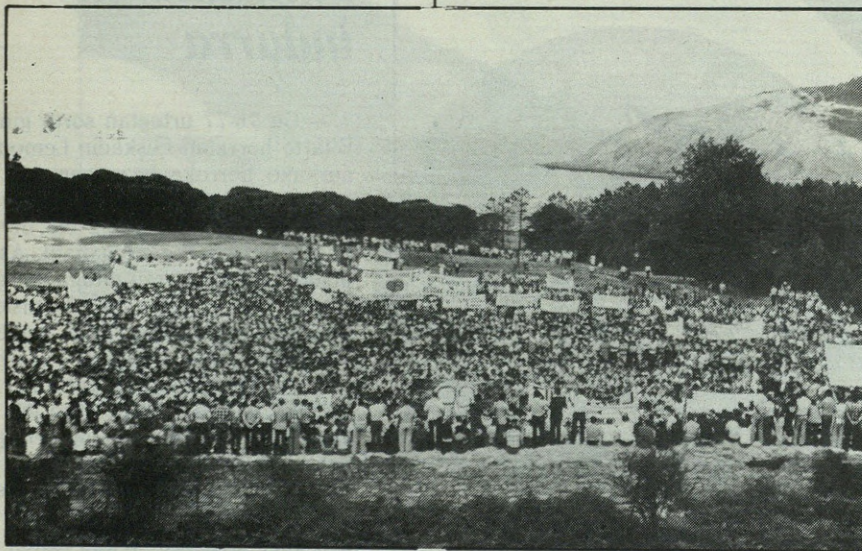
2.— Giza ekologismoa edo egiten dugula esango genuke, ekologismo hiritarra; gai urbanoak hartzen ditugu kontutan: bizikleta-ibilbideak, parkeak, aparkalekuak, kaleko publizitatea, hiriko hibaia... eta hiri habitagarriari dagokion guztia. Beste gainerako arazoak ez ditugu inolaz ere ahazten, Nafarroari dagozkienak bereziki.

3.— Orain dela hamar urte ekologismoa gai berria zen. Alderdiak gaia bere ganatuz joan dira, hasierako errezeloak galduz. Prozesu honetan alderdi politikoek, eritzi publikoaren bultzadak jota, bereganatu behar izan dute ekologismoa. EMK edo LKI bezalako alderdi txikiak nabarmendu dira prozesuan. HB mantsoago ibili da, baino inportantzia ikaragarria du orain HB-ko jendeak, HB bera problematika honetan buru belarriz sartuta egotea, askapen mugimenduan duen indarra kontutan hartzen badugu, ekologismo eta askapen nazionalaren artean sakan bat ireki ez dadin.

4.— Ekolojismoa eta borroka politiko batara ibili behar dira. Bi borrokek loturik joan behar dute, haien arteko autonomia handia izatea komeni bada ere. Ez da berderik sortu behar, mugimendu erradikalak ekolojizatu baizik.

5.— Lehen esan dugunez, guk ahulezia ikusten dugu oraingo mugimendu ekolojistetan, bai eta datorren eraso itzela ere. Batasunaren beharra garbi dago guretzat. Bestalde Askapen Nazionalerako Mugimendurekin lotuta ibili behar dugula ere ikusten dugu. Horrekin batera beste sektore berriak hurbil erazi behar ditugu (Auzo Elkarreak, Gaztetxeak, profesionalak...) isolatuta dauden taldeak ere errekupekatuz.

Guk badakigu batasuna ez dela erraza, beti izaten da zaila, borroka honetan urteak eta urteak emandako hainbat jenderentzat bereziki. Baina ezinbestekoa ikusten dugu aurrera jotzeko... Dena den Altsasuko bilera abiapuntua da, besterik gabe. Bertan, mugimendua nola antolatu ikusi behar dugu, eraketa zalua bilatuz, militarizazioaren aurka, indar erradikalak elkartuz. Badakigu jakin debateak aurrera segituko duela gero, antimilitarismoaren esate baterako. Baina indarren batuketa orain inoiz baino beharrezkoagoa zaigu, batze horrek homogenizazioa baino dibertsitatea ekarriko duela koan.

Ekolojiko Taldea: ekolojismoaren ikuspegi orokorraren bila

1.— Gure taldea duela hilabete sortu zen, Ekolojiko Komiteetan ibilitako hainbat jende hortik atera ginenean. Gure ideiak garatzeko beste elkarte baten beharra somatu genuen, komiteetan kritikoak ginelako. Asanbladetan elkartzen gara eta koordinazioaren alde gaude (Nafarroako Asanblada ekolojistan, esate batera). Ideologiaren aldetik, eragin libertarioak ditugu.

2.— Ekolojismoa ikuspegi orokorretik ikusten saiatzen gara, basoa zein hiria kontutan hartuta, fenomenoak globalizatuz, beti ere irtenbide alternatiboen bila.

3.— Alderdiek orain ere ekolojismoa interes elektoralak direla medio erabiltzen dute. Gutxika gutxika gaia asumitzen duten arren, botuen bila eta eragina gizarte eta eritzi publikoan izatearren erabiltzen dute ekolojismoa. Borroka ekolojistikak aurrera jo behar du ez borroka politiko bezala, filosofia ekolojista eta alternatiboa lortzen joango den borroka bezala baizik.

4.— Guretzat ekolojismoak eta borroka politikoak bereiztutako bideetatik joan behar dute, mugimendu ekolojista guztia osatzen duten beste gainerako taldeekin koordinatuz.

Honela ekolojismoak berak hobetu behar du antolaketa arazoak ahalmena, alderdien esperientziari lotu gabe kanpainak eta borroka aurrera eramateko unean. Barneko egiturak ariak izango dira, errepresentazio fijoarik gabeak eta mugikorrak, aparato burokratikoak sortu gabe.

5.— Seguruenik ez dugu parte hartuko Altsasun. Ez dugu uste abertzaletasunak edo nazionalismoa Estatu berri bat sortzea pretenditu behar duenik, eta alde horretatik ez dugu uste ekolojismoak Askapen Nazionalerako Mugimendurekin batera joan behar duenik. Horretaz mintzatzen denean, HBrekin batera joateaz mintzatzen ari da, horrek dakarrenarekin: Estatuaren eskemak Euskal Herrirako jartzea, militarismoa, gartzela, polizia eta beste gainerakoekin. Antimilitarismoa eta ekolojismoa batera doaz, jerarkieen aurka borrokaekin etabar. Balore horiek guretzat inportanteak dira, eta proiektu berri horretan ez dugu garbi ikusten. Biolentziarik gabeko ekintza zuzeneko estrategiaren alde gaude. Bestalde koordinazioa den guztiari ongi deritzogu, eta alde horretatik oso egoki ikusten dugu Altsasura doazen erakundeak han elkartzea. Ez dugu horien kontra joan nahi.

Jon ALONSO

K O M I K I A

51. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Laguntza
&
Varela 86-

OHARTU HAIZ, AGNES

LEHENDAKARIRIK GABEKO HERRIALDE BATETAN GAUDE. EZ GOBERNU, EZ KOKORRIK

USA IMA-GINATZEN DUN?

GOBERNURIK GABE, LEHENDAKARIRIK GABE, IPARRAMERIKETAKO ESTATU BATUAK REAGAN GABE!

Laguntza & Varela 86- 48

LA CASA DEL CAFE

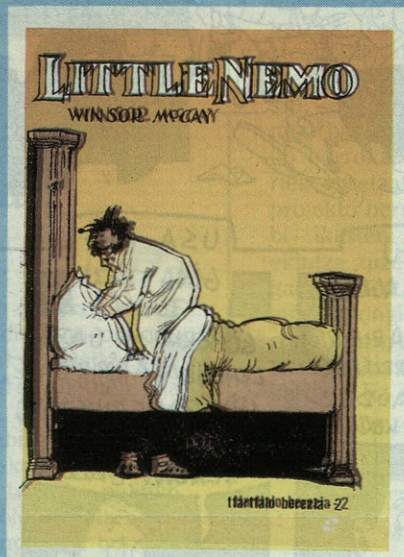

Zure Etxeko Kafea

San Martzial 19 Telf. 424512

DONOSTIA

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

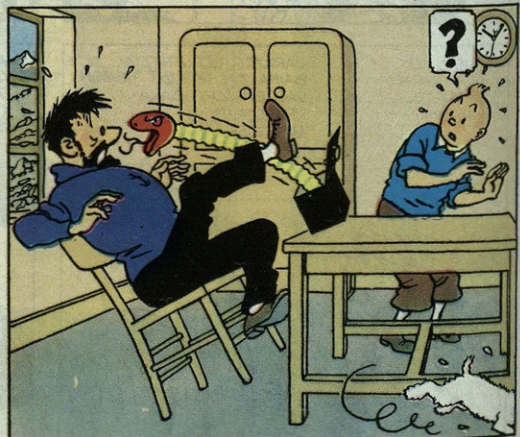
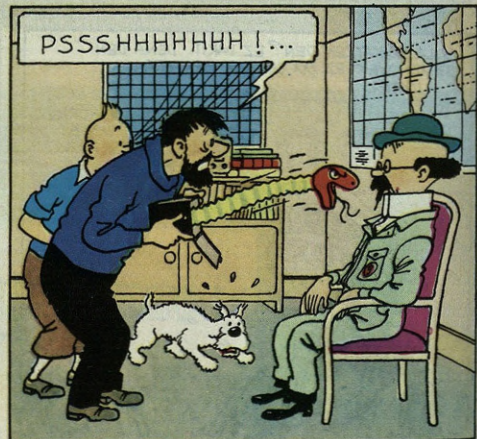
CORTO MALTESE SIBERIAN

(XVII kapitulua)

Aurrekoaren laburpena: Bagoia Hiru mugetako lakuan galdu ondoren preso daramazkite Corto eta bere kideak Von Ungern-engana. Pertsonai xeblere honen ametsak ezagutzeko parada izan dugu, baita bere jendearekiko jokaerak. Hortxe hasten dira Corto eta besteak pultso bizian baroiarekin, nork berea eutsi nahian.

Aurrekoaren laburpena: Koetea erakusten ari zaiela, Turnesol gizajoa zulotik behera doa sekulako kolpea jasaten duela-rik. Horrez gero amnesia jotzera da Turnesol.

(1) IKUS : "TINTIN URRE BELTZAREN LURRALDEAN" ELKAR argitaletxearen laguntzaz.

Alferrik... Beste zerbaitekin saiatu behar du-
gu!... Itxoin! behar
genuena aurkitu
dudala uste dut.

Emozio bortitzak
behar al ditu?...
Ba, izan-
go ditu!...

Turnesol! hit egin
behar zaitut!...

Tintin, oraingoan lortu
dugula uste dut!...
Zuzpertzen hasi da,
garbi dago.

Ah! horrela eeh!... Txi-
kikeriak utzi eta orain
ikusiko dugu!...

Riiiiing

Esan!... Bai... Ez,
Tintin naiz... Ah!
Baxter jauna!...
Horra ba! Ez... Lehen
bezalaxe... Kapitaina
hor ari da, elengabe...

Oraingoan, horratio, astin-
duko ditugu bazterrak!...
Hau bere aulkipean lehertu
orduko, sendaturik gertatuko
da, horra nik esan!...

Ez al zaizu iruditzen hobe izan
go litzatekeela?...
Utz nazazu nire lane-
an: Ikusiko duzu!...

Azkar!... Azkar!... Kanpora!...

Argi!... Laster
izango da festa!...

Zer da orain?...
Gehiegi ari da
luzatzen!...

Ezin liteke!...
Metxa itzaliko zi-
tzaion!...

Jakina, nik esan be-
zala, arraio hori!
Metxa itzalita!...

Kontuz, kapitai-
na!... Oraindik ke-
tan dago!... Kont-
tuz ibili!...

PAM

ESAN TEKNIKARI HORIEI GAUA
HEMEN EMAN DEZAKETELA BAI-
NA KANOITIK GEHIEGI EZ URRUN-
TZEKO: NIRE KOSAKOAK EZ
DIRA JAPONIARRREN LAGUNAK...

EZTA NEA ERE BA-
TZU BESTEEN KON-
TRA JARRI NAHI GAI-
TUZTE. BAINA NIRE-
KIN JOKU HORREK
EZ DU BALIO.

PORT
ARTHUR-EN,
1905AN EZ ZU-
TEN JOKU TXA-
RRIK EGIN.

PORT ARTHUR... BAI GURE HUTSA IZAN
ZEN HURA. BAINA GARRANTZITSUENA
HUTS BERA BIRRITAN EZ EGITEA DA,
EGUNEN BATEAN ERRUSIAR ZURIEK EDO
BOLTSEBIKEEK PORT ARTHUR GOGORA-
TUKO DUTE... ETA JAPONIARRAK ODAIN-
DU EGINO

EZ DUT TONTAKERIA HORIETAN PENTSATU NAHI...
GAURKOZ EZ ZAITUZTET
AFUSILATUKO.
GERO ARTE!

ZORIA IZAN
DIZUE. SARTU
HEMEN.

ZU ZURE
GAUZETARA,
MONGOLA!

ZUREA BAI
UMORE
TXARRA,
RASPUTIN.

ETA DENA
ZURE ERRAZ! HILKO ZIN-
TUZKET...

BAINA
EZ ZARA
AUSARTUKO.

AHOGORRI
MADARIKATUA....!

LABAN
EGIN
DIAT...
HEUK
IKUSI DUK
CORTO...

JAKINA! HEMEN "LABAN"
BESTERIK EZ DUK
EGITEN...

ONENA DUK SEMENOVEN
KANOIA HELDU
DELA... AUKERA
PAREGABEA!

ETA BIZITZA UZTE-
KOTAN EGON NAUK
KANOI MADARIKATU
HORREGATIK...
PENNA DUK SEMENOV
JENERALA EZ EGO-
TEA... BAI BENETAN!

AUSKALO NON DAGOEN ORAIN TXORI HORI...
BAINA GAU BAT EZ DUK
OSO LUZEA...

AIZAK!
ESANGO AL
DIDAK ZER
EGIN BEHAR
DUAN?

NIK? EZER ERE EZ.
BAKARREKO BAT
BESTERIK EZ
DIAT EGINGO.

ELBA IRLAKO BAKARREKOA!

ELBAKO IRLAKOA?

BAI, NAPOLEONENA,
FRANTSESTXOENA EDO
ALDEBARAN - EKOA
BAINO ASKOZ HOBEA.
EZ DUK INOIZ
ATERATZEN.

POLITA INOIZ ATERATZEN EZ DELAKO?
ADARRA JOTZEN ARI HAIZ?
TONTAKERIA GUTXIAGO!

JASANGAITZA HAIZ RASPUTIN.
JOKUA ATERATZEN BADIUK EZ
DA BERRIRO POLITA... IKUSTEN?
HIRE ERRUIZ "ZORI-
TXARRAREN DAMATXO"
HAU IRITEN
ZAIDAK.

PIKEKO DAMA.

NORMALA... HAUXE DUK BENETAKO
PIKEKO DAMA... BERAK ZEKARKIK
ZORITXARRA.

ENTZUN RASPUTIN... EZ DA BURRUKA
EGITEKO MOMENTUA. SAIA GAITEZEN
ELKARREKIN ALDE EGITEN ETA
ASTIA IZANGO DUGU GURE
KONTUAK GARBITZEKO.

EZ DUK NIRE GUSTOKOA DELAKO
BAINA SHANGHAI LIL-EK ARRA-
ZOLA DUK.

URREA KENDU NAHI IZAN NIZUE-
LAKO GORROTATZEN NAUZU.
BAINA DENAK SAIATU
DIRA HORRETAN...

SEMOV, KOLCHAK, "LINTERNA GORRIAK",
"TRIADA", BOLTSEBIKEAK, ALIATUAK, RAS-
PUTIN, ZU ZEU... ESAN ORDUAN, ZERGATIK
EZ NEA, NEKARE HERRIA LAGUNTZEKO?
HIRU MUGETAKO LAKUAN
MURGILDARIK INORK
EZIN IZANGO DU INO-
REN KONTRA ERABILI
ETA ORAIN, SEMOVEN
MENDEKUA HARTU NAHI
BADUZU...

HAUXE DUZU AUKERA EGOKIA. ELURRA
DA KANPOAN, ZAINDARIA ATE AURREAN
DAGO ETA ATZEKO LEIHOA
EZ DU INORK
ZAITZEN.

GOAZEN.

(datorren astean jarraituko da)

Little Nemo in Slumberland

AURTEN
EZ DA GABONIK
IZANGO EZ
BADA BESTE HEGA
GAILURIK. HAU TXI-
KITA EGIN DA.

HOR AL ZAUDE, NEMO?
ESKERRAK ERORI
DELA, E? ZATOZ NIIRE-
KIN AMETSEN HERRIRA
BADUT HEGAZKINA. PRIN-
TZA POZTUKO DA.

ZOAZ
NAHI BADAUZI.
NIK NAHIAGO
DUT HEMEN
GELDITU AIREAN
LEHERTU BAINO.

ETZAITUT
UTZI NAHI,
FLIP, BAINA
PRINTZESA
IKUSI NAHI
DUT.

HORREN
HEGAGAI-
LUAK EZ
DIRA SE-
GURUAK.

BESTEAK EZ
DIRA ETORRI
HEGAZKINA
ERORIKO OTE
ZEN BELDUK.

A, BAI?
NI AFUSILATUKO
NINDUKETE FLIP
JAUREGIRA BANE-
RAMA. GOAZEN.
BERANDU GOAZ.

O, HONA
JAUREGIA.
NON DAGO
XIMINIA?

EZ DAGO
BEHAR, ATE
NAGUSITIK
SARTUKO
NAIZ.

BERAIEKIN
JOAN BEHAR
GENUEN.
PRINTZESA
TRISTETA
EGINGO DA
NI GABE.

BAI JOAN
BEHAR
GENUEN.

EZIN DUT
ITXARON,
ESNATU
OTE DA?

ZIUR
ASKI BAI,
BERANDU
GATUZ ETA.
ZU IKUSTEKO
IRRIKAN DAGO.

HORTXE DAGO,
IKUSI DUT,
KAIXO, PRINTZESA.

ZAUDE GELDI,
INGURU BAT
EGINGO DUT.
EZ ZUATITU
GERO.

EZIN DUT
ITXARON, SALTO
EGINGO DUT.
BANOA.

EZ, ESERI!
ITXARON
LUKKA
HARTU
ARTE,
ZAUDE.

O, PAPA NOEL,
NEMO
AURKITU DUZU!
BAI
ATSEGINA!

SENTITZEN
DUT, PRINTZ
SAREKIN E-
GON NAHI DUT!

IKUSTEN?
DENA
HONDATU
DUZU!

O, NEMO,
EGUBERRI
ON,
ITZALI ZARA,
KONTUZ.

EGUBERRI ON,
URTE ASKOTAKO,
ITZALI NAIZ, ETA
ETZAITUT BERRIZ
UTZIKO.

XXX... ITXI ATEA,
ITZALI ARGIA, AGADO,
NEMO ESNATU DA.
XXXX... ERAMAZU ZUHAITZA!

Xabier Azurmendi: «Jeneral karlistak traizioan ari zirela janda zeukan Santa Kruzek»

Euskaldunon historiako pertsonaiarik interesgarrienetako baten urratsetan arakatu du Xabier Azurmendik, Aitzolen anaiaren eskutik. Gerrate karlistak, traizioa, herrian sustraitutako gerrilla... Duela mende t'erditik itzali ez den sutea. Karlistadak aski aztertutak ez daude, eta ikertzaileak gehienetan arrotzak izan ditugu gainera. Ameriketako lurralde urrunetan ARGIA irakurtzen zuen Santa Kruzen bila gabiltza.

“*Legenda beltz bat egin zaio Santa Kruzi karlisten aldetik bezala liberalen aldetik*».

GALDERA: Nor da Xabier Azurmendi? Badakigu lehendik poema liburu bat argitaratua baduzula, «Izatearen malura», baina asko gehiagorik ez.

poeta

ERANTZUNA: Zegaman jaioa naiz, gerra hasi baino bi urte lehenago. Herri polit hartan hazi, seminariotik pasatu eta apaiz egina, oraintxe hogeitabost urte. Beti tiratu nau literaturak, ez euskarazkoak bakarrik. «Agora» saria ere irabazi nuen.

Orduan ikastolak esnatzen ari ziren, eta titulo falta beldurgarri bat zegoen. Filosofia eta Letrak egin nituen, Erroman eta Valencian. Hamaika urtez aritu nintzen ikastolan, baina lan hori garrantzizkoa izanik ere kreatibitatea moztan zidala konturatu nintzen. «Izatearen malura» eginez geroztik kasik ezer idatzi gabe egon nintzen; ikastoletan ere tituloak asko ugaritu ziren eta nere lanera bihurtu nintzen. Parrokia txo batean egoten da denbora gauza hauek lantzeko.

GALDERA: Nondik sortu zitzaizun Santa Kruz apaiza aztertzen hasteko irrika?

Orixek

ERANTZUNA: Nere bi birraitonak berarekin ibili ziren, gerrillan. Bestalde, gure aitak, umeak ginela, oheratzerakoan beti esaten zigun: «txintxo portatzen bazarete Santa Kruzen ipuin bat kontatuko dizuet». Askok goial asmatu egingo zituen, zeren eta gauero Santa Kruzen ipuin bat kontatzea ez da gauza erreza.

Gure baserri-giro hartan Santa Kruz ezaguna zen. Gero, Orixeren liburu irakurri nuen, eta Santa Kruz askok esaten zuten bezain gaiztoa ez zela ohartu nintzen. Duela zortzi bat urte-edo, «Hordago»k bi tomotan argitaratu zuen Olazabalek burututako biografia. Eta atentzioa serio deitu zidan.

Gerra ondoko urteetan, guretzat karlistak ziren abertzaleen kontrako beste aldea. Eta liburu horrekin konturatu nintzen euskaldun karlista beste zerbait zela. Olazabalen lana oso dokumentatua da, eta han ikusten da Santa Kruz ez zela farre egiteko gizona.

GALDERA: Liburu bateko protagonista gus-tatzetik hartan denbora eta nekeak sartzea salto handia dago, ordea. Nola hasi zinen lanean?

Ariztimuñok

ERANTZUNA: Gau batean, Errenterian, lagun batek afaritan esan zidan Santa Kruzek bazuela eguneroko bat idatzia gerratean. Agiri horren bila hasi eta «Mensajero» editorialean paper hauekin egin nuen topo, Deus-tuan.

Lan hau Ariztimuñok burutu zuen, Aitzol famatuaren anaiak. Baina elizgizon baten li-

buru batek baimen berezia behar zuelarik, liburu hau epaitzeko Azkona izeneko jesuita bati eman zioten: Santa Kruzen etsai amorratuena zen Lizarragaren iloba bati. Honek, bere osabaren kontra esaten zituen guztiak mutilatu zizkion.

Ariztimuñok, ordea, beste kopia bat Aitzoli utzia zion, inork ikutu gabea. Aitzolek zeukana aurkitzeko zoria izan dut nik.

GALDERA: Liburu, beraz, Ariztimuñok idatzitako biografia da. Eta Santa Kruzek idatzitako eguneroko orijinala?

ERANTZUNA: Saiatu gara bilatzen, baina ez dugu aurkitu. Patxi Altuna eta biok aritu gara Apalategik utzitako liburutegia arakatzen, Loiolan eta Gipuzkoako Diputazioan, baina ez dugu topatu. Zenbait pertsona partikularren etxeetan ere aritu gara, baina oraindik ez du irten. Ez dugu, dena dela, itxaropena galdu, eta pista guztietan ari gara aztarrika.

zentsura

GALDERA: Zenbat denbora eman duzu lan hau burutzen?

ERANTZUNA: Bost bat urte denetara. Lanik luzeena Ariztimuñoren lana aurkitzea bera izan da. Gizona ezagutu egiten bait dut, eta elizgizona ere bai, neu hala naizenez, seguru nengoen inork moztu gabeko kopia bat egon behar zuela. Eta geroa beste bi kopia irten dute. Zuk juez bati gauza bat ematen diozunean, arrisku izugarria duzu zerbait moztekoa, eta horregatik ez diozu bi eskuak ematen, bat bakarra baizik.

Gero argazki kolezio eder bat ere azaldu da. Horietan bada informazioen bat orain artean ezagutzen ez zena, zenbait partida karlista eta beste. Beste argazki batzuk Tolosako Tuduri argazkilariarenak dira.

argazkiak

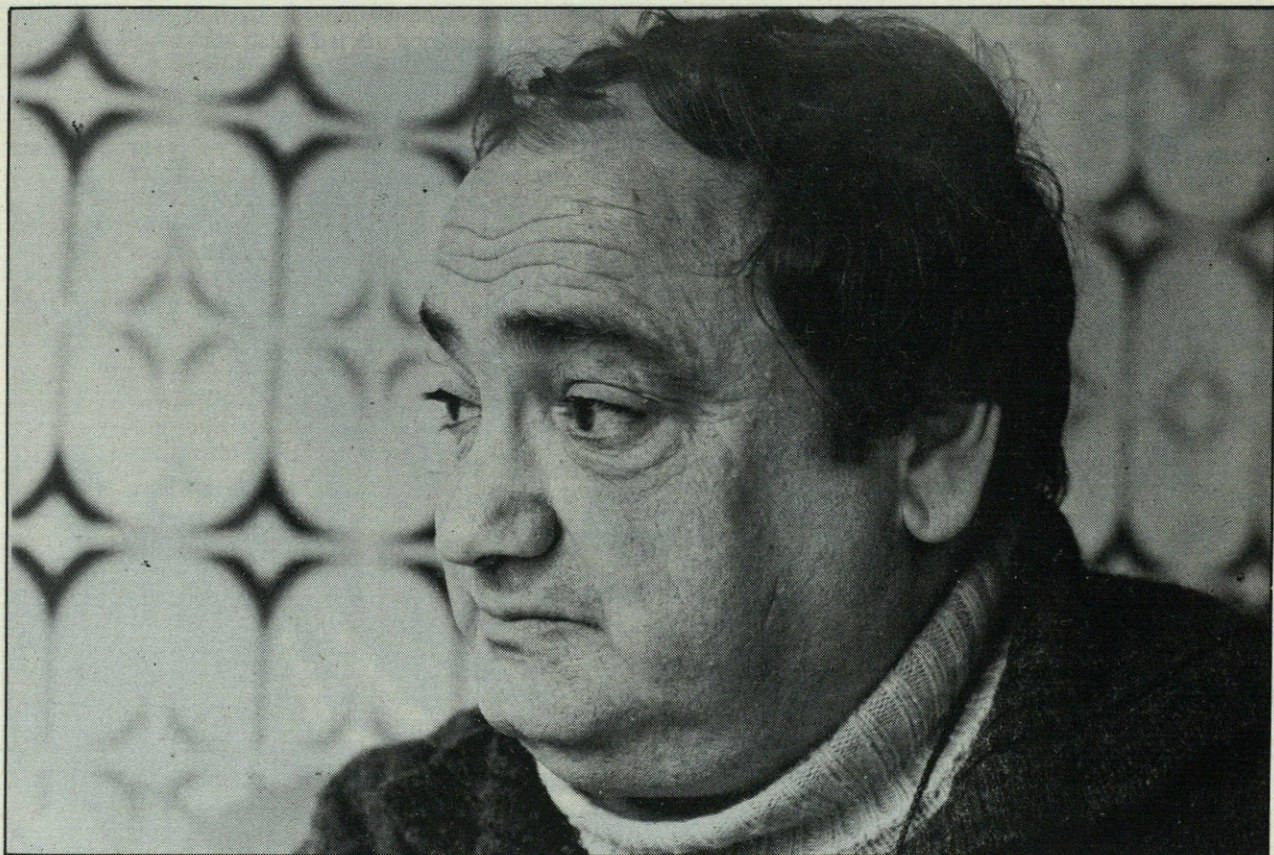
GALDERA: Ikusgarria da zenbat idatzi den Santa Kruzi buruz, eta gehienetan zein gaizki tratatu den. Orixek eta Olazabalek ere aipatzen dute izugarritzko irainak botatzen zirela bere kontra, prentsa guztitik.

Lizarraga

ERANTZUNA: Hor gauza bat jakin behar da. Karlisten burua Euskal Herrian Dorregarai zen azken gerra karlistan, eta horren mende dago komandante nagusi Lizarraga. Karlistek orduan bazuten erdi-egunkari eta erdi-boletina: «El Cuartel General» zuen izena, eta bere bilduma Oñatiko Iñaki Zumalde gordetzen du.

Horretan argitaratzen ziren karlisten ope-razio guztiak. Eta «El Cuartel General» horretan Lizarragak nahi zuen informazioa eman zuen Santa Kruzi buruz. Pirala historigile famatua Bilboko gobernadore militarra zen, eta

“Canovas del Castillock mediku
adiskide bati pasatzen zion dirua honek
jeneral karlistak eros zitzan».

eguneroko bat zeraman; honek emango du Santa Kruzi buruzko ikuspegi liberala, eta bere iturria ere «El Cuartel» hori zen. Pio Barojaren aitona ere kazetari izan zen gerrate horretan.

Iturri horretatik jaso zen Santa Kruzi buruzko informazioa, guztiz partziala. Santa Kruzen oroitz ona, aldiz, herriak zuen, eta oroitz on hori jaso zuten Olazabal eta Manuel Lekuonak. Honek jaso zituen Oiartzun inguruko gerrilleroen esanak. Olazabalek ere Santa Kruzen mutilek esaten zituztenak bilduko ditu.

GALDERA: Santa Kruzek berak Ariztimuñori kontatutakoak eta bere mutilek esandakoak bat al datoz?

ERANTZUNA: Bat datoz, bai, funtsean. Eta hor ikusten da legenda beltz bat egin zaiola gizon honi, karlisten aldetik bezala liberalen aldetik. Antiklerikalek ere Santa Kruz erabili dute apaizak zein basatiak diren esplikatzeko, emakumeak nola enplumatzen zituen, jendea nola garbitzen zuen, txorizugarri baiten gisa.

GALDERA: Liberalen aldetik jokabide hori espero zitekeen. Eta karlisten aldetik?

ERANTZUNA: Santa Kruzek esaten zuen jeneral karlistak traidoreak zirela. Badakizu gerra karlistetan bi alditan traizio latzak izan zirela. Bata Marotorekin gertatu zena.

Gero, 1870 inguruan karlistak berriz jaikitzeke prest zeuden, Katalunian, Aragoien eta batik bat Euskal Herrian. Nafarroa barne, karlista zaharrek ere hala sartzen zuten eta. Itxura guztiak daudenez, liberalek ikusten zuten gerra ebitatu ezinezkoa zela, eta zenbait jeneral etorri ziren karlista bezala gerrari fredua jartzera.

Seguru aski denbora asko baino lehen ikusi ahal izango dugu garbiago, eta Lizarraga dirudi zela saldu horietako bat. Santa Kruz kon-turatzen zen traizioa bazegoela, eta Lizarragaren projektuentzat oztopo bat zen. Santa Kruz eguberrietarako sartu zen gerran 1872an, eta hilabeteren buruan Lizarraga. Santa Kruz uztaila arte, hemendik bota zuten arte, benetako aktibitate militarrean aritu zen.

Olazabal

Leienda

traizioa

Aste honetako elkarrizketa: Xabier Azurmendi

“Karliten garaiko pentsakizunetan gaude banatuta gaur ere. Santa Kruzen linea ETA ari da eramaten».

Lizarraga, bitarte horretan, Asteasun egon zen, mugitu ere egin gabe. Tolosa gertu zeukan, eta operazio bakar bat ez zuen egin sei hilabetetan. Asteasun, hiru-lau mila mutilekin, kolpe zorririk jo gabe. Santa Kruz berriz mugimendu etengabe batean.

GALDERA: Arazoari proportzioa hartzeko, zenbat jende mugitzen zuen Santa Kruzek, berrehunen bat, gehiago...?

ERANTZUNA: 150 edo 200 gehiena jota, baina 700 bateraino baziren bere mutilak. Base-rietan zeuden mutil horiek, normal lanean, eta kolpe bat jo behar zutenean bakarrik mugitzen ziren.

Gerra bukatzerakoan 40.000 gizoneko ejertzittoa zen karlistena, eta liberalena berriz 200.000takoa. Desproportzio beldurgarria, eta armatan ere desproportzio bera zegoen. Halaz eta guztiz, karlistak traizioz erori zirela garbi dirudi. Urte bete baino lehen aterako dira datu berriak, nik uste.

Esan behar da karlistadak ez daudela behar haina aztertuak. Eta gero gerrateaz kas-

tellanoek idatzi dute, Madrilgo buruarekin. Hemen karlisten garaian prenatalismo bat zegoen bene-benetan.

GALDERA: Traizioaren afera horretara bihurtuz: karlistek hasitako gerra ez al zegoen hondamendira kondenatua?

ERANTZUNA: Gerra hura galtzekoa zen, bai. Baina karlistek uste zuten, 1981ean Tejerok bezala, bazter guztiak jaikiko zirela. Askoz gehiago ziren konprometitua, baina jende mordo batek ez zituen armak hartu. Armak hartzea beti da gogorra. Baina gainera, beren buruak galduta ikusi zituztenean, jeneral karlistek, batzuk behintzat, dirua hartu zuten.

GALDERA: Badirudi, hala idatzi berri du Xabier Arzalluzek bere artikulua batean, hor bazela dirua ordaintzeko agindua zuen eta kontabilitatea txukun-txukun zeraman norbait.

ERANTZUNA: Jose de Artetxek dakar bere liburu batean. Artetxek bere eskuetan eduki zuen agiri hori. Irizar izeneko bergarar batek

saldukeria

prenazio-
nallismoa

“Iparraldean ongi ezagutu zituen karlisten nagusiak Santa Kruzek, eta zer gertatuko zen sumatzen zuen».

utzi zion koadernoan, baldintza batekin: ezin zuen datu bakar bat ere kopiatu. Artetxek hitza bete egin zuen.

Canovas

Mediku baten koadernoan zen. Mediku hori Canovas del Castilloren laguna zen, eta berak pasatzen zion dirua karlistak usteltzeko. Gustu guztien kontu ematen zuen koaderno horretan. Kontatzen du, esate baterako, jeneral karlistei karta bana bidali ziela. Jeneral batek karta zeraman mutila afusilatu egin zuen; beste batek kristoren paliza eman eta bidali zuen. Gainerakoek gutuna sakelean gorde zuten. Santa Kruzek usaintzen duen traizioa denborak egiaztatzen du.

GALDERA: Santa Kruzen historian beti konstante bat da bera prest dagoela jeneral karlistekin batera lan egitera...

ERANTZUNA: ... eta jeneralek beti atea isten diotela. Hori da egia.

GALDERA: Santa Kruz beti elkarrekin aritzeko prest baina berak bere taldea mantenduz, bere bizimoduarekin, bere informatzaile sarearekin, bere autonomiarekin.

partidak

ERANTZUNA: Gauza bat oso kuriosoa da: beti Santa Kruzen partida aipatzen da, baina partida mordo bat zebilen, Gipuzkoan batez ere, jeneralen oneritziarekin. Santa Kruzi zergatik ez zaio gerra egiten utzi nahi?

Zergatik? Traizioa zegoela konturatua zegoelako. Eta bestalde, oso gizon argia zelako, kapazidade handikoa. Hernialdetik alde egin eta gerran sartu bitartean Iparraldean egon zen, Donibanen eta. Karlisten giroa ezagutu zuen, eta handik bere eritzia eginda zekarren. Usaintzen zuen zer gertatuko zen, eta hala gertatu zen.

Neretzat, Santa Kruzek janda zeukan Lizarragak traizionatuko zuela. Traidoreari ez zaio azken momentuan igertzen, traidorea lehendabiziko momentutik bere markak utziz joaten da.

GALDERA: Ze motibo zituen Santa Kruzek gerran sartzeko, beste apaizak ez bezala?

ERANTZUNA: Gizon normal bat zen, bizitza osoan zehar. Bere garaiko apaiz gehienek bezala pentsatzen zuen. Baina beste apaizek ez zuten logika bat edukiz zuen.

garaikoa

Bestela, gainerako karlista guztien motiboak zituen. Lehendabiziko gerratearen ondoren gure Foruei moztu eder bat ematen zaie, eta gero eta gehiago mozteko joera zegoen. Euskaldunak, berriz, beti minoria ziren Gorteetan. Gerran hastea beste biderik ez zuten ikusi.

GALDERA: Santa Kruzen gogorkeria ere askotan aipatu da: emakume batekin dantzan harrapatzen dutenari egurra...

ERANTZUNA: Sekula ez zion mutil bati egurrik eman horregatik. Agindu bat. Bere moralitateaz zuen ikusmena bere garaiko kristau gehienena zen. Jansenismoaren urrezko momentua orduantxe zen, XIX. mende bukaran, Estatu Frantseseko hegoalde guztian bizi zen estutasun giro hori. Gaurko gizon baten tzako komikoa dela? Garai hartarako ez. Gure gauza askorekin hori pasako da bihar.

Jansenismoa

GALDERA: Behar bada bere garaiko eta aldi berean azkar izateak ematen zion hainbeste euskaldunen adiskidantza?

ERANTZUNA: Dударik gabe. Gipuzkoako nekazariak, populazioaren gehiengoa, berekin zeukan. Zeren eta aurreko gerra karlistan militarrekiko konfidantza galdua zuen, Bergarako traizioa-eta ikusita. Santa Kruz, aldiz, Gipuzkoako gauza jenuino bat bezala ikusten zen.

Hala ere, sei hilabete zeramatzala, Sanjuanak gainean zirela, Carlos VII.ak traidoretzat jo zuen, eta bere Estatutik irteteko agindu zion. Liberalek bezala karlistek, edozeinek garbituko zuen harrapatuz gero. Eta irten egin behar izan zuen. Baina ez herrian errorik ez zuelako.

erretirada

Merezi luke gertakizun horietako iluntasun asko argitzea. Dokumentu asko egon behar du argitaratzeko, eta neu ere, ahal dudanean, horretan saiaturko naiz. Gaiak gaurkotasun osoa bait dauka.

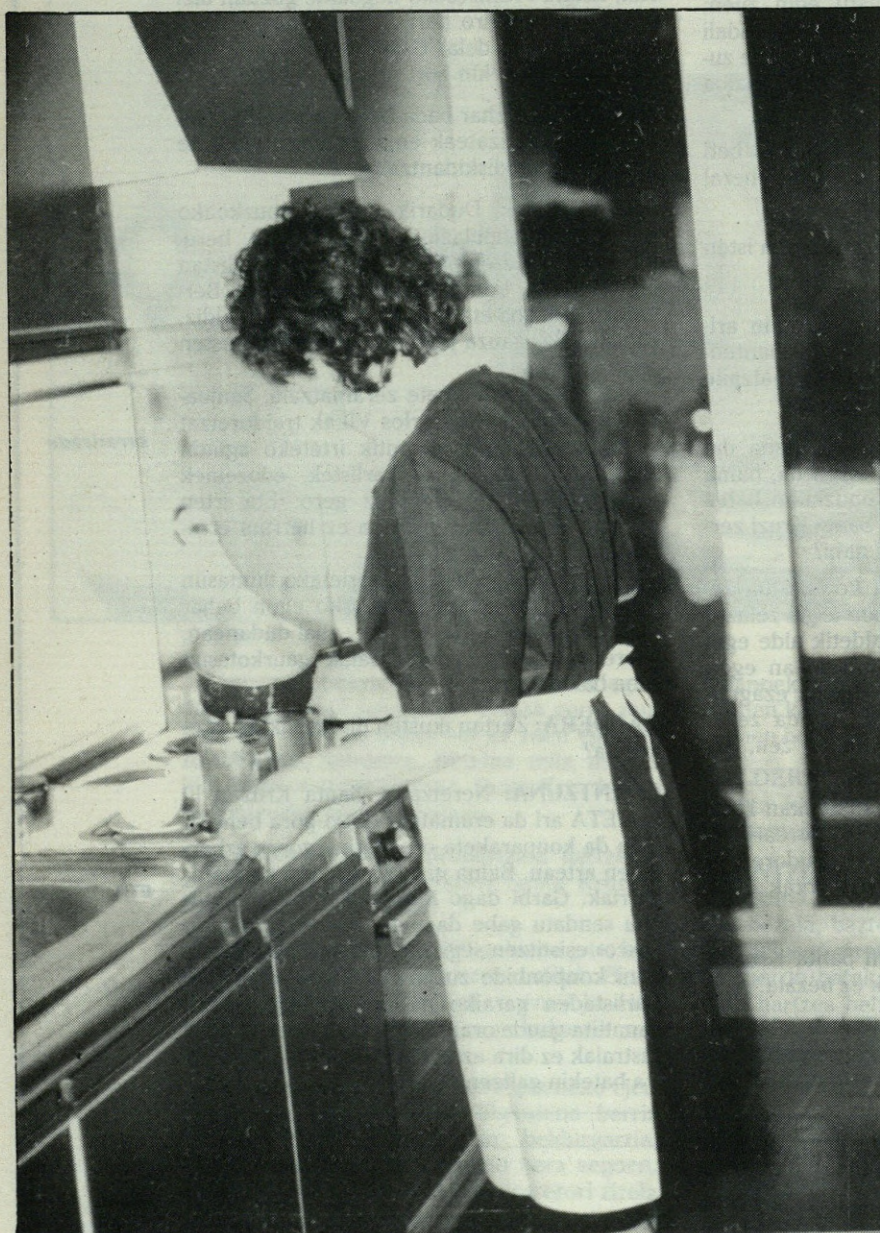
GALDERA: Zertan ikusten diozu zuk gaurkotasuna?

ERANTZUNA: Neretzako, Santa Kruzen linea ETA ari da eramaten. Gutxi gora behera. Ezin da konparaketa osoa egin egoera ezberdinen artean. Baina gauza asko dira konparagarriak. Garbi dago Foruak kendu zirenetik hau sendatu gabe dagoela, eta «el problema vasco» esistitzen segiko duela hari eta arazo honi konponbide zuzen bat eman bitartean. Karlistaden garaiko pentsakizunetan gaude banatuta gaude orain ere. Jakina, Herri baten sustraia ez dira ez zortzi egunetan eta ez gerra batekin galtzen.

ETA

Pello ZUBIRIA
Iñaki URÍA

Zertan dago eta norantz doa neskametza

Etxekoengandik diru-independentzia izateko edo herritik joatearren sartzen da bat neskame.

Nor ez du ikutu neskametzaren fenomenoak? Etxetik eta herritik neskame joandakoak, zenbat ote dira? Etxean edo auzoan neskameren bat ezagutu ez duenik ba al da gure artean? Hain aspaldikoa den neskametza desagertu ez baina, lehengo ezaugarri nagusiak mantentzen dituelarik, mendebal gizarte modernoan ohituretara moldatzen ari da, aldi berean, krisialdi ekonomiko honen ondorioak bizi bizian jasaten ari direlarik.

Izan ere, maila sozial batetik gorako jendeak lehen bezalaxe orain ere, barne-neskamea (k) izaten jarraitzen duen bitartean, «neskame-nagusi» direnen multzoa izugarri ugalduta etxeetan bi soldata sartzen hasi direnez gero, nahiz langile-soldatak izan. Nagusi talde berri honek, halere, etxe txikiak dituenez gero, kanpo-neskameak edo ordutakoak hartzen ditu bereziki. Ez zaie oso garesti ateratzen. Bataz beste diru-sarreraren %10a edo gutxiago suposatzen die-eta!

Beste alde batetik, ezinbestean neskame izan, beharra daukaten neskek kanpoan bizi nahi izaten dute askatasun pittin bat gordetzearren. Askatasuna, bai lan egiten duten etxeko nagusiekiko eta bai beren bizitza egiteko. Alde honetatik, emakumeen artean ematen ari den fenomeno orokorrago batean sartzen dira neskameak ere, hots, ema-

Etxe batean ez daukazu lagunik fabrikari bezala.

kumeek etxetik kanpora lan egiten duteneko fenomenoan, non lana eta etxe-bizitza bereizten diren.

Azpiekonomia oso bat

Krisiak, eta bereziki langabeziak, eskulan-eskaintza asko handitu du, lan-eskaintza ez delarik hazi hein berean, agian apur bat murriztu da azken hau; horrek langilearen lan-baldintzetan dakartzan ondorio kaltegarriekin.

Aipatu behar da, baita ere, Europan oso zabalduta den fenomeno bat orain hasi dela agertzen hemen, alegia, ordutegi berezi eta lan oso konketuetarako kontratatzea jendea. Gauean etxetik atera eta norbaitek haurrak zaintzea, haurrak eskolatik jasotzea... gero eta zabaldugotzen ari zaizkigun zer eginak ditugu.

Azpiekonomia moduko bat indartzen ikusten da arlo honetan ere. Lehen langile-kontzientzia hartzea zaila baze- goen neskameen artean, orain are gehiago.

Neskameen organizazioa

Organizazio maila oso eskasa da neskameen artean: asko dira, sakabanatu- rik daude, ez dute elkar ezagutzen eta inor gutxi dauka langile-kontzientzia- rik. Hala ere, askotan egin izan dira el- karteak sortzeko ahaleginak, eta asko pikutara joan dira. Hona gaurko egu- nean dagoena, jakin ahal izan dugunez:

- Iruñean, LAB sindikatuak badu nes- kame talde bat bere baitan organizatu- rik.
- Bilbon, ATH-ELE (Asociación de Tra- bajadoras de Hogar-Etxeko Langile El- karteak) dago, legeztatua eta alderdi po- litiko nahiz sindikatu orotatik indepen- diente.

Zer dio legeak?

Langileak

«Langile-estatutua»

Idatziz.
Probaldia ondoren kontratu mugagabea.

40 astean.

Beharrezkoa izatea.

Bai.

Neskameak

Legea

«Etxeko zerbitzuaren lan-harreman berezia» (1985) eta «Aseguru Sozialaren erregimen berezia» (1969).

Lan-kontratua

Hitzez edo idatziz.
Kontratua urte baterako, eta berdin ondorengo luzapen guztiak.

Lanorduak

Berdin.
Lan-orduez kanpo, «bertan egon beharrek orduak» daude. Errespetatu behar duten muga bakarra: lotarako 8-9 ordu eta asteko 36 ordu libre.

Aseguru soziala

Beharrezkoa (legez).

Langabeko aseguru

Ez.

Baja

Hirugarren egunetik aurrera Aseguru Sozialak ordaintzen du, hiru lehenen- goak enpresak.

29. egunetik aurrera Aseguru Sozialak ordaintzen du. Lehenengo 28 egunak, legeak ez du aipatzen.

Erreferentzi soldata

Gremioko konbenio kolektiboak eza- rritakoa, Profesioarteko Alokairu Mini- moa (PAM, Salario Minimo Interprofesio- nal) baino gehiago beti.

PAM, 1987an 42.150 pta. (gordina), 18 urtetik gorakoentzat.

Jana eta loarengatik %45eraino deskontatzen da.

Aparteko soldata

Bi, 30 egunekoak.

Bi, 15 egunekoak.

Aintzinasuna

Kobratutakoa soldataren %60 izatera hel daiteke (25 urtetik aurrera).

Gehienez soldataren %15 izatera hel daiteke (bost hiru urteko, bakoitza %3koa).

Eta gainera: neskameak lanetik botatzea: nagusiak nahi duenean, indemnitazio gisa urte bakoitzeko 7 eguneko soldata (gehienez 6 hilabetekoa) ordainduz, eta 7 edo 20 egun aurretik abisatuz (kasuen arabera).

Disziplinazko kasuetan magistraturak bidegabekotzat jotzen badu, urte bakoitzeko 20 eguneko soldata (45 eguneko beste langileek), 12 hilabeteko topearekin.

Komenioa: ez dago. Ez dago ez nork ez norekin negoziatu.

Babesa: legeak ez du sortzen legea bateratzeko mekanismorik. Kontrola Lan eta Aseguru Sozialaren Inspektzioaren gain dago, baina honek eskuhar dezan, beti ere «failia intimitatea errespetatuz», kasuak salatu egin behar dira.

— Araban, bada aurrekoarekin harre- manetan dagoen talde bat, eta bi horie- kin erlazioa duten beste talde txiki ba- tzuk ere badira Hernani, Goiherri, Al- tsasu eta Iruñean, noizbehinka batzarre orokorretan biltzen direlarik.

Guztien helburuak beretsuak dira: neskameak kontzientziaztea; lege-egoe- ra eta organizazio-beharraz jabetu eraz- tea; kasu partikularrak salatzea, lege al- detik nahiz publizitatea emanaz; eta

orain, konkretuki, konbenio kolektiboa lortzea da beren asmo nagusia. Era ho- rretan, ordezkariak beharrezkoak iza- teaz gain, eskari premia-koenak nego- ziatuko lirarteke.

Horiek horrela, beren pentsaeran as- ko urrunago doaz: neskametzak desa- gertu egin behar luke. Nahiz lanpostu horiek gaur-gaurkoz beharrezkoak izan, nola nagusi hala neskameentzat, etxeko lanak etxekoek egin behar lituz-

Neskameak: «Eguneroko borroka da duintasuna gordetzea»

ATH-ELEko sei neskamerekin Bilbon eta Donostiako hiru neskamerekin izandako bi solasaldiren laburpena dugu elkarrizketa hau.

ARGIA.— Zergatik eta zer asmorekin lan honetan?

NESKAMEAK.— Hasieran etxe-koengandik ekonomikoki independente egiteko, eta etxetik edo herritik ateratzeko. Askotan etxekoei diruz laguntzeko, geroz gehiago krisialdi honetan. Bestalde, lan hau inork ez du lanbidetzat jotzen, ez enplegatuek, ez enplegatzaileek. Neskameentzat ez da lanbide, dirubide baizik, nahiz beste lanen bat aurkitu artean, nahiz ezkondu artean. Gero gertatzen da denbora laburrerako nahi izan arren, lanik ez dagoenez, urtetan eta urtetan jarraitu behar dela lan honetan.

A.— Zer paper betetzen du neskameak etxean?

N.— Lanaren aldetik, tradizionalki emakume-lantzat hartu izan diren eta gustokoak ez diren lanak egiteko dago, batipat neketsuenak: garbiketa, kristalak, plantxa, zilarra, mahaia zerbitzatzea, haurrak zaintzea, e.a. Organizatzeko lana etxekoandreak beretzat gordetzen du, gu peoiak gara. Baina neskameak etxean beste paper bat ere betetzen du. Familia burgesen eta burges-gogokoen kasuan, etxekoandrea kategoria gutxikoa deritzon lan batek libratzen du. Eta bikote progreskoen kasuan, baita idea feministen aldeko badira ere, elkarren arteko lan-banaketak sortzen dituen istiluentzat irtenbidea da. Ez ote dira konturatzen azkenean lan hori berriz emakume bati ematen diotela?

A.— Ba al da umiliagarria gertatzen den gauzarik? Nolakoa da harremana?

N.— Askorentzat sinesgaitza izango bada ere, barne-neskame guztiek (salbuespenak salbu) eta kanpoko asko xamarrek uniformeaz jantzi beharra daukate, askotan bi edo hiru uniforme desberdinez egunean, etamahaia zerbitzatzerakoan jangelatik sukaldera zintzarritz edo txirrinez deitzen zaie. Hala ere, horretan aldakuntza nabari da. Tratua, oro har, orain hogeitamar urtetik hona hobetu egin da, eta horretan bereziki progreak saiatzen dira. Baina neskamea neskame, lanaren eta agintzeko orduan diferentziak hor daude, eta ordainketan eskua estu.

A.— Etxe batean lan egitea ez da, noski, fabriketan lan egitea bezala...

N.— Ezta pentsatu ere! Etxe batean harreman pertsonalak dauka garrantzia, batez ere pertsonen izaerak, jokabideak, gauzak esateko moduak... Beste alde batetik, zu familia baten barruan sartzen zara nahi gabe. Haietaz intimitatea galtzea izango da ziur aski, eta zuretzat giro ezezagun batean arrotza izatea, arrotza eta beheagoko mailakoa. Gainera, bakarrik zaude. Etxe batean ez daukazu lagunik, fabriketan bezala. Eta zer esanik ez, horretan ere okerren barne-neskameak daude.

A.— Nola ezartzen dira lan-baldintzak?

N.— Hasteko, legean eta egunkarrietan 40 lanordu esan arren, etxekoandreak baldintzak ezartzeko unetik beretik, gehienetan 50-60 bitarte izaten dira. Lana izateko aukera ikusten duen neskak hori eta beste hainbat gauza onartu egiten ditu, pasiloan edo eskilaratan beste ehun neska ikusi dituelako, lan horren eske joanak. Hala eta guztiz ere, behin lanpostuan zaudenean dator baldintzak benetan finkatzea. Nagusiak abusatzera jotzen du, eta neskameak

Gaur egungo lan-premia dela eta edozein baldintzatan hartzen da lana.

intento horiek berehalatik gerarazten ez baditu, galdurik dago, trupu zaharra bezala erabiliko dute. Beraz duintasuna gordetzea eguneroko burruka da, baina merezi du. Argi eta garbi dago aurpegi ematen dakiena gehiago errespetatzen dutela. Ikasketak egiteak eta kultur mailak ere laguntzen dute horretan.

A.— Legea bera ere betetzen ez denean, zer egiten du neskameak?

N.— Lehenengo arazoa da ea legea ezagutzen duen. Askok ez bait du ezagutu ere egiten. Bigarrena, askotan sarrerako hitzarmenean bertan hautsi dela legea, adibidez, aseguru sozialaren kasuan, neskame askok onartzen du altarik ez ematea hileru hiru-lau bat mila pezeta gehiago jasotzeagatik. Arlo honetan kontzientzi eta ezaguera-falta nabarmena dago. Hirugarrenik, lege-haustek salatze beldurra dago. Nagusiak nahi duenean eta merke-merke bota zaitzake, eta zuk etxe berri bat bilatzeko erreferentziak behar dituzu... Oso adoretua da izan salaketa formala egiteko. Agian talde edo sindikaturen baten laguntasuna izanez gero...

A.— Badirudi euskaraz jakiteak aukera hobea ematen diotela...

N.— Egia da haurrak dituzten etxeetan orain hamar bat urtetik hona neskame euskalduna eskatzeko joera nabarmena dela, baina ez pentsa horrek lan-baldintza edo soldata hobetu erazten dituenik. Eta hala ere, gero, eguneroko bizitzan axola gutxi askori.

Zer gertatzen da errealitatean? (*)

□Hiru sail handi:

— **Barne-neskameak:** Jornada osoko lana. Etxean bertan jan eta lo.

— **Kanpo-neskameak:** Jornada osoko lana. Lan-etxean otordu bat edo bi, gainerakoa eta lo kanpoan.

— **Interinak:** Orduka.

□**Kontratuak:** ahozkoak.

□**Lanorduetak:** 50-60 ordu inguru normalean. Barnekoek askotan gehiago. Berrogeitik gorako ordu horiek ez dira estratat hartzen.

□**Ordutegia:** Kanpoko gehienek kasuan goizeko 8ak ingurutik arratsaldeko 7ak ingurura. Larunbatetan goizetik. Kontuan izan behar da bazkariagatik ordubete deskontatzen dela lanorduetatik. Barnekoek, berriz, ez dute ordutegirik gehienek.

□Soldata:

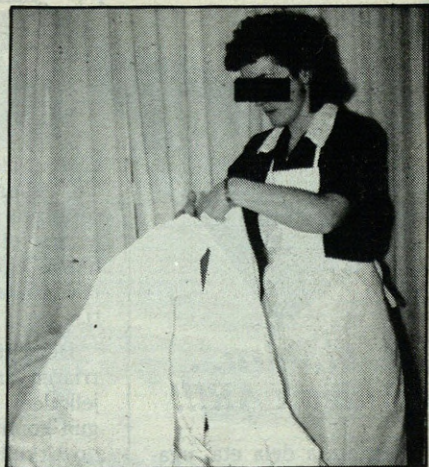
Barnekoak: 25.000-30.000

Kanpokoak: 25.000 inguru

Interinak: 400-500 orduko

□**Aseguru Soziala:** Barneko gehienek eta kanpoko askok bai. Baina aski normala da, baita ere, soldata piska bat jasotzearen truke aseguru-rik ez egitea. Aseguru soziala egiten ez den kasuetan istripuetarako aseguru egiten dute.

(*) Hemen ardatz nagusiak aipatzen dira, ardatz hauen inguruan gorabehera nabari eta ugariak daudela jakinik ere.

Etxeko edozein lanetarako balio du neskameak.

Are gehiago, «baina nik nere neskameari ezin diot gehiago ordaindu» dioena neskamea soldata lotsagarri batekin daukala aitortzen ari da. Hain zuzen, horretaz baliatzen da neskamea edukitzea. Neskameen soldatak gorago baleude, gabe konponduko lirateke. Non dago, horretaz, neskame edukitzeko behar hori?

Garrantzitsuagoa da eta barka ezinezkoa, halere, ezkerreko alderdi, sindikatu eta erakunde ia denek problema honen aurreanitsuak balira bezala jokatzea. Aitzaki bezala ez du balio «neskameak ez zaizkigu etortzen» esateak. Langileen etan egoerarik txarrenetakoa den hau salatzea eta irtenbideak bilatu eta bultzatzea, ez al da berez ezker-erakunde betebeharra?

KORO eta SAGRARIO

kete. Kontuan izan behar da asko arindu litezkeela zenbait gizarte-zerbitzuren bidez: haurtzaindegiak, arropa garbitu eta plantxatzeko zerbitzuak, jantoki merkeak, e.a.

Noiz desagertuko da neskametz?

Hemen ikusitako egoera zuzentzea neskameen gauza bakarrik al da? Ez al du ezkertiar jende progre kontzientziatuak erantzukizunik? Berentzat nahi di-

tuzten lan-baldintzak, zergatik neskameari ez eman, beren esku egonik? Eta lanen kategoria banaketa onartzen ez duen hainbestek, nola ez dio neskameari irabazten duen guztia ordaintzen?

Hori entzunda, oso ezkertiarrek ere, neskameari soldata oso bat ordaintzekotan, neskamea edukitzeak zentzurik ez duela erantzungo du. Hala erantzuten duenak esplotazioa eta lan-mailaketa dagoen neurrian bakarrik ikusten dio zentzurik neskamea edukitzeari.

ARRATE IRRATIA

FM — 101,5

Eibar

Goizeko 10etatik gaueko 11ak arte

Irratsaio denak euskaraz

ARRATE IRRATIA EUSKAL SINTONIA

Bat, bi, hiru... jelkideak AR!!!

Soldaduzka dela eta, ugarriak izan dira aspaldian ezkerrearen inguruan sortutako eztabaidak. Ezker abertzaleak ere, garatutako barne prozesuaren ondorioz gai honi buruz zuen eritzia aldatu egin zuen, eta hasiera batetan «Soldaduzka Euskadin» defendatzen bazuen, «Soldaduzka gure herrian, gure herriarentzat» asmoaren bide-tik, azkenean gazte euskaldunok egun Armada Espainiarrean zerbitzeari uko egin nahi izan dio «Soldaduzka honi, ez» aldarrikatuz. Kontraesanak, dudak eta gora-beherak sor daitezke jarreraren honen inguruan, noski. Hala eta guztiz ere, gaur aipatu nahi dena eskuma abertzaleak, jelkideek alegia, mantentzen duen jarrera da, ze militarismoaren kontrako jarrera lilurakor batez, maiz ezker abertzalearen kontrako erasoei ekin izan baitie, eta adibidez, hor ikusi ahal izan ditugu, «Soldaduzkarik ez, bai/Soldaduzka honi ez, ez» lemadun kartelak Donostiako partean, behinik behin.

Horrekin batera kontutan hartzeko da, Iñigo Urkullu, EGI erakundeko buruzagi eta BBB-ko partaideak «Euzkadi» aldizkarian duela oso gutxi argitaratutako artikuluxka. Izan ere, Mahatma Gandhi zenaren filosofiarri eutsi, eta horren aitzakiaz, kontzientzi objektuaren aldeko jarrerak sutagar defendatzen ditu, horretarako ikuspegi desberdinetaz baliatzen delarik.

Ezin aipatzeke laga, idazlan horretan (berriro ere) ezker abertzalearen kontrako erasoak jaurtikitzen direla. Badirudi, behin eta berriz, ezker abertzaleak egiten duen indarraren erabilerak soilik kezkatzen dituela jelkideak, ze Urkullu jaunak, pa-

kearen izenean uko egiten dio Armada Espainiarrean zerbitzeari, baina horrekin batera, ez hain eskupeko defentsa egiten baitio Ertzantza bezalako indar armatuetari.

Dena den, gure eritzi gorraren arabera, ez da hori jelkideei lepora diezaiegun kontraesan bakarra. Iñigo Urkullu, Bizkai Buru Batzarreko partaidea den legez, berak «Euzkadi»-n adierazitakoak, orokorki jelkideen eritziak bailira hartuko ditugu; jelkide nahiz jelkide-txoek gai honen gainean mantendu izaniko jarrerak ikustatz, hori zilegi dela-koan baitgaude.

Urkulluk zera dio besteak beste aipatu artikuluxkan, alegia, «Además y sobre todo, para un nacionalista el fundamento esencial para optar por la objeción de conciencia es la convicción de no servir obligatoriamente a otra nación, en resumidas cuentas, a un ejército extranjero».

Geroxeago, eta idazlana bukatzeko honoko hau generatzen du jelkideen buruzagiak, (eta barkatu, berriro zuei espainoleraz izkiriatutakoak begibistan jartzeagatik, baina, badaezpada, nahiago izan dugu berak idatzi bezala ezaguteraztea), hots, «Al tiempo que una vez más alzamos nuestra voz reclamando, en todo caso, la organización de un ejército que debiera ser profesional y voluntario, parece llegada la hora de que toda la juventud vasca se plantee la necesidad de negarse a realizar el actual servicio militar».

Oso berbaldi abertzaleaz baliatzeak ez du inor arrankume bilakatzen, jelkideek beraiek sarriegi adierazi bezala. Are gutxiago, «Nacionalista»-ren moztarpean izkutatz, objetiboki eta berez etsaiaren interesak defendatzen badira.

Badirudi Urkullu jaunak zertxobait ahazten duela «no servir... a otra nación / a un ejército extranjero» adierazten duenean, ze hain zuzen, Armada hori gure herria, Euskal Herria zapaltzeko, etxean nagusi ditugun arro-

tzek erabiltzen duten tresna dela ahazten baitu.

Gure herria libro ikusten ez dugun bitartean, Armada Espainiarra etsai izango dugu, eta abertzale guztion eginkizuna da beraren kontra egitea. Horretarako bakoitzak zilegitzat jotako tresna edo borrokabideetaz bali daiteke. Batzuk agian aramaz, besteek berriz «nuestra apuesta por las vías pacíficas en la acción política»-z, baina suposatzen da denak etsai berdinari kontra egin behar diogula, abertzaleak garen neurrian.

Horrexegatik ez dugu ulertzen nazio askatasun prozesu baten barruan, zelan justifika daitekeen Armada Profesionalik, ez behintzat, etsaiaren esku eta beraren zerbitzuan antolatutako Armada Profesionalik. Teknikak ezaguturiko aurrerapena dela medio, bai gizarte zibilean, bai militarrean, munduko Estaturik «aurreratuenek» gero eta gehiago jotzen dute profesionaltasunerrantz, batipat arlo militarrean.

Beraz, nekez defenda daiteke ikusmolde pakezale eta antimilitaristaz Armada Profesionalaren eremua. Gainera, jelkideen kasu zehatzari atxikituz, ezaguna da Arzallus-en segitzaileen NATO bloke militarrenganako maitasun-menpekotasuna.

Gehiegikeri hutsa da, ez soilki abertzaletasunaren aritiki, baita eritzi «éticas, religiosas, morales y filosóficas justifican sobradamente la negativa a utilizar las armas contra otras personas» horietatik, mertzenario adituez osaturiko Armada Profesionalaren defentsa. Pakearen izenean, nork defendatuko gaitu botere militar horren erasoengandik? Are gehiago, zelan egin beharko dugu euskaldunok, ustezko Armada Espainiar Profesional horrengandik, Espainiaren batasunaren mantentze eta defentsa helmugatatz duen Armada horrengandik hain zuzen, defendatu eta gure herria askatzeko?

Borrokari, ezin borroka moietari, ezin zaio ukorik egin. Dena den, ezaguna dugu euskaldunok hainbat gauza ezin direla publikoki nahi bezala adierazi, ez badugu behintzat, «Terrorismoaren

Kontrako Legedia»-ren hartzaparratan jausi gura. Beraz, ulertu nahi duenarentzat bada zer konpreni.

Gu geu, objetoreak gara. Bai. Baina abertzaleak gare-lako, gure objektioa politikoa behar du izan, halabeharrez, bat bait gatz Urkullu jaunak objektioaren alde botatuko aitzakiaz. Eta horrexegatik, ez dugu sekula santan ezekin Armada Espainiarraren antolakuntzarik defendatuko. Espainia eta Frantziaren hartzaparratan izan bitartean, Estatu bi horien Armaden kontrakoa, besteak beste, izango da gure borroka, ze fronte desberdinetatik etsaia suntsitzea baitugu helbura.

Bukatzeko zera, Urkulluk «En último caso, y como mal menor, no me niego a un servicio social sustitutorio, pero contemplado íntegramente como servicio a la sociedad, y más en concreto, a la sociedad vasca en organismos dependientes de nuestras instituciones propias y no del Estado centralista» dionean, zertaz ari den itauntzen diogu gure kazkatzurari.

Guk ez dugu euskaldunok ordezkatz gaituen instituzio ofizialik ezagutzen. Gure inguruan ikusten ditugun bakarrak, jelkidez osaturiko erakunde espainiar autonomikoak dira, eta espainiarrak diren neurri berdinean, antieuskaldunak. Uko egiten diogu beraz, horietan ere musutruk Espainiaren normalizazioa lortzeko lan egiteari.

Hala ere badugu inguruarrekiko loturarik, eta jakin badakigu, bihar eraiki behar dugun Euskal Herri horren oinarriak orain finkatz joan beharrean gaudela. Ondorioz, ez dugu lanik errefusatz, eta herri mugimenduen baitan beharrean ikusiko gaituzue, baina pixkana pixkana etsaia akabatzen, sekulan ez, Espainia normalizatz.

TA SUGEA TALDEA

ETB korrika eta presaka Miramongo produkzio zentrua estreinatzeko.— Pasatu den ostiralean zabaldu zen Donostian paraturiko ETBren produkzio zentru berria, bi urtetako eraikuntza lanen ondoren eta mila milioi ongi pasatxoko gastuz. Hala ere, oraindik proiektuaren erdia ere burutu gabe dagoelarik, hilabete luze batzu igaro beharko dituzte hala lehendabiziko katerako nola bigarrenenerako benetako produkzio etekinik eskeini ahal izateko. Dirudienez, nahiz eta Euskal Herriko platorik haundiena ongi ala okerxeago egokitu izan, San Migelko patronatutik bezalaxe emituko dira gauzatuko diren barne ekoizketak, unitate higikorrez alegia. Inaugurazio egunean EITBko zuzendaririk ez zen faltatu, Administrazio Kontseilukoak eta guzti, piskolabis goxoz ospatzera hurreratuak, *Gaztexpress* programaren grabaketa egiten ziharduten bitartean. Durangoko egoitza hemendik aurrera informatibo eta emisio antolamenduaz arituko omen da, Donostiakoak produkzioarenari heltzen dion neurrian...

Gasteizko III. Euskal Zinemaren Aste honetan zehar hemeretzi filme vasco eta euskaldun pantailaratzen ari dira Gasteizko III. Euskal Zinemaren astearen egitarauaren barnean.

astea Denetarikoz zintak pasatzen ari dira Gasteizko Kutxaren babes eta laguntzaz, labor, erdi eta luzemetraiei aski leku utziko zailearik, bideoek ere aurtengoan bere protagonismo adierazgarria bereganatu dutenean. Hain zuzen, laupabost bideo emanaldi burutu dira orotara egunotan, batzu Euskal Filmotegiak bereziki hautatuak eta Zestoa, Gasteiz eta Lekeition iaz saridun suertatutakoak besteak. Filme eta bideo ikusgaiez gain, hitzaldirik ere atondu dute, gonbidatuaren artean Marion Onaindia, Koldo Larrañaga, Rafael Castellano, Carmelo Bernaola eta Gasteizko Gobernuak, EITBko, Euskal Filmotegiko eta Euskadiko Zinemagintza Elkartearen ordezkariek izango direlarik, «Zinemagintza Euskadiko perspektiba kultural berrien aurrean» gaia jorratzeko.

Irradaka dantza zuzpertz Donostiako «Argia» dantza taldeak gure arbasoen aintzinako dantza bat berreskuratu eta aurkeztu dute ostegun honetan Victoria Eugenia antzokian: *Idarraka*.

Argia taldeak Dantza-ohitura zaharra dugu honokoa, emankortasun mitoarekin zerikusi zuzena duena, bertan bi taldetan banatu hamalau neskatok zirkuluan dantzatzeko bait dute higidura pausatu eta sentsualez, hantza botatzearen azken keinuraino ailegatu artean. Dantza taldeko Urbeltz zuendariak aditzera eman duenez, emakumeen ernaltasunean datzan *Idarraka* dantza Europa osoan barrena dantzatua dela, herrialde bakoitzeko bere berezitasun nabarmenez, baina guztiak ondare kultural beretik sortuak. Datorren asteko gure aldi-ziklaren zabalagoz mintzatuko gara zuzpertz aintzinako dantza honetaz.

Eusko gobernua Gernika oroitz Apirilaren 26ean ospatuko den Gernikako bonbaketaren berrogeita hamargarren urteurrenerako Euskal Gobernuak ere bere egitarau berezia apailatuko du, zeina Luis Mari Bandres kultur kontseilariak prentsaurrekoaz ezagutzera eman zuen Bilbon. Guztira ehun milioi xahutuko ditu lau kultur ekitalditan banaturik, gerta-tuizan zenetik ikasbide baikor atera ahal asmoz, *Gernika bakearen nazioarteko ikur bilakatzearekin batera*. Urte t'erdiko lanen ondotik, akontezimendurako Euskal Gobernuak kultur departamenduak bereziki moldatu zuen komisiok pronto dauka dagoe-neko egitasmoa: Donostiako Victoria Eugenia estreinatuko da Gasteiztik 47 milioiz babestutako «*Lauxeta*» filmea, J.A. Zorrillaren zuzendaritzapean errodutua; Eskuderoen *Gernika* opera eskeiniko, Bilboko Arriagan; Eduardo Txillidaren eskultura bat desestali; eta batzarre bat egingo Gernikako Juntetxean.

Ibilaldia eta Araba Euskaraz 87 Aurreko edizioak Gasteiz, Audio, Oion, Agurain eta Amurion burutu ondoren, aurtengo *Araba Euskaraz*, bere zazpigarren edizioan jadanik, Kanpezu ospatuko dela ezagutzera eman zen joan den astean, Añanako eskualdean, Nafarroako mugatik oso gertu. Maiatzaren 17an hogeitabost mila bat lagun elkartuko direneko asmoz, honez gero prestakuntza lanei ekin zaie maiatzeko festa herrikoari begira. *Ibilaldia-87*ari dagokionez berriz, Amorebieta izango da uztailaren 21ean Bizkaiko Ikastolen Federakundean jakin arazi zuenez. Durangaldeko bailarak egingo du antolamenduaren kontu, Ermua, Elorrio, Durangok eta Amorebieta bertako ikastolen eskutik, oraindik zirkuitoaren kokagunea eta beste erabakitze baldin badaude ere.

«Bai baina ez» bere azken nobela argitaratu berri du

Laura Mintegi: «Bakoitza bere zoroak bizi du»

Laura Mintegi idazle eta lagun ezaguna dugu. Oraintsu atera berri dauka bere azken liburua, Bai baina ez izeneko nobela, 1985ean Azkue sariduna.

Unibertsitateko irakaslea, idazlea, kazetaria, euskaldunberria, Ttu—ttua zen aldizkariako sortzaileetarikoa bat... bagage luze adinez bezain bihotzez gaztea den andre honentzat. Kemena ixurtzen duen edozein iturritik edateko zalea, nafartar honek ez dio muxin egingo bizitza zurrutada handitan hartzeari, nahiz eta gero agian berriro ere ilusioak bere ordaina ezagutu behar izango duen.

«Bizitza gustatzen zait eta beldurra ematen dit»

Laura emakume ausarta dugu, solaserako trebea eta lagun konturako ere zinez irekia, baina hala ere ez zaio bere buruaz hitz egitea gehiegirik gustatzen, eta aldizka bere urduritasun adolezenteak ihes egiten dio irrifarre herabetien artean. Bere hogeitamaika urteak ez diote kentzen maiz zoriontsua izan denaren itxura, ez eta berak bizitzeko duen premia larria ere. Ez zaio bere burua zer den edo zer ez den definitzen denbora ematea

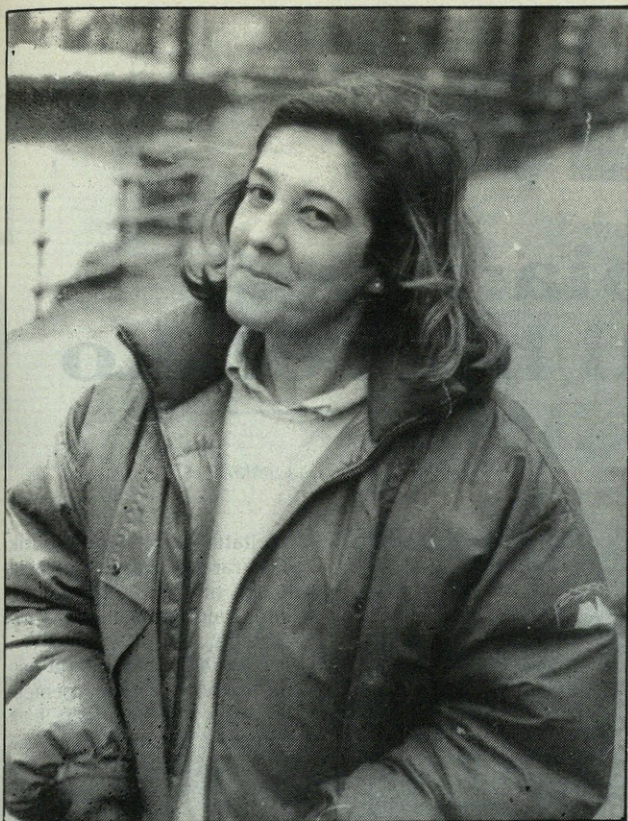
«Nire buruaz hitz egiteak ez dit urduritasuna sortzen, pu.dorea baizik».

gustatzen, momentu bakoitzean definizio desberdina egingo lukeelakoan akaso.

«Bizirik dagoen guztia al-dakorra da, eta nire pertsona aldabera da, ez bakarrik alda daitekeela baizik eta al-

datzeko joera eta propensioa baduela. Ni bizirik sentitzen naiz eta nik ezin izango nuke esan zer naizen, ze horrela kongelatu egingo nuke instant batetan kongelatu ezin daitekeena. Ezin izango

nuke definizio bat eman betirako, momentu batetarako balio duenean. Ez dakit nor naizen, bakarrik dakit bizitza gustokoa dudala oso, gustatzen zait eta beldurra ematen dit».

«Momentu bakar bat erretratatu behar izango banu plazerrezko momentu bat hartuko nuke».

Bere buruaz mintzatu nahi ez

Laurak hitzak neurtuz hitz egiten digu, dena kontrolatu nahiean edo. Hitz egitera-koan gauzak horren astiro eta borobil botata elkarrizketagileari bere sekretu sakon bat profanatzeko ote dion etortzen zaio burura. Behin eta berriz diost ez duela gogoko berataz mintzatzea, ez dela horren inportantea bere inguruan mundutxo hau eraikitzeko, eta halakoak botatzen ditu orriak betetzen dituen honenganako inongo kupida gabe. Nahiago luke liburuaz hitz egitea, nahiago luke literaturaz aritzea, eta horregaitik bere sorpresa eta bere protesta erakusten du berataz galdetza hasten naitzanean.

Une batez kazetari begirada kendu eta aurreko erre-serba itzali gurean edo berigarada desafiantea dauka orain Laurak, estualdia bare-tuta inizatiba hartzekotan. Bizitza polaroideko instantanea batetan hartu behar izango balu besteak beste plazerrezko uneak aukeratu-lituzke.

Eskemak, mundua bezain aldakorra

«Erakargarriak suertatzen zaizkit melankonia momentuak ere, une malenkonia-tsuak, baina ez nuke nahi momentu horiek bizitza osoa iraun zezaten. Une horiek ere emankor eta goxuak gerta litezke, morbo pizka batekin... baina polaroid batekin erretratatu behar izango banu momentu bakar bat plazerrezko momentu bat hartuko nuke».

Laurak ez dio uko egiten eboluzioari ez eta ideien errelatibitateari ere, baina hala ere bere burua eta bere proiektuekin kategoriko ageri zaigu. Hor zaude ala ez zaude, ez dago besterik. Batzutan estrukturalista izatea eroso dela diosku, gauzak eskema laburretan murgildu behar dituela, baina eskema horiek ez direla betirako behin idazten, mundua bezain aldakorrek direla, eta aldatzen direla.

«Mitoen entrematuez barre egiten dut»

Haria apur bat apurtzeko-tan probokazio hutsa luza-

tzen diot esanez ea ez ote den beldur komunikabideetako eredu, mito hutsa bilakatzea, errealtatetik urruntzea. Erantzuna probokazioaren neurrikoa dugu:

— Ba ez, rotundoki ez. Holako jokuren batetan sartzeko, lehenago entramatu horretan sinestu egin behar duzu, eta nik egia esan sarritan horretaz barre egiten dut. Konturatzen naiz gerta daitekeela eta maiz gertatzen dela, baina hori ez da nire kasua. Idaztea oso inportantea da nire bizitza barruan, baina ez da gauza bakarra.

Berriro geratzen da ixilik, begirada galduta, urduri. Zenbait momentutan estutasunagaitik gelatik atera eta bertan behera utziko nauelakoaren sentsazioa atzematen diot. Magnetofoi txikiak gelako giro osoa kutsatzen du, eta jenteari estrainioa egingo balitzai ere Laura entrebistan gorritu egiten da.

Inguru hiritar eta erdaldun batek bultzatua

Bai baina ezek 1985.ko Azkue saria atera zuen. Urte bete luze itxaron behar izan du apalean gordeta kalea ikusi orduko. Arazo burokratikoak, inprentak... hamalau hilabete latz oparitu digute esku artean hartu orduko. Irakurritakoan lehenengoz sorpresa gaiak berak ematen digu, eta hurrengo gai horren tratamenduak. Aurreko ipuiak irakurrita genituenok ohituta geunden jadanik edertasuna amaiera orduko galtzen, Laurak happy end—a behin eta berriro ukatu izan digulako, baina maitasun inposibleak bere alde desberdinetatik hunkitu egin gaituzte oraingoan. Bakardade ugari isladatzen da pertsonaien bilakaeran, dezepzio franko... Algortako idazle honi azaletik sekula asma ezin dakioketena. Idazlea eta idatziriko lanen arteko harremana ez da zuzena diosku Laurak, idazlea isladatzen dela liburuaren osotasunean ez atal txiki bakoitzean.

«Ez dakit zenbat momentu zoriontsu eta zenbat bakarti dugun egunean zehar, baina seguraski lehenengoak gehiago izango dira bakartiak baino. Dena den komunika-

tzeko premia gorriena azaltzen zaigu bakardade momentuetan, eta idaztea bera komunikatze ariketa bat izaten da, eta gainera momentu bakarti batetan eginda. Oso gutti dira poztasuna, alaitasuna eta edertasuna erreflejatzeko dakitenak, baina dena den pertsona bakartia izatea ez da batere harrizkekoa ingurune hiritar batetan, nik bizi dudana ingurunean, ni egin nauen ingurunean. Inguru erdaldun eta hiritar batek bultzatu egin nau neure sustraian bila berriro ere joaten, zure hizkuntza eta zeure nortasunaren bila, eta horrek sarritan sortzen dizu halako bakardade sakona. Dena den ni ez naiz pertsona oso bakartia, bizitzak nahiko ondo tratatzen nau, eta eman didan gauzarik handiena izan da maitasun gratifikante bat eta adiskide ugari».

Idazleak barruan duen diapasonea

— Nobelan agertzen diren pertsonaia garantzitsuenak gizarteak zapalduko elementu moduan ageri dira, gizartearen eragile zapaltzailetzat daukazu...

— Ni erreprimitzen nauen ala ez ikustea ez da inportanteena, inportanteago da ikustea nola dagoen indibiduoak gizartearen, guk ezagutzen dugun gizartearen: mendebaldekoa, kapitalista, kapitalismoaren krisi erdian, judeo—kristaua balore kontutan (zapaltzailea definitziz).

Pertsonaia maitasun bila aritzea ez da harrizkekoa. Maitasun guztietan dago faktore ugari: protektzioa, desioa, sexua, laguntasuna, batez ere segurtasuna, neurri txiki batetan erromantizismoa eta behar bada helburua izan daiteke zoriontasuna bilatu nahia, landareak eguzki bila egiten duen modura, pertsonak superbizitzeko ilusioa behar du, eta maitasun horretan bila deza-zati bat. Gizarte honek ez digu maitatzen irakatsi, ez digu ikasi maitatzen eta are guttiago maitasuna adierazten; dena den nobela aurretik ez dut pentsatu guzti honetaz hau «a posteriori» egiten dudana erreflexioa da.

■ Iñaki URIARTE

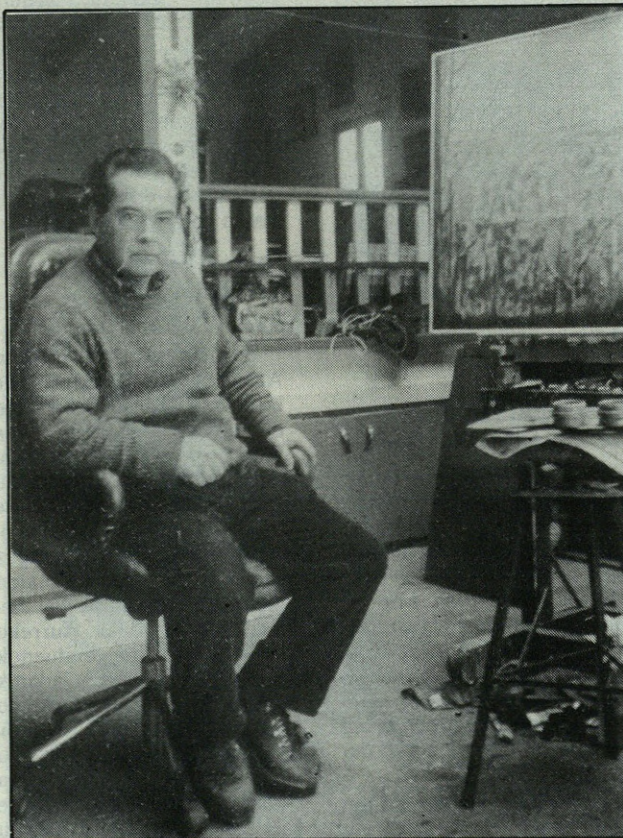
Berrogei urteko trajektoria aberatsa saritu da Donostiako II. Pintura Bienalean

Alejandro Tapia: «Paisajeak beti horrelako zirrara eman dit»

Donostian erabaki berri den II. Pintura Bienalean, euskal pinturaren barruan esperientzia haundiko bezala jo daitekeen pintorea saritu da.

Alejandro Tapiak, bere jaiotetxea den Iruntxo-Berri baserrian jaso gaitu, Usurbilgo Aginaga auzoan, eta baserri alboan daukan estudioan gora eta behera makinan bat koadro ikusi ahal izan ditugu, batzu berriagoak besteak baino, batzu modernoagoak besteak baino. Bere berrogeitamabost urte paseekin, satzera begiratzeko garaia ere bada, eta jaso berri duen sari nagusi honek horretarako aitzakia eman digu. Bere hasierak kontatzeko eskatu genion lehenik, eta berak —katarroak utzi zion neurrian— erantzuna eman zigun.

ALEJANDRO TAPIA.— Eskolan hasi baino lehenagotik ere dibujoak egiten nituen, eskolan sei urterekin hasi nintzen eta lehenagotik

Alejandro Tapiak dioenez, oso mementu onean dago, eta il-do beretik sakontzeko asmoz dabil.

banuen ohitura. Ez dakit ba, orduko liburuetatik zerbait kopiatzen eta horrela. Behin eskolan, garai hartan ez zen orain bezala, inork ez zuen pintatzeko halako joerarik agertzen eta jendea harrিতua gelditzen zen. Geroago andereñoak piska bat arratsaldetan aparte jartzen ninduen laminak kopiatzen eta. Hamalau urterekin eskola utzi, eta erreatazazioko tailer batetan jarri nintzen, irudi zaharrak konpontzen eta ho-

rrela egin nituen Donostian 12 urte, Madrilen sei hilabete eta bueltan Donostian beste hiru urte.

A.— Eta noiz sortu zitzaizun pinturara soilik dedikatzeko gogoa?

A.T.— Erreatazitzen ibili nintzen denbora guzti hartan, beti lana uzteko nengoen. Nik barrendik neraman pintura, eta lanak denbora gutxi ematen zidan beste horretarako. Goizean goi joaten nintzen, eta iluntzean

buelatu, ez nuen denborarik pinturarako. Igande goizetan joaten nintzen paisajeak egitera, baina beti denbora gutxirekin.

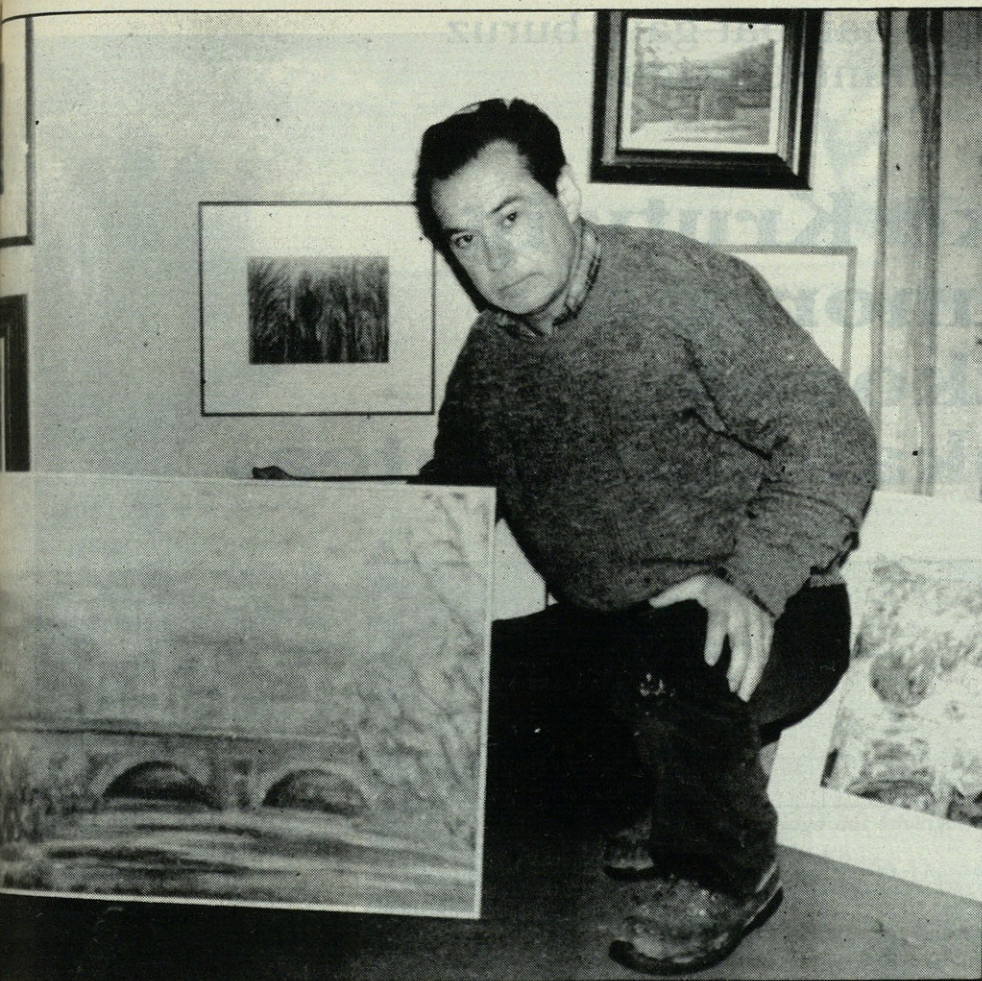
Egoera horretan bata edo bestea aukeratzeko mementua iritsi zen, badakizu, biak batera ezin dituzu egin eta... orduan etxean lana uztea ere ez zegoen ondo ikusia, baina hala ere ni uzteko animatua eta erabakia. Orduan horrela nengoela Donostian sari bat irabazi nuen, eta haren ondoren lana utzi nuen eta zeharo hasi nintzen pinturarekin. Hogeitamaika urte izango nituen orduan.

A.— Laburtuko al zenuke zure trajektoria pertsonala ordutik?

A.T.— Geroztik erakusketak asko egin ditut, han eta hemen, sari batzu ere irabazi ditut. Lezon izaten zen —orain ere igual bada— Elias Etxeberria Memoriala ere irabazi nuen, eta gero Nobelentzako sariak etorri ziren. Horietan lehenengoa, bigarrena eta hirugarrena eskuratu nituen. Azkenak Gure Artekoak izan dira, azken honetan hirugarrena eta duela lau urtekoan akzesita. Halere, ni ez naiz sekula saritara presentatzeko oso zale. Azken saria, Bienalkoa izan da.

A.— Zein da gehien estimatzen duzun saria? Bienalekoa?

A.T.— Ez dakit ba zer esan. Azken hau inportantea da berez, baina niretzat orain dela hogeitalau urteko Certamen de Navidad hori bezain inportanterik egon denik ez dut uste. Hark animatu bait ninduen horretara

Aginagako bere baserri ondoan duen estudioan, hogeitalau urteko trajektoria aberats baten isla ikus daiteke.

dedikatzena. Orduan, ez da-
kit. Dudarik ez dago berez
inportantea oraingo hau
dela, Euskal Herri mailakoa
bait da.

**A.— Sariak aipatu ditu-
zu. Beti katramilak izaten
dira erabakiak egokiak di-
ren ala ez... azken hone-
tan ere izan da eritzi des-
berdinekorik.**

A.T.— Bai, sarietan beti
izaten da erabakitzekeko pro-
blema. Epai-mahaiaren nortzu
dauden eta ze gusto dituzten
asko esan nahi du. Saria ira-
bazteko, gauza asko dira ga-
rrantzitsuak: zure gustoko
obrarik edukitzea ez beti
erraza izate, epai-mahaiaren
arabera izatea ere ga-
rrantzitsua da, mila gauza
izaten dira. Badakizu, bakoit-
zak bere gustoko ditu eta ju-
radoak ere bai. Nik orain
presentatutako obrarekin
oso pozik nengoen. Itxarope-
na banuen koadro honekin
zerbait lortzeko, nire ustez
koadro borobila delako,

orain arte egin ditudan gau-
zetatik onenetakoa. Orain
dela hiru urteko koadroa da
berez.

**A.— Lehenago paisa-
jeak aipatu dituzu. Garbi
dago paisajeak zure obran
inportantzia handia duela.**

A.T.— Hamasei urte nitue-
la hasi nintzen ni paisajeak
egiten, akuarelarekin gehien
bat. Ordutik, nire obran pai-
sajea beti izan da pisu haun-
dikoa. Figura ere asko gusta-
tu zait baina nire bizitza
osoan gehien egin izan duda-
na paisajea izan da. Jaio eta
bizi naizen inguru honek
eraginik izango zuen horre-
tan, noski, baina paisaje ba-
tzu egiteko kalidadea ere
behar izaten da eta. Niri ize-
na eman izan didana ere ho-
rixeko izan da, paisajea. Paisa-
jeak beti horrelako zirrara
bat eman dit, oso gaztetatik,
eta paisajearen barruan ar-
bola izan da asko maite izan
dudan elementua. Horrek ez

du esan nahi beste gauzarik
egin ez dudarik, hementxe
estudioan daude nire trajek-
toriako alor desberdinak eta
denetatik dago, bai estilotan
bai iruditzen. Etxe barruko
gauzak egiten ere ibili izan
naiz garai batetan. Abstrak-
zioa ere egin nuen urte bata-
tan. Baina azkenean beti pai-
sajera bueltatu izan naiz.

**A.— Paisajea ez al da
agortzen?**

A.T.— Ez, ez da behin ere
agortzen. Paisajearekin bate-
ra nire gauza pertsonala ere
beti tartean egoten da, eta
horrek iraunarazten du, ho-
rregatik ez da agortzen. Hasi
nintzenean, oso paisaje ilu-
nak ziren, oraingoak berriz
askoz argiagoak dia, beste
tonalidade batzurekin.

**A.— Estilo aldetik, nola-
koa izan da zure ebolu-
zioa?**

A.T.— Nire hasierak inpre-
sionismoarekin izan ziren,
inpresionismo frantsesak
eragin handia izan zuen ni-

gan, liburutatik etabar, eta
eragin hori nigan beti fuer-
tea izan da. Geroxeago, es-
presionismo aldetik ere go-
gor eman nuen, baina egia
esan sekula ez diot estiloari
eta modari gehiegi begiratu.
Hasieretan bai, zer egin nahi
duzun garbi jakin arte, estilo
eta modei gehiago heltzen
diezu, baina mementu bate-
tatik aurrera ez. Neronen gi-
sa sumatu izan ditut gauzak,
eta orain ere horrela jarrai-
tzen dut.

**A.— Dena dela, mun-
dian zehar egiten dena-
ren erreferentziak kontu-
tan hartzekoak izango di-
ra, ezta?**

A.T.— Nik nahi dut euskal
pinturan munduan erakuste-
ko modukoa izatea, eta alde
horretatik mundura zabaldu
behar da, jakin zer egiten
den, ezin dugu betikoan itxi-
ta egoten segitu. Hasierako
inpresionismoan itxita segi-
tzea ezinezkoa da, euskal
pintura zabaldu egin behar
da, nazioarteko mailara za-
baldu. Monet bat, esate bate-
ra, nola hasi zen pintatzen,
eta nola bukatu zuen ikusiz
gero, desberdintasuna ikara-
garria da, azkenean paisajea
abstraktoagoa egiten bait
du. Beraz, gaur egungo gaz-
te bat inpresionismoarekin
hastea garaitik kanpo ibil-
tzea da, mugitu gabe egotea,
lokalismo batetan gelditzea.
Euskal paisajea egin behar
bada, moldeetan zabaldu
egin behar da. Alde horretatik,
nik pertsonalki, azken
urteotan eman dut saltorik
haundiena, eta linea beretik
segitu nahi dut.

**A.— Nola azalduko ze-
nake zure oraingo me-
mentua pintura aldetik?**

A.T.— Esan bezala betiko
lerrotik, baina orain hainbes-
te objektotatik fijatu gabe,
abstrakzioarako joera txiki
batekin. Paisajetan edo pai-
sajeekin batera beste ele-
mentu batzu berezi, abstrai-
tu eta elkarran gainean jarri
oreka bat aurkitu arte. Ho-
rretarako, adibidez, azken
aldian erabili izan dudana la-
gungarri bat argazkia izan
da. Kamara berezi baten bi-
dez, frogamendoa egin izan
ditut imajina bat bestearen
gainean jarrit, e.a. Argaz-
ki-kamara ideiak biltzeko
erabili izan dut, pintatzen
hasteko abiapuntu gisa.

J.L.

Euskal pentsalaria hainbat gairi buruz erreparorik gabe mintzo zaigu

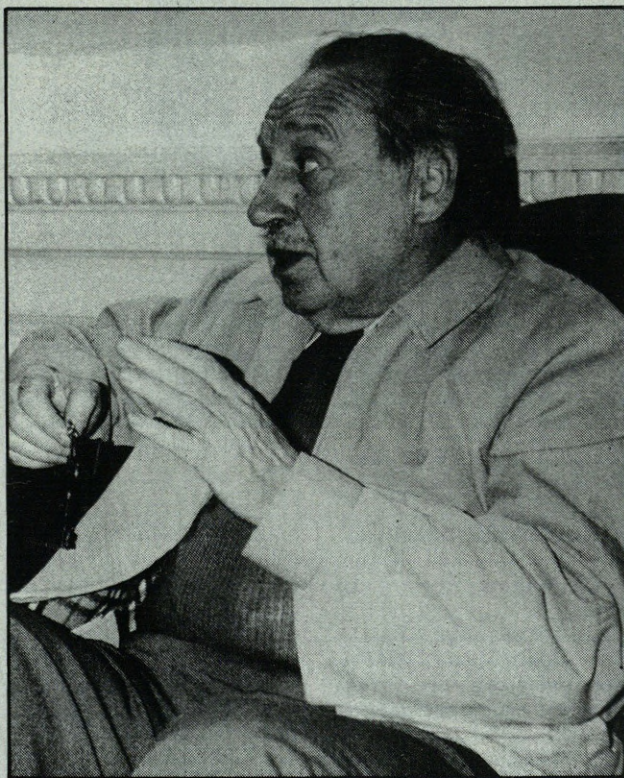
Federiko Krutwig: «Unamunorengan funtsezkoa da antieuskalduna izatea»

Unamunoren urteurrena pasa berria delarik, berari buruz eta literatura nahiz kulturaz mintzatu gara Krutwigekin.

Bistan da Federiko Krutwig bezalako pertsona bat ezinezkoa dela gai bakar batetara mugatu. Elkarriketa honetan ere gai askok izan dute parte (Unamuno, Cervantes, euskaldunon jatorria, e.a.), baina hari zentral baten inguruan mogitu da: filosofia eta kulturari buruzko ikuskera.

ARGIA.— Juan San Martin-ek esan zuen telebistan Unamuno dela euskal kulturak eman duen geniorik handiena, bere literatur lana eta filosofia mailan «El sentimiento trágico de la vida» kontutan hartuz. Zer deritzozu horri?

FEDERIKO KRUTWIG.— Ez nuen programa hori ikusi. Nere ustez filosofo bat da Unamuno filosoforik gabeko nazio batetan. Espainian «europear» kontsidera daitezkeen bi filosofo bakarrik Ortega eta Unamuno dira. Ba dira 30 urte Unamuno

«Selektibitate handiagoko bat egin beharko litzateke. Gaur ez dira zerutik jeisten. Ikasleek gero eta gutxiago ikasi nahi dute. Bide horretatik 3. mundurantz goaz».

irakurri nuela eta ez dut berrikusi. Ezin beraz xehetasu-netan sartu.

A.— Zer aportatu zuen Unamunok Espainia «berri» horretan?

F.K.— Berez antieuropeoa zen Unamuno. Beti agertzen da edonoren kontra, progressista batzutan atzerakoia bestetan. Beti saiatzen zen bere burua nabarmentzen.

A.— Ze iruditzen zaizu «El sentimiento trágico de la vida»?

F.K.— Orain 30 urte irakurri nuen eta asko aldatu naiz ordudanik. Hartaz hitzegiteko, orduko egoerara bueltatu beharko nintzateke. Bateratsu irakurri nituen Unamuno eta Ortega. Gaur egun nahiagoko nuke seguruenik Ortega Unamuno baino. Denbora joan da eta ez dut Unamuno berrikasi.

A.— Unamunoren filosofiaren barnean tragedia-ri buruz daukan kontzeptioa, grekoen kontzeptioa

klasiko bera da?

F.K.— Unamunoren tragedia-ri buruzko ikuspegia dionisiakoagoa da. Ez da Nietzscheren kontzeptzio bera. Unamunoren kontzeptzioak gizarte maila guztiak ikutzen ditu, ez da elite bati zuzendua. Biziaen aurka doa. Bizia pasa eta eternitatea bilatzen du. Bere burua nabarmentzeko beti ere.

A.— Zer da tragedia grekoentzat?

F.K.— Tragedia grekoek asmatutako mitologia da. Mitologia berez grekoek sortu zuten. Aristotelesentzat tragedia katarsisa da. Begien aurrean zerbait «zikina» jarzen dizute zu zerorri «garbitzeko». Nerretzat garrantzutsuagoa da Aristotelesen eritzia Unamunorena baino. Europaren oinarriak grekoen kulturari datza. Aristoteles eta Platonentzat helburu pedagogiko bat dauka tragedia. Platonen ustez hezi den gazte batek bakarrik lor dezake askatasuna. Hor dago gaztediaren drama. Ez dauka irtenbiderik kultura-eza dela eta.

A.— Kritikoek diotenez literatura espainiarrean, «98»-eko belaunaldi haren ondoren hura bezalakorik ez da sortzen. Hala da?

F.K.— Ez dago geniorik gaur egun. Orokorrean. Ez da espainiako literaturan. Espainiako literatura moeta ikusita oso zaila da hor geniorik agertzea, «verista» bait da hau.

A.— Zer iruditzen zaizu Martin Santos?

F.K.— Ez du merezi gaurko literatura irakurtzek.

«Ez du merezi gaurko literatura irakurtzeak. Denbora galtzea da. Nahiago dut lehengo mendeko klasikoak irakurtzea».

Denbora galtzea da. Nahiago dut lehengo mendeko klasi-koak irakurtzea.

A.— XVIII. mendeko idazle bat modernoena izan daiteke zuretzat...

F.K.— Bai, mende bakoitzean beti dago idazle txar gehiago on baino. Denborak egiten du selekzioa. Ez zait mesedegarri iruditzen denbora galtzea gaur egungo literatura txarra irakurtzen.

A.— Pio Barojak egiten duen karakteriologia bat honelakoa da, euskalduna euskaldunago da kanpoan; hemen berriz ez du horren arrastorik erakusten. Hala dio «Capitán Txi-mista»ren sarrean. Zer diozu horretaz?

F.K.— Baroja idazlea da eta ez filosofoa. Unamuno baino euskaldunago, berak sortutako karakteriologiak nahiko onargarriak dira. Unamuno baitan funtsezkoa da antieuskalduna izatea. Barojarengan ez da halakorik. Barojaren karakteriologia hori edonon ematen da, hau da, herrietan gelditzen direnek beti daukate prejuzioak. Literatura modernoan, euskaldunear ere, gauza berbera gertatzen da.

Gehiago interesatzen dira bere haranaz eta txokoaz mundu zabalaz baino.

A.— Mirandek euskal heroe bezala proposatzen zuen «Shanti Andia». Bat al zatoz berarekin?

F.K.— Bi arraza daude euskaldunen artean: kostaldekoak eta barnekoak. Marc Legassek ezagutarazi zidan hori estreinekoz. Itsasaldeko euskalduna irekia da barnekaldekoea itxia den bitartean. Idazle onak, unibertsal zentzua eman nahi badio bere lanari, itsasaldeko euskaldun hori hautatuko luke. Hortaz ados nago Mirandek nahiz Barojarekin.

A.— Unamunioa deklaratu da Savater. Ez omen da gaur egun Ortégaren eskolakoa sentitzen.

F.K.— Ez dut Savater eza- gutzen, zenbait artikulo kenduta. Ortega eta Unamunoren artean aukera egiterakoan Unamuno litzateke di- nisiakoa Ortega apolineoa izango litzatekeen bitartean. Zaila da aukera hori egitea. Bakoitzaren bilakaeraren arauera egin beharko litzate- ke hautaketa hori. Klasikoa- goa, argiagoa, apolineoagoa

sentitzen naiz ni gaur egun. Hortaz Ortégaren aldeago agertuko nintzateke, klasi- koagoa bait da Ortega.

A.— Unamunok «Don Quijote»a hartzen du espainolasunaren Biblia be- zala. Zaratustra litzateke «Don Quijote». Zaratustra espainiarra.

F.K.— Europako kultur- an imajinazioa eta errealitatea nahasten dituzte heroeek. Espainiako kultura «verista» da berez. Horixe da hain zu- zen Europako kulturarekin daukan bereizgarriak nagusi- a. Euskal folklorea imaji- natiboa zen. Orain ez dakit nolakoa den.

A.— Zer diozu euskal heroeari buruz?

F.K.— Europako kultur oinarria grekoa da. Euskal Herriko mito gehienak ere grekoak dira. Heroeak sortu egiten du zibilizazioa. Gizon arruntak badaki ikasten, ko- piatzen, baina ez daki gauza berririk sortzen.

A.— Zer iruditzen zaizu Cervantes? Genio bat al da?

F.K.— Zaila da genioak beren artean konparatzea. Genio bat da Cervantes bai-

na ez da nere gogokoena. Nahiago ditut Shakespeare eta Goethe. Español batek irakurri beharko luke Cervantes. Euskaldun batek ber- riz... beste kontu bat da ho- ri. Lukacs-en arauera hobe luke euskaldun ikasle batek Sakespeare irakurri Cervan- tes baino.

A.— Euskaldunen jato- rria. Koldo Mitxelenaren ustez keltak etorri baino lehenago Iberian zeuden herrietako bat gara. Mi- randek berriz, Peillenen arauera, keltengandik ga- tozela dio.

F.K.— Ez dut uste Miran- dek horrelakorik zioenik. Ez zen hain astoa! Mitxelenak kultura prekeltikoei buruz hitz egiten du, baina gaur egun ez dakigu zer ziren kel- tak. Ez dakigu zer ziren ibe- roak, ze motatako iberoak zeuden. Euskaldunak Iberia- koak izan gaitzke. Baina zer da Iberiakoa izatea? Moeta asko daude hor, anda- luziakoak... Kontzeptu geo- grafiko bat baino ez da Ibe- ria.

A.— Unamuno, euskal- duna ala espainiarra da?

F.K.— Nire ustez espainia- rra da, nahiz eta horregatik ez egon bere aurka. Hemen espainiarra zen. Salamancan inor baino euskaldunagoa.

A.— Ikus dezagun Una- muno idazle bezala.

F.K.— Unamuno «senti- dor» bat da, berak dioen be- zala. Sortzailea da filosofoa baino. Ez dauka sistemarik. Nere ustez idazle hobea da Ortega. Unamuno euro- pearragoa zen Ortega baino. Ortégak asko hitz egiten du. Oso ondo gainera. Baina ez du ideia berririk sortzen, «La rebelión de las masas» libu- ruan ez ezik. Unamuno ez da Ortega bezain formalista. Mezua da bilatzen duena. Horretan litzateke europear- rago.

A.— Europearren mai- lan al gaude kultur ar- loan?

F.K.— Ez eta pentsatu ere. Selektibitate handiagoko bat egin beharko litzateke. Gau- zak ez dira zerutik jeisten. Ikasleek gero eta gutxiago ikasi nahi dute. Bide horreta- tik 3. mundurantz goaz.

**Mikel ETXEBESTE
Iñaki ERAUNZETA-
MURGIL**

Hogeitabost urtetik beherako bertsolarientzat

Aurten seigarrenez jokatu da Zaldibiako Txapelketa

Martxoaren 15ean, 18-25 urte bitarteko bertsolari gazteentzako txapelketa jokatu da: Artxanberri eta Patxi Errota saria.

Aurreko txapelketan, duela bi urte, kalitate handiko saioa izan zen arratsaldekoa. Aurten ere halakoxea izango ahal da!

Aurtengo hau seigarrena dugu. Ez da berria, beraz, txapelketa hau bertsozaleontzat. Txapelketako igande horretan, ohi denez, bi saio jokatu dira, bata goizeko hamaiketan eta beste arratsaldeko bostetan, eta esan beharra dago askok dagoneko izena eman badute ere, oraindik ere epea zabalik dagoela. Hortxe doa, badaezpada ere, izena emateko modu erraza: Zaldibiako udal-txean, edo 880357/887450 telefonoetara hotseginez. Halere, nahi lukeenak azkar ibili beharko du, epea larunbat honetan bertan amaituko bait da, hots, hilaren 28an.

Zaldibiako txapelketa, gazteen harrobi

Beharbada bi urtean behin antolatzeak horixe ekarrikotzen Zaldibiako Txapelketa honi: gutxi entzuna izatea, sona gutxikoa. Halere, hamar bat urte badira eratzten hasi zirela, eta bertsolari gazteentzat antolatutako artean aintzindaria dugu.

Gaztegoen artean ere bertsolaritza erein eta jantzi beharrekoa zela (eta posible zela) ikusi zuten lehenak ditugu zaldibitarrok. Ezin ahantzizkoa dugu Peñagarikano, Mendizabal edo Egaña bezalako bertsolariak —gaur egun 'konsakratu'tzat jotzen direnak— Zaldibiako txapelketa honetan eman zituztela estraineko urrats irmoak.

Gaiak azpibatzerde batek jarriko ditu. Sarrerak 300 pezeta balioko ditu, egun ororako nahiz erdirako, esan nahi bait da goizean erosita-koak arratsalderako ere balioko duenarik. Saioak «Resti» deritza pilotalekuan egingo dira, eta arratsaldeko saiora zeintzu pasa goizetik erabakiko da. Goizeko saioan izen emandako guztiek hartu ahal izango dute parte.

Antolatzailea betikoa dugu: bertako Bertsolari Batzordea. Euskal Herriko Bertsolari Elkartearen oneritza jaso dute, eta laguntzen alorrean Zaldibiako Udala eta Gipuzkoako Diputazioa aipatu behar dira.

Irabazle ohiak, epai-mahaian

Alde horretatik, aipatzekoa da epai-mahai aurreko urteetan txapeldun suertatutakoek osatzen dutela. Hortxe egongo dira Anjel Mari Peñagarikano, Mikel Mendizabal, eta Andoni Egaña. Iazko irabazlea, Pablo Aristorena hernaniarra, ez da epai-mahaian izango, aurten ere lehian parte hartzeko asmoz bait dabil. Aipaturikako hiru mahai-kideekin batera Rufino Iraola ere tartean izango da erabakitze-lanean.

Hauexek dira banatuko diren sariak: lehenbizikoari, kopa eta berrogei mila pezeta; bigarrenari, hogeitabost mila pezeta eta kopa; hirugarrenari, hamabost mila. Arratsaldeko saiora pasatu-ko diren guztiei, gainera, hamarna mila pezeta emango zaizkie, eta goizean bakarrik arituko direnei bosna. Bertorik onenari kopa emango

zaio. Herriak, berriz, grazia-rik haundiena egingo dion bertsolariari eskainiko dio kopa, hau bozketaz hautatuz.

«Zaharra» eta «Pototo»ren oroimenez

Esan beharra dago azkenik, Txapelketa hau Zaldibian hain famatua den Kultur Astearen barruan kokatzen dela, «Zaharra» duela hamar urte hil zutenetik haren omenez ospatu izan delarik. Aurtengotik aurrera, «Pototo» ere oroitu izanen da bi urtetik behin antolatutako txapelketa honen bidez (beti ere Kultur Astearen barruan).

Gogora dezagun zer gertatu zen aurreko txapelketetan, laburki bada ere. IV. txapelketan, duela lau urte, Andoni Egaña izan zen txapeldun, Jon Sarasua bigarren eta Loidisaletxe hirugarren. Ordukoan hemezortzik parte hartu bazuten, hurrengoan (hau da, duela bi urte jokatu zena) kopurua bertsolari batez haunditu zen, eta espero dezagun aurtengoan kopurua dezente aregotu ahal izango dela. Aipatu dugun azken txapelketa honetan (85.ekoan alegia) Hernaniko Aristorenak eraman zuen txapela, eta bera izango dugu aurten irabazi beharreko puntero. Azken horretan, Eguskitze berriz bigarren izan zen, eta Jon Sarasua hirugarrenarekin konformatu behar izan zuen. Loidisaletxek, nahiz eta saio aparta burutu, ez zuen sari-rik jaso. Martxoaren 15rako, beraz, ezpatek goian diraute, lehiarako prest. Aldez aurretik ezin inorentzat txapela iragarri.

Peru UNTZUETA

Joxe Legarreta «Pepito»ri

Doinua: Ama.

Garai batean zinen
oso mendizale,
orain egin duzu zuk
hemendikan alde.
Beste munduan ere
horrela izan zaite,
«Txirrita» eskolakoak
hitz egiten gaude
gu izango gerala
zure jarraitzaile.

«Pepito», zuk egina
hemengo ikastola,
orain egin nahi zenun
berria eskola.
Zure oroitzapena
gogoan dagola
ez zaitugu ahaztuko
auzoan inola,
gu gara zure fruitu
zu gure arbola.

«Pepito», zugatikan
ez balitz izango
Ereñozun gauza asko
ez ziren egongo.
Zure auzoa hainbat
maite zenulako
bere alde egina
baduzu lan pranko,
zu zinen aingeru bat
Ereñozurako.

«Pepito» Legarreta
egizko euskalduna,
auzo hontako denok
zintugun laguna.
Besteri laguntzeko
izan zaituguna,
«Txirrita» eskolatik
aitortzen duguna:
aukeratzen zaitugu
gure txapelduna.

Ikastola aurrera
atera zenduan
auzotarrok laguntza
eskeini genduan.
Gauza on franko egina
zerade munduan
Jaungoikoaren nahiez
mundutikan juan,
orain goza ezazu
pakea zeruan.

Maite zendun herria
ta maite euskera
gu irten gara zure
ametsi eustera.
Zu guregana ezin
etorri ostera,
Jaunarengatik mundu
hontatik bestera,
zure izateaz beti
oroituko gera.

Ereñozuko «TXIRRITA» eskolako ikasleak

Iparraldeko jokalarientzako aukera berriak zabaltzen ari Mikel Loinaz, Errealaren golak sartzera Hazparnetik etorria

Aurtengo futbol denboraldiaren atarian fitxatu zuen Errealak Mikel Loinaz, Hazparneko Futbol Taldeko aurrelaria. Eta oraingoz Sanse taldeko jokalaria baldin bada ere, dagoeneko partidurik jokatu du Errealarekin, hoguei urte bete berri dituenean. Duela berrogei bat urte ere Donostian izan omen zen Iparraldeko beste jokalaria bat, Carlos Ducasse; baina ordudanik, Mikel Loinaz dugu Hegoaldeko talde nagusietaraino heldu den segidako futbolista. Kanbo eta Hazparnen hazitako mutil puskak Euskal Herriko futbol taldeen politikak zabal ditzake muga guztien gainetik.

Mikel Loinaz lau alditan konbokatu du Toshack-ek eta bitan jokatu du dagoeneko Errealarekin.

URNIETAN bizi da orain Mikel Loinaz, bere senideen baserrian. Kanbon aldiz, gurasoak. Hoguei urteko Sanseko jokalaria Andoainen jaio zen osaba-izeben etxean, baina jaio hurrengo egunean Iparraldean zegoen jadanik. Han bizi eta hazi da, nahiz eta Hegoaldeko lokarriari beti heldu izan dion tinko. Euskaraz mintzatzean behintzat urnietarra dirudi, haatik frantsesa nola gaztelera ere menderatzen dituelarik.

Ez da oso hitzuna Loinaz, eta kazetariak ez ditu askotxo laket. Baina hasiera batetan uste baino gehiago tiratu genion mingainetik, gonbidatu zigun bazkari oparo baten ostean. Metro eta laurogei

zentimetroak aise pasatzen ditu eta bere botere fisikoa nabarmena da galanki, bai zelaiean bai mahaiaren bestaldean, errekontxo!

ARGIA.— Hazparneko futbol talde-tik allegatu zara Donostiara.

MIKEL LOINAZ.— Bai, ttikitan hasi nintzen futboleko jokatzeko, hamahiru urtekin. Bost urte Kanboko taldean pasatu ondoren, Hazparnen denboraldi bat egin eta Errealeraino iritsi naiz aurtengo. Hazparneko taldea, hemen, Hegoaldean, erregionaleko bigarren mailarekin edo parekatuko litzatekeen mailan ari da gaur egun.

A.— Aldaketa handia suposatu du zuretzat?

M.L.— Hazparneko entrenamenduak hemengoekin alderaturik ez dira fitsik ere. Asteaz behin baino ez genuen entrenatzen. Beraz, hona etorri baino lehenago prestakuntza bereziak egin nituen nere kasa, hilabete batez. Errealeko saioak oso gogorak izan zitzaizkidan lehendabiziko egunetan. Baina neurria hartu diet honez gero.

A.— Zein egoeratan zaude Errealan, eta nola zeunden Hazparnen.

M.L.— Nik futbola denbora pasa gisa jotzen nuen, nere gustoko egiteko. Futbolan jokatzeko nuen ikasketak burutzen nituen bitartean. Iaz amaitsu nituen hauek, ekainean. Arazorik gabe. Hala ere, han futbolari izateko gogo asko ukan behar da, bestelako erreztasunik ez dago-eta. Ez bait da futbol profesionala ezagutzen.

A.— Nola heldu zara Real Sociedad-era?

M.L.— Sansera ekarri arazi nauena Xarlot Etxezaharreta izan da. Bera ipini zen Errealarekin harremanetan. Prestuki mintzatu zen beraiekin. Probatzera ekarri ninduten: partidua batzuekin egin ondoren Suizan ere izan nintzen jubenilekin. Handik itzulitakoan fitxatu nuen Donostian.

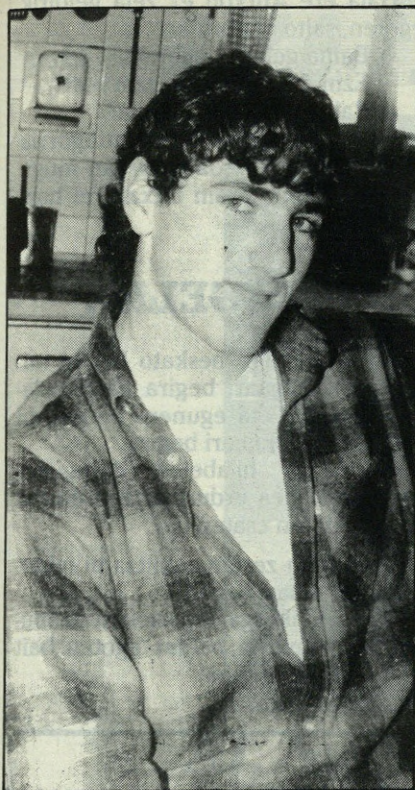
A.— Zertan da zure kontratua gaur egun?

M.L.— Urtebeteko kontratua egin zidaten lehenik Sanserako, eta handik gutxira beste bi urterako luzatu zidaten. Hiru urteko kontratua daukat denora, orain, Errealaren bigarren ekiporekin.

A.— Arazorik kausitu da Hegoaldean jokatu ahal izateko?

M.L.— Fitxa, espainol bezala egin didate. Iparraldean berriz, frantses bezala jokatzeko nuen. Bi nazionalitateak ditut ho-

«Kirolean, nere ustez, ez dago mugarik Iparralde eta Hegoaldearen artean».

geita bat urte bete artean. Irteerako nere txartela eskatu zion Espainiako Federakuntzak Frantziakoari, baina Frantziako Federakuntzak ez zuen Hazparne Akitiainiako lurraldean kokaturik, Tolosakoan baizik. Asko kostatu zitzairen nere fitxa aurkitzea, irteera txartela emateko.

A.— Eta noiz arte manten dezakek bi nazionalitateko egoera hau?

M.L.— Hogeita bat urte betetzen ditudan arte. Orduan frantses nazionalitatea aukeratuko dut, soldaduska libratu bait dut han, eta hemen soldaduska egin beharko dut oraindik bestela.

A.— Harrera ona izan dizu zure talde berrian.

M.L.— Besteak bezalaxe hartu ninduten Errealean. Besteak hainbat lan egin dut eta egiten jarraitzen dut. Ez dago ezer berezirik harremanetan.

Iparraldetik etorritako lehendabiziko jokalaria naiz oraingoz, baina uste dut han badela ni adinako gazte gehiago. Onak oso, eta Errealea ekartzeko modukoak. Nik, beste jokalariek izan duten harrera berdina izan dut Errealean, eta ber-

Hiru urtetarako fitxa egin zuen Sansekin; eta dagoeneko Errealearekin jokatu izan arren, Sansen ziurrezko postua lortzea da bere lehen asmoa.

Errealaren ikusmolde berria Iparraldeari begira

Iparraldeko futbolaria muga pasatu du. Orain direktibek eta zuzendariak seriosago hartu dute futbola, anbizio eta perspektiba zabalagoaz. Beraz, teknika aldetik ere jende ikasi dute, eta orain talde gehienek —luzera begiratzaren dutenek bereziki— beren jokalariek arduraz prestatzen dituzte futbol eskolatan.

Honez gero izan dira haatik Iparraldetik atera diren profesionalak. Sobera urtez atzera etorri gabe, izan dira Zaramaña, Caze edota Bergereau kasu. Baina futbolaria ez zuen Iparraldean orain duen itxura, piska bat bazterturik bait zegoen, eta beraz gauza horiek publizitaterik gabe pasatu dira. Lehen aldikotz, aldi honetan, Mikel Loinaz Errealea etorri denean, Sud-Ouest egunkariak publizitate handia egin du.

Mikel Loinazen bitartez publizitate handia izan du Iparraldeko futbolaria, eta halaber Hegoaldekoak, eta Errealekoak batipat. Gainera Mikel Loinaz izan da, Iparraldeko itsasertzeaz aparte, barnetik etorri den jokalaria lehena. Jende askok ez zekiten barnekaldean bazela futbola Baxe-Nafarroan eta Zuberoan ere. Gogorra, Iparraldeko futbolaria Loinazi eman diona baino gehiago ekarriko diola Loinazek Iparraldeko futbolaria.

Errealek Iparraldean uste dut egin beharko lukeela Hegoaldean egiten duen gauza bera: filial batzu sorrarazi. Eta badira klubak prest direnak hori egiteko, Errealaren bultzada batekin jokalaria oraindik gehiago ateratzen ahal dituztenak eta mailaz igotzen ahal direnak, betiere Errealaren faboretan. Esposito eta Kortabarria ari dira jadanik Iparraldeko zelaletan zehar ikuskatzaile lanetan.

Xarlot Etchezaharreta

**«Espero dut ez
naizela hona
etorriko den
bakarra izango».**

din hartuko lukete beste edozein. Nerezat ez dago Iparralde eta Hegoaldearen artean honelako mugarik!

A.— Sanse-ko jokalaria izaki, Errealean jokatu izan dut jadanik.

M.L.— Bai. Errealean jokatzea dexente ona dela iruditzen zait, esperientzia jantziko naizen neurrian. Baina aurrena, lehendabiziko urteotan, aurrena Sansen atxeman behar dut neretzako postua, eta gero, pixkanaka, Errealea igo. Momentuan Sansen ere zaila daukat: Martin Begiristain eta Igoa oso fuete badiltza-eta. Hiru urte ditut aurretik, gogotik lan egiteko.

A.— Zein izan dira zure Errealeko lehendabiziko partidua.

M.L.— Lau partidu konbokatoria izan ditut Errealearekin dagoeneko. Osasuna izan zen lehena, eta lau minutuz jokatu nuen. Segidan —bankiloen— Bartzelonan. Hirugarren konbokatoria, Atotxan, Athletic-aren kontrako partiduan; ez nuen jokatu. Eta azkenik, bai, Murtziaren aurka, ordu betez. Toshack-ek begiko samar hartu nau, somatzen diot niganako konfidantzarik.

A.— Iparraldeko jokalaria gehiago ikusiko dugu Errealean hemendik aurrera?

M.L.— Iparraldeko jokalariek ez dute futbolaria izateko esperantza handiegirik eduki orain arte. Girondins eta antzeko talde hurbilekoek ez dituzte begiak Iparralderuntz zuzendu, jokalaria bila sekula ez bait dira etorri. Orain ordea, gazteek gogo gehiagotz hartuko dute futbola, lan gehiago egingo dute ziur aski. Saiatuko dira hemen, Errealean, lekuri erdieste-ko. Espero dut ez naizela hona etorri den bakarra izango. Badituzte futbolearen ari diren lagunak, hona etortzeko esperoan... Ez dira mordo bat, baina badira, bai.

A.— Zer beharko litzateke futbol harreman hauek indartzeko.

M.L.— Errealek Iparraldeko futbolaria gehiago begiratu beharko lioke, hemen ibiltzen diren ikuskatzaileak haruntzartzatuz. Iparraldean ez da ikuskatzailearik futbol ekipoak jarraitzen. Oso isolaturik aurkitzen da Iparraldeko futbola, eta ez hemen bezala. Ia partidu bakoitzeko bada- go ikuskatzaile bat, kondizioak dituen edozein gazte Donostiaratzeko, Bilboratzeko... Baita hain garrantzitsuak ez diren taldeek ere badituzte beren espiatxoak sakabanaturik. Xarlot Etchezaharreta Iparraldeko lehen ikuskatzaileatzat jo daiteke.

Gorka ARRESE

KATTAGORRIA

(Duela bi aste, bukatu gabe argitaratu zen txistea)

Senar-emazteak Ameriketara joan nahiean zebiltzen. Bazuen Arantzak osaba aberatsa bertan, eta hil baino lehen, bisitatxoren bat egin beharko ziotela otu zitzaion. Beti ere, kome-nigarria izaten bait da senide aberatsak zutaz gogoratzea bizitzaren azken une horietan.

Gaiari milaka buelta eman ondoren abioia hartu eta bertara joatea erabakitzen dute, baina arazo larri

batekin egiten dute topo. Arantzak eta Anttonek asko maite zuten kattagorria zeukaten etxean eta inola ere ez zuten bakarrik edo beste norbaitekin uzten. Beti beraiekin eramane behar! Eta hara non jakiten duten abioietan ez dutela uzten abere-rik eramaten. Hura disgustua!

— Lasai zaitez Arantza, badakit eta zer egin behar dugun —esaten dio Antxonek. Mugazainarengana iristen garenean, kolkoan sartuko dut eta kitto!

Horretarako traje eta galtz zabal batzu erosten ditu eta bidaiaren egunean muga itxoiten ari direla Antxonek disimuluan hartzen du kattagorria, sartzen du kolkotik eta serio-serio jende-iladan jartzen da Arantzarekin batera.

Halako batetan, orde, Antton jauzika eta dardarizoka hasten da:

— Zaude geldi, Antton! Antze-mango dute eta gauza arraroren batetan gabiltzala.

Hala ere Antxon ez zela geldirik egoten, salto eta brinko.

- Baina geldirik egoteko!
- Ezin dut, Arantxa, ezin dut!
- Baina nola ezin duzula?
- Ezin dut! Orain arte kattagorria ederki asko egon da adarrean mugitu gabe, baina orain intxaurrei hozka hasi zait!

IKASGELAN

Gelan badago neskato bat bi minutuero erlojuari begira hasten dena. Orduero eta egunero berdin, bi minutuero erlojuari begira.

Klaseetan hilabetea daramatenean irakaslea urduri jartzen da eta egun batetan esaten dio:

— Bainan zertan zabiltza bi minutuero erlojuari begira?

— Zure ikasgai apasionantea bukatuko denaren beldur egoten bait naiz, irakasle jauna!

«Txisteka-Misteka», txisteak entzunez gozatzeko

Kalean daukazu dagoeneko ARGIA Egunerako hainbat aldiz iragarritako txiste kasetea. Kasete bikoitza, gainera. ARGIA bera izan da beraien produtore eta IZ diskoetxea koprodutore eta argitaratzaile. Guztiz astegin gertatzen diren bi kasete hauetan txiste ugari topatuko duzu, "grazioso" pare honen ahotik: Amasako Joxe Ramon Galarraga eta ARGIA bertan "Jo... adarra" txiste-saileko arduradun den Kike Amonarriz.

Ez galdu aukera eder hau! 500 pezeta baino ez zaizu kostako zinta bakoitza ondoko txartela bete eta ARGIAra bidaltzen badiguzu, etxean jaso nahi dituzula esanez. Kontrarrenboltoz egingo dugu honen kobraketa. Karteroarekin parre piskat egin ahal izango duzu horrela!

Izen-deiturak.....

Helbidea.....Herria.....Probintzia.....

1. kasetea.....2. kasetea.....Biak batera.....

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

a ze flasha!

Ai, Sukia, Wojtila enteratzen bada...

KOLABORATZAILE zintzoa aurkitu zuen gure Aita Saindu Wojtilak Erromatik Australiaraino hedatu nahi duen erreformarentzako. Aralar mendien magalean sortu eta hazia da Sukia, amurruarenez betetako erreka baten aldamenen. Ez dakigu Zaldibiako amurruaren sekula probatua ote den, baina neguan izotz eta udan galda den herri horretan sortutako apaiz batek nahi ta nahi ez izpiritu garbikoa izan behar zuela erabaki zuen gure Juan Paulok.

Ai guri eskutara heldu zaigun aldizkari hau beregana ere iritsi baledi! Opus Deirekiko bere harreman onak, Francoren errejimenean bezala demosgrazias berrian hain ongi zaindutako erlazioak, inolako aurrerazaletasunez kutsatu gabeko gizona izatearen fama, jainkozaletasuna, Andra Marirenganako bere debozio sutsua... guztien artean ere ez lukete bost xentimo balioko, Wojtilaren haserrearen ondorio.

Eta arrazoin izpirik ez lukeela, diot nik. Zeren eta gaitza lurrazaletik sunstiztea nahi denean nolako gizonak behar ditugu, e?, ze gizon klase interesatzen zaigu pekatuaren azken urteotako erasoari gogorki aurre egiteko: pekatuaren beldurrez bizi izan den kristau burumakur eta kokildua, ala arriskua bertatik ezagutzen duen gizon ausart eta adoretua?

«Berekin du suak kia» zioen gure aitona Andoindarrak, hara. Bere ezjakintasun arloetan hark ere nolabait adierazi nahi zuen anitz alditan, frangotan, sarri, maiz, askotan alegia, arraina harrapatu ahal izateko ipurdia bustitzeraino barnatu behar izaten dela uretan. Ipurdia, uzkia, edo tokatzen dena, ze arraio.

Baina beldur naiz, gizakiaren moztasuna batzutan noraino ailegatzen den, beldur naiz, diot, gure Aita Sainduak gauza ongi konprenituko ez ote duen. Polonian hezitako —eta baita hazitako ere, halafede— buru koadratu horrekin ezin da ongi ulertu Zaldibiatik Mediterraneoaldeko lur beroetara jaitsi eta hartu daitezkeen erabakiak.

Ez, ez diogu Wojtilari igorriko aldizkaritxoak. Egia esan, merezi luke: 125 pezeta besterik ez du balio, eta komunean puzker baten eta hurrengoaren artean irakurtzeko material polita da. Baina ez, ez diogu bialduko.

Gure harridura bat, ordea, ezin diogu ezkutatutako irakurle trebeari: joko haragikoi likitsetan ari diren bi izaki zorigaitzoko horietatik emakume deabru hori dela Sukia. Baina zergatik? Eta «juegos eróticos» horrek zer esan nahi du, eroen jokuak direla ala jostaketa zoroak, edo jolas zoragarriak? Eta zergatik ditu hain banpiro-hortz zorrotzak gure Sukiak?

Martin ARANA

osasunaren arduraz

Elektronika, mina kentzeko

SOBIETAR talde zientifiko batek, elektroanalgesian ikerketak sakon eta luzeak burutu ondoren, LENAR izeneko aparatua sortu du. Aparatu honekin erdiko nerbio-sistemaren gain iharduten da bulkada elektriko txikiak erabiliz (2-3 milianperekoak), garunean botika eta sendagai psikotropikoek duten eraginaren antzekoa lortuz. Baina azken hauekin gertatzen denaren alderantziz, prozesua guztiz kaltegabekoa da gorputzarentzat.

Pazientearen buruan zinta elastiko batzuk jartzen dira, ekipo portatil bati loturik dauden elektrodok. Gaixoa ziztatutako oso atsegin batzuk sentitzen hasten da eta berotasun-apur bat, ondoren lasaitasun eta somnolentzi egoera batetara pasatzeko.

Tratamendu-modu honekin stressaren ondorioak (burukomina, gehiegizko suminkortasuna, loezina, etab.) eta baita nekearen ere desagertzen dira. Baina guzti horretaz gain, eta prozedurak inolako kalterik sortzen ez duenez, Medikuntzaren adar ezberdinetan erabil daiteke. Adibidez obstetrizia eta ginekologian, erditzean eta erdiberriaren, elektroanalgesiak ondorio ezin hobea ditu. Kirurgian ere erabiltzen da, anestesikoen dosiak gutxitzeko, gorputzean bide batez gai kimikoen kontzentrazioa gutxitu asmoz. Kardiologian, azkenik, bihotzeko eritasun iskemiakoak eta mokordioako infartuak sortzen duten mina baretu eta desagertzeko oso eraginkorra da.

Duen tamaina txikiagatik, eriauto edo anbulantzietan eta urgentzietako ekipo mugikorretan erabil daiteke, bereziki gaixoaren egoerak botiken erabilera murriztu edo baztertzeko eskatzen duenean. Dagoeneko Lenarra AEBetan, Frantzian, Japonian, Alemaniako Errepublika Federatuen eta Kanadan patentatua izan da.

Xabier AGIRRE

Parisen zazpi (sei) handikien bilkura

IZAN berria da sistema kapitalistako zazpi estatu boteretsuenen bilkura. Parisen egindakoa, hain zuzen. Estatu hauek EEBB, Mendebaldeko Alemania, Japonia, Britainia Handia, Frantzia, Kanada eta Italia dira, batzutan lehenengo bostak bildu ohi direlarik. Azkenengo bilkura honetan, Italia ez zen agertu, aurreko topaketa batean baztertua izan zelako.

Harritzekoa da baina EEE ez dute haintzakotzat hartzen estatu hauek eta beraz ez du ahotsik izan bilera honetan. Bai ordea EEEko partaide diren hiru estatuk. Hau dela-ta, noren interesak defendatuko dituzte estatu hauek, beraienak ala EEEkoak? Erantzuna ez da batez zaila irakurlearentzat. Esan daiteke EEEko bazkide nagusienek elkarte hau beren interesak hobetzeko erabiltzen dutela, eta kanpoarekiko, hau da, gaine-rako estatu kapitalistekiko konkurrenzian EEEk batzutan balio ez diela. Berriro ere ederki gatzik!

Tratatu dituzten gaiak nazioarteko moneta sistemaren egoera, eta honekin lotuta defizit publikoa, merkatal balantza eta barne-produkzioaren hazkundera izan dira. Izan ere, azken bi urte haue-tan dolarraren harrokeria apaltzen aritu da, EEBBko kanpo-egoera ezin bait zite-keen luzeago mantentzen. 1.985. urtez gero, dolarraren prezioa 190 pezetatik 128ra erori da. Hots, ehuneko 33. Zifra handia kanpo-merkataritza eta era guztietako transakzio ekonomikoak estatuen artean egonkortasunean irauteko.

Mendebaldeko Alemania eta Japoniaren betebeharrak

AZKEN denboraldi honetan, Estatu Batuetako ekonomiaren gorakada geldituta dago eta, era berean, kanpo-merkataritzaren zorra haunditu egin zaio, izugarri gainera. Bien bitartean, defizit publikoak ere gorakada izan du, hau lehenagotik etorritz. Eta arazo guzti hauei aurre egiteko Alemania eta Japoniarengana jo dute zen-bait estatuk.

EEBBko agintari batzuk nahi izan dute merkatal balantzaren superavita duten estatuetatik inportatzen dituzten ondasunen gainean aduana-zergak ezartzea, baldin eta beren gisa superavit hori ez badute gutxitzen, edo superavit horren zati bat Hirugarren Munduko estatuei laguntza moduan ematen ez badiete. Bestalde, EEBB zerga horiek ezarri beharrean aurkituko balitz, era horretan biltzen den diru-kopurua Munduko Bankuan sartuko litzateke, estatu zordunei uzteko asmoz. Baina, soluzio hau ez da sinesgarria. Datu zehatzagotan, Alemaniak eta Japoniak beren gainbalioaren ehuneko 30a jaitsi beharko lukete, bestela, estatu hauek EEBBra exportatzen dutenaren kopurua ehuneko 30era gutxitu beharko lukete. Beraz, estatu haundiengandik defendatzeko EEBBtan kanpo-tarifak ezarri beharko dituzte edo, honen orde, Alemaniak eta Japoniak kopuru hori azpigaratutako herrialdeei maileru moduan eman.

Politika ekonomikako neurri hauek onartzea oso zaila izango da Alemania eta Japoniarentzat, azken finean estatu batzuentzat bizirauteko helburua bait da kanpo-merkataritzan gainbalioa izatea. Hau frogatzeko nahikoa da estatistikak begiratzea.

Baina EEBBren merkatal balantza defizitarioa ez da ikusi behar era partzial batetan. Ikus bestela Hirugarren Munduko estatuek zor diotena: bilioi dolarretatik zatirik handiena. Ezkutuko partaideek sortzen dute hau: maileguak, aseguruak, fleteak, etab. direla. Zeresanik ez kanpoan egiten diren epe luzeko inbertsioen etekinei dagokienaz. Eta sail honetan EEBBkoak oso bizkorak dira mundu guztiak dakien bezala.

DOLARRAREN egonkortasuna ziurtatu nahi izan dute Parisko bileran. Baina EEBBkoak ez dauke oso konforme gehiago erortzea nahi bait dute, kanpoarekiko bere merkantziak konkurrentzialagoak izan daitezen eta bere pagamendu-balantza hobetu dadin. Dena dela, moneta hau gaur egungo mailan mantentzeko neurri zehatzak ez dira hartu eta behera erortzen jarraituko du berehala.

Bestalde, kapitalismoaren motorra aldatzea nahi izan da, hau da, orain arte EEBBk izan duen papera Japoniak eta Alemaniak hartzea nahi izan da, batipat kanpo-eskariaren gain bere efektua izan dezan eta era berean beste estatu kapitalistekiko ekonomiatatik tira dezaten. Horretarako Japoniari oinarritzko interes-tasa gutxitzea eskatu zaio, eta antzeko gauza gomendatu zaio Alemaniari, honek aurretik egina bait zuen neurri txiki batean bederen.

Interes-tasa jaitsez gero, kontsumoa haunditu egingo da, eta era honetan kanpoko merkantziak, batipat iparramerikarrak, erostarazi nahi da. Aldiz, Alemania eta Japoniako kanpoko salmentak dauden neurrian eustea nahi da. Baina hau ez da batere erraza, zeren eta interes-tasa jeisten baldin bada marko eta yen-aren balioa ere eror bait daitezke, estatu hauen merkantziek kanpoarekiko konkurrentzialtasuna irabaziz. Beraz, ez da erraza arazo hau konpontzea.

Halaber, EEBBren defizit publikoa gutxitzea nahi da, nahiz eta jakinaren gainean egon helburu hau lortzea oso zaila dela Reagan-en asmo militaristak atzera egiten ez badute behintzat, eta hau ez batere probablea gaur egungo politika ikusita. Gainera, estatu-kapitalista gehienek onartzen dute politika irrazional hori.

Bilkura amaitu da eta ez dirudi emailzak oparoak izango direnik, bestela denbora lekuko...

B. BAKAIKOA

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAIT

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

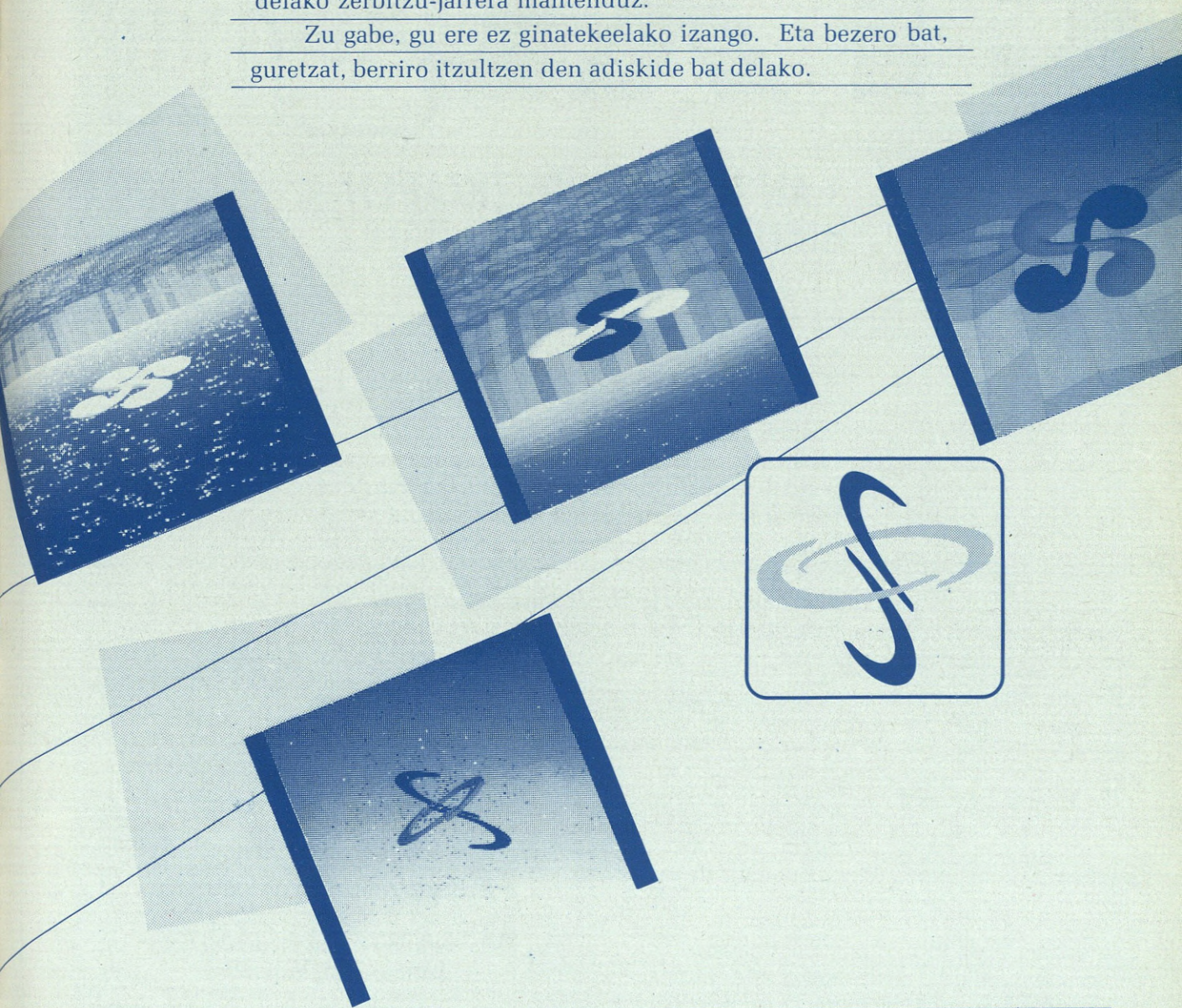
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatkeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

Eros ezazu

ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrea bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatuko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzeraz eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.